

EES-viðbætur

við Stjórnartíðindi EB

ISSN 1022-9337

Nr. 32

1. árgangur

3.9.1994

I EES-STOFNANIR

1. EES-ráðið
2. Sameiginlega EES-nefndin
3. Sameiginlega EES-þingmannanefndin
4. Ráðgjafarnefnd EES

II EFTA-STOFNANIR

1. Fastanefnd EFTA-ríkjanna
2. Eftirlitsstofnun EFTA

94/EES/32/01

Ákvörðun eftirlitsstofnunar EFTA nr. 4/94/COL frá 19. janúar 1994 um samþykkt og birtingu á „Málsmeðferð og efni reglna á sviði ríkisaðstoðar“ (Leiðbeiningar um beitingu og túlkun á 61. og 62. gr. EES-samningsins og 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnunina og dómstólinn)..... 01

I. HLUTI: Inngangur..... 03

II HLUTI: Málsmeðferð..... 05

III. HLUTI: Reglur um altæka aðstoð..... 12

IV. HLUTI: Reglur um ríkiseign fyrirtækja og aðstoð við opinber fyrirtæki..... 27

V. HLUTI: Reglur um aðstoð við atvinnugreinar..... 36

VI. HLUTI: Reglur um byggða- og svæðaaðstoð..... 43

VII. HLUTI: Sérstakar reglur..... 52

VIÐAUKAR..... 54

ÍSLENSK útgáfa

3. EFTA-dómstóllinn

III EB-STOFNANIR

1. Ráðið

2. Framkvæmdastjórnin

3. Dómstóllinn

EFTA-STOFNANIR

EFTIRLITSSTOFNUN EFTA

94/EES/32/01

Ákvörðun eftirlitsstofnunar EFTA

nr. 4/94/COL

frá 19. janúar 1994

um samþykkt og birtingu á „Málsmeðferð og efni reglna á sviði ríkisaðstoðar” (Leiðbeiningar um beitingu og túlkun á 61. og 62. gr. EES-samningsins og 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnunina og dómstólinn)

EFTIRLITSSTOFNUN EFTA HEFUR,

með hliðsjón af samningnum um Evrópska efnahagssvæðið⁽¹⁾, einkum 61. til 64. gr., 2. til 37. liðar í XV. viðauka og bókun 26,

með hliðsjón af samningnum milli EFTA-ríkjanna um stofnun eftirlitsstofnunar og dómstóls⁽²⁾, einkum b-lið 2. mgr. 5. gr., 24. gr. og 1. gr. bókunar 3,

og að teknu tilliti til eftirfarandi:

Eftirlitsstofnun EFTA skal, samkvæmt 24. gr. samningsins um eftirlitsstofnunina og dómstólinn, koma ákvæðum EES-samningsins varðandi ríkisaðstoð til framkvæmda og, við gildistöku samningsins, samþykkja gerðir sem samsvara gerðum framkvæmdastjórnar EB og taldar eru upp í I. viðauka við samninginn um eftirlitsstofnunina og dómstólinn.

Eftirlitsstofnun EFTA skal, samkvæmt b-lið 2. mgr. 5. gr. samningsins um eftirlitsstofnunina og dómstólinn, birta auglýsingar og leiðbeiningar um málefni sem EES-samningurinn tekur til ef sérstaklega er kveðið á um það í þeim samningi eða í samningnum um eftirlitsstofnunina og dómstólinn eða ef eftirlitsstofnun EFTA telur það nauðsynlegt.

Hafa skal hugfast markmið gerðanna til að leiðbeina ríkisstjórnnum með því að tilgreina grundvallarreglur og reglur sem eftirlitsstofnun EFTA fer eftir við beitingu EES-samningsins, einkum 49. gr. og 61. til 64. gr., svo og samningsins um eftirlitsstofnunina og dómstólinn, einkum bókun 3, í tilteknu máli í því skyni að tryggja samræmda beitingu EES-reglna um ríkisaðstoð alls staðar á Evrópska efnahagssvæðinu,

SAMÞYKKT ÁKVÖRDUN ÞESSA:

1. Eftirlitsstofnun EFTA samþykkir og birtir „Málsmeðferð og efni reglna á sviði ríkisaðstoðar” (Leiðbeiningar um beitingu og túlkun á 61. og 62. gr. EES-samningsins og 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnunina og dómstólinn) sem er viðauki við þessa ákvörðun.
2. Þessar leiðbeiningar teljast fullgildar á ensku og skulu birtar í EES-hluta og EES-viðbæti við Stjórnartíðindi Evrópu-bandalagsins.

Gjört í Brussel 19. janúar 1994

Fyrir hönd eftirlitsstofnunar EFTA

Knut Almestad

forseti

⁽¹⁾ Hér á eftir vísað til sem EES-samningsins

⁽²⁾ Hér á eftir vísað til sem samningsins um eftirlitsstofnunina og dómstólinn

EFNISYFIRLIT

I. SLUTI: Inngangur	03
1. Inngangur	03
2. Lagalegur grundvöllur og almenn ákvæði	04
II. HLUTI Málsmeðferð	05
3. Reglur um tilkynningar á fyrirætlunum um að veita eða breyta aðstoð	05
3.1. Lagaákvæði	05
3.2. Fyrirkomulag tilkynninga	05
3.2.1. Tilkynningarskylda	05
3.2.2. Skyldan til að tilkynna í tæka tíð	05
3.2.3. Reglur um form tilkynninga	06
3.2.4. Beiðni um viðbótarupplýsingar	06
3.3. Bann gegn því að láta fyrirhugaða aðstoðarráðstöfun koma til framkvæmda meðan rannsókn eftirlitsstofnunar EFTA stendur yfir	06
4. Ákvarðanir um að hreyfa ekki andmælum	06
4.1. Tímamörk	06
4.2. Ákvarðanataka	06
5. Formleg rannsókn	07
5.1. Lagaákvæði	07
5.2. Tilvik þar sem eftirlitsstofnun EFTA ber að hefja rannsókn	07
5.3. Tilhögun málareksturs	07
5.3.1. "Málsmeðferðarréttur" viðkomandi EFTA-ríkis	07
5.3.2. "Málsmeðferðarréttur" annarra EFTA-ríkja, aðildarríkja EB, aðildarríkja EB, framkvæmdastjórnar EB og hagsmunaaðila	07
5.4. Endanleg ákvörðun	08
5.5. EFTA-ríki fer ekki að ákvörðunum	08
6. Sérákvæði vegna aðstoðar sem er ólögleg vegna brota á málsmeðferðarreglum	08
6.1. Hugtakið ólögleg aðstoð vegna brota á málsmeðferðarreglum	08
6.2. Beiðni um upplýsingar	08
6.2.1. Lögbann ("bráðabirgðaráðstafanir")	09
6.2.2. Tilhögun málareksturs	09
6.2.3. Fyrirmæli um endurgreiðslu	09
7. Málsmeðferð vegna gildandi aðstoðar	09
7.1. Lagaákvæði	09
7.2. Hvað átt er við með fyrirbyggjandi aðstoð	09
7.3. Málsmeðferð vegna fyrirbyggjandi aðstoðar	09
7.4. Málsmeðferð	10
7.4.1. Upphaf endurskoðunar	10
7.4.2. Tillaga að "viðeigandi ráðstöfunum"	10
7.4.3. Lagalegar afleiðingar tillögu um "viðeigandi ráðstafanir"	10
8. Ákvörðun tímamarka	10
9. Útgáfa ákvarðana	10

III. VIÐVIÐ Reglur um lítila aðstoð	12
10. Aðstoð við lítil og meðalstór fyrirtæki (LMF)	12
10.1. Inngangur	12
10.2. Skilgreining á LMF	12
10.3. Aðstoð við LMF sem fellur undir 1. mgr. 61. gr.	13
10.4. Almenn ásettanlegur styrkleiki aðstoðar við LMF	13
10.4.1. Aðstoð við almenna fjárfestingu	13
10.4.2. Aðstoð við umhverfisverndarfjárfestingu	13
10.4.3. Aðstoð við ráðgjafarþjónustu, þjálfun starfsfólks og þekkingarmiðlun	14
10.4.4. Aðstoð við rannsóknir og þróun	14
10.4.5. Aðstoð í öðrum tilgangi	14
11. Viðmiðunarreglur við beitingu á hraðmeðferð	14
11.1. Nýjar aðstoðaráætlanir fyrir LMF	14
11.2. Breytingar á fyrirbyggjandi aðstoðarkerfum	14
12. Framkvæmd og beiting á lágmarksreglunni	15
12.1. Skilgreining á tegundum útgjalda	15
12.2. Meginreglur við útreikning á fjárstyrk er jafngildir aðstoð samkvæmt lágmarksreglunni	15
12.3. Eftirlit EFTA-ríkjanna með lágmarksreglunni	16
12.4. Útreikningur á reiðufjárjafngildi mjúks láns	16
12.4.1. Engin umlíðitími	16
12.4.2. Umlíðitími	16
13. Reglur sem eiga við uppsöfnun aðstoðar í ólíkum tilgangi	17
13.1. Tilkynning um markverð tilvik í uppsöfnun aðstoðar	17
13.2. Undanþágur	17
13.3. Viðkomandi aðstoð	17
13.4. Sérreglur	17
14. Aðstoð við rannsóknir og þróunverkefni	17
14.1. Skilgreining á rannsóknum og þróunarverkefni og hvernig 61. gr. EES-samningsins á við um aðstoð við rannsóknir og þróun	18
14.2. Mat á aðstoð til rannsókna og þróunar samkvæmt 61.gr. EES-samnings	18
14.3. Viðbótartilkynningarkvaðir	19
14.4. Styrkleiki	19
14.5. Rannsókn- og þróunarkostnaður sem til greina kemur við útreikning á styrkleika aðstoðar	20
14.6. Framkvæmd	20
15. Aðstoð við umhverfisvernd	20
15.1. Inngangur	20
15.2. Aðaltegundir ríkisaðstoðar til umhverfisverndar	21
15.2.1. Hvatning til fjárfestingar, mögulega tengd reglum eða frjálsum samningum	21
15.2.2. Aðstoð við altækar stuðningsaðgerðir	21
15.2.3. Rekstraraðstoð í formi styrkja, eftirgjafar á umhverfissköttum eða álögum og aðstoð við kaup á umhverfisvænum vörum	21
15.3. Tilgangur og gildissvið reglna sem beita á við aðstoð við umhverfisvernd	22
15.4. Mat á aðstoð til umhverfisverndar samkvæmt 61. gr. EES-samningsins	22
15.4.1. Aðstoð við fjárfestingu	22
15.4.1.1 Aðstoð til að hjálpa fyrirtækjum til að mæta nýjum lögboðnum stöðlum	23
15.4.1.2. Aðstoð vtil að hvetja fyrirtæki til að gera betur en að fylgja lögboðnum umhverfisstöðlum	23
15.4.1.3 Aðstoð þar sem lögboðnir staðlar eru ekki fyrir hendi	23

15.4.2	Aðstoð við upplýsingastarfsemi, endurmentun og ráðgjafarþjónustu	24
15.4.3	Rekstraraðstoð	24
15.4.4	Aðstoð við kaup á umhverfisvænum vörum	24
15.5.	Grundvöllur fyrir undanþágunni	24
15.6.	Uppsöfnun ólíkrar aðstoðar	25
15.7.	Tilkynningar og endurskoðun á reglum um aðstoð fyrir umhverfisvernd	25
16.	Aðstoð til björgunar og endurskipulagningar	25
17.	Ríkisábyrgðir	25
18.	Aðstoð vegna atvinnumála	26
IV. HLUTI	Reglur um ríkisaðstoð fyrirtækja og aðstoð við opinber fyrirtæki	27
19.	Eignarhlutar hins opinbera	27
20.	Beiting á ákvæðum ríkisaðstoðar til opinberra fyrirtækja í framleiðslugeiranum	29
20.1.	Inngangur	29
20.2.	Opinber fyrirtæki og samkeppnisreglur	29
20.3.	Meginreglur sem nota skal þegar ákveðið er hvort um aðstoð er að ræða	30
20.4.	Aukið gagnsæi í stefnu	31
20.5.	Notagildi markaðsfjárfestareglunnar	31
20.6.	Samrýmanleiki aðstoðar	33
20.7.	Mismunandi form ríkisaðstoðar	33
20.7.1	Stofnfjárframlög	33
20.7.2	Ábyrgðir	34
20.7.3	Lán	34
20.7.4	Ávöxtun fjárfestingar	35
V. HLUTI	Reglur um aðstoð við atvinnugreinar	36
21.	Aðstoð við textíl- og fataiðnað	36
21.1.	Einkenni textíl- og fataiðnaðarins	36
21.2.	Atvinnugreinaástand með tilliti til aðstoðar við textíl- og fataiðnaðarins	36
21.2.1.	Aðstoð við samhæfðar aðgerðir á sviði textíl- og fataiðnaðar	36
21.2.2.	Aðstoð við að endurbæta uppbyggingu textíl- og fataiðnaðarins	37
21.2.3.	Aðstoð við fjárfestingu í textíl- og fataiðnaði	37
21.3.	Almennar reglur sem beita verður	37
22.	Aðstoð við gerviefnaiðnaðinn	38
22.1.	Almennar reglur	38
22.2.	Sérstakar tilkynningarskyldur	38
22.3.	Matsreglur	38
22.4.	Tímamörk	39
23.	Aðstoð við bílaiðnaðinn	39
23.1.	Inngangur	39
23.2.	Skilgreining á atvinnugreininni	39
23.3.	Sérstakar tilkynningarskyldur	39
23.4.	Reglur við mat á aðstoð	40
23.4.1.	Aðstoð til björgunar- og endurskipulagningar	40
23.4.2.	Svæðaaðstoð	40
23.4.3.	Fjárfestingaraðstoð við tækniuppfirningar, endurnýjun og hagræðingu	40
23.4.4.	Aðstoð við rannsóknir og þróun	40
23.4.5.	Aðstoð við umhverfisvernd og orkusparnað	40

23.4.6.	Aðstoð við starfsmenntun tengda fjárfestingu	40
23.4.7.	Rekstraraðstoð	41
23.5.	Skýrslugerð	41
24.	Aðstoð við stáliðnað utan KSE	41
24.1.	Inngangur	41
24.2.	Sérstök tilkynningarskylda	41
24.3.	Reglur við mat á aðstoðartilvikum	41
24.4.	Skýrslugerð	42
VI. HLUTUR	Reglur um byggða- og svæðaaðstoð	43
25.	Inngangur	43
26.	Meginreglur við mat á byggða- og svæðaaðstoð	44
26.1.	Þak á aðstoðarstyrkleika	44
26.2.	Gagnsæi	44
26.3.	Byggðasérstaða	46
26.4.	Áhrif á atvinnugrein	46
26.5.	Eftirlitskerfi	46
27.	Hin almenna aðferð við að meta aðstoð	46
28.	Aðferðir við beitingu á a- og c-lið 3. mgr. 61. gr. og EES-samningsins varðandi svæðaaðstoð	48
28.1.	Aðferð við beitingu a-liðar 3. mgr. 61. gr. við svæðaaðstoð	48
28.1.1.	Megineinkenni aðferðar	48
28.1.2.	Val á vísbendum	48
28.1.3.	Óvenjuleg svæði	48
28.1.4.	Hámark aðstoðar	48
28.1.5.	Úrræði til að ýta undir byggðaðróun á svæðum er heyra undir a-lið 3. mgr. 61. gr.	49
28.2.	Aðferð við beitingu c-liðar 3. mgr. 61. gr. við svæðaaðstoð	49
28.2.1.	Megineinkenni aðferðar	49
28.2.2.	Fyrsta stig greiningar	50
28.2.3.	Annað stig greiningar	50
28.2.4.	Hámarksstyrkleiki aðstoðar	51
VII. HLUTUR	Sérstakar reglur	52
29.	Almennar fjárfestingaráætlanir	52
30.	Staðlaðar ársskýrslur	52
31.	Önnur sérákvæði	53
31.1.	Umreikningur milli mynta einstakra þjóða og evrópskrar mynteiningar	53
VIII. HLUTUR	VIÐAÐKAR	54

I. HLUTI

INNGANGUR

1. Inngangur

(1) Með fullgildingu samningsins um evrópska efnahagssvæðið (EES-samningnum) og samningsins milli EFTA-ríkjanna um stofnun eftirlitsstofnunar og dómstóls (samningur um eftirlitsstofnun og dómstól) hafa EFTA-ríkin samþykkt að setja á stofn eftirlitsstofnun. Stofnuninni er, samkvæmt a-lið 1. mgr. 5. gr. og enn fremur samkvæmt 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól, ætlað af EFTA-ríkjunum að tryggja framkvæmd á skyldum þeirra samkvæmt 61. gr. EES-samningsins. Þessi grein kveður svo á að ríkisaðstoð í skilningi 1. mgr. 61. gr. sé ósamrýmanleg framkvæmd samnings þessa nema undir sérstökum kringumstæðum þar sem veita má undanþágu (2. og 3. mgr. 61. gr. og 49. gr.).

(2) Þegar þessum greinum er beitt skal eftirlitsstofnun EFTA taka tilhlýðileg tillit til þeirra meginreglna og reglna sem er að finna í gerðum þeim sem taldar eru upp undir þriðju undirfyrirsögn í XV. viðauka við EES-samninginn og í I. viðauka við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól ("gerðir sem framkvæmdastjórn EB og eftirlitsstofnun EFTA skulu taka tilhlýðilegt tillit til")(1).

(3) Með því að telja upp viðkomandi gerðir sem gefnar hafa verið út af framkvæmdastjórn EB í ofangreindum viðaukum leggja samningsaðilarnir áherslu á þá grundvallarreglu að einsleitni (homogeneity) ríki á sviði ríkisaðstoðar og að samræmdar reglur gildi um ríkisaðstoð á samningssvæði EES í samræmi við málsmæðferð og efni meginreglna sem fram koma í þessum gerðum. Þar til viðbótar skuldbundu EFTA-ríkin sig til samkvæmt 3. gr. EES-samningsins að stuðla að markmiðum EES-samningsins með því að gera allar viðeigandi ráðstafanir er tryggðu framkvæmd á skyldum þeim sem felast í samningnum og halda sig frá öllum aðgerðum er gætu stofnað umræddum markmiðum í hættu.

(4) Til að ná þessu markmiði á sviði ríkisaðstoðar skuldbundu EFTA-ríkin sig meðal annars til að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA um öll áform til að veita eða breyta ríkisaðstoð eins og skilgreint er í 62. gr. EES-samningsins og í 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól eins og hún er túlkuð í samræmi við viðkomandi úrskurði dómstóls Evrópubandalaganna sem hafa verið kveðnir upp fyrir

undirritunardags EES-samningsins (6. gr. EES-samningsins). Ákvæði um tilkynningu á aðstoð er einnig að finna í gerðum þeim sem taldar eru upp undir þriðju undirfyrirsögn í XV. viðauka við EES-samninginn svo og í I. viðauka við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Samkvæmt þessum gerðum, eins og þeim er beitt innan ramma EES-samningsins, ber að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA um sérhverja styrkveitingu eins og tekið er fram í gerðum þeim sem taldar eru upp í 15., 16., 30. - 34. og 37. lið í XV. viðauka við EES-samninginn (þ.e. atriði 14., 15., 29. - 33. og 36. í I. viðauka við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól). Þetta ber að gera frá þeim tíma þegar EES-samningur tekur gildi.

(5) Eftirlitsstofnun EFTA ber samkvæmt 24. gr. samnings um eftirlitsstofnun og dómstól að samþykkja gerðir sem samsvara þeim er taldar eru upp í I. viðauka við samninginn. Stofnunin telur að hún uppfylli skyldu þessa best með því að samþykkja og gefa út viðeigandi gerðir í einni samsteyptri skýrslu, þ.e. þessari skýrslu um málsmæðferð og efni reglna á sviði ríkisaðstoðar. Þessar leiðbeiningar ættu því að stuðla að því almenna markmiði að gera ríkisaðstoð gagnsærri.

(6) Leiðbeiningar þessar taka til allra þeirra reglna sem samsvara þeim gerðum er taldar eru upp í I. viðauka við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól og allar reglur sem samsvara svipuðum gerðum sem hafa verið samþykktar af framkvæmdastjórn EB frá 1.8.1991 og fram að þeim tíma er EES-samningurinn gekk í gildi. Tilgangur þeirra er að leggja stjórnsýslu einstakra ríkja svo og fyrirtækjum til upplýsingar um það hvernig eftirlitsstofnun EFTA túlkar og beitr ákvæðum EES-samningsins um ríkisaðstoð. Með því að samþykkja þessar leiðbeiningar byggst eftirlitsstofnun EFTA tryggja samræmda framkvæmd og túlkun á 61. og 62. gr. EES-samningsins svo sem mælt er fyrir í bókun 27 við EES-samninginn.

(7) Enn fremur mun eftirlitsstofnun EFTA taka tillit til sameiginlegrar yfirlýsingar um b-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins, sameiginlegrar yfirlýsingar um c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins og sameiginlegrar yfirlýsingar um skipasmíðar þegar stofnunin beitr 61. og 49. gr. EES-samningsins.

(1) Það skal tekið fram að þessar leiðbeiningar ná aðeins til þeirra gerða sem ekki eru bindandi og svara til þeirra sem hafa verið gefnar út af framkvæmdastjórn EB fyrir gildistöku EES-samningsins. Bindandi gerðir á sviði ríkisaðstoðar er að finna eða er vísað til í sjálfum EES-samningnum, sérstaklega í XIII. viðauka IV-lið I. hluta og í XV viðauka við hann.

2. Lagalegur grundvöllur og almenn ákvæði

- (1) Leiðbeiningar þessar hafa verið samþykktar af eftirlitsstofnun EFTA samkvæmt b-lið 2. mgr. 5. gr. og 24. gr. í samningnum um eftirlitsstofnun og dómstól.
- (2) Hafa ber í huga að í leiðbeiningum þessum þýðir hugtakið "EFTA-ríki." EFTA-ríki sem eru aðilar að EES-samningnum og samningurinn gildir um".
- (3) Leiðbeiningum þessum má breyta eða við þær má bæta eftir því sem reynsla fæst eða til þess að samræma þær við ramma

og leiðbeiningar sem gefnar eru út af framkvæmdastjórn EB á sviði ríkisaðstoðar. Hluti af leiðbeiningum þessum gilda í takmarkaðan tíma.⁽²⁾ Sérhver breyting eða viðbót verður gerð af eftirlitsstofnun EFTA í samræmi við meginreglur um samvinnu við framkvæmdastjórn EB eins og mælt er fyrir um í bókun 27 við EES-samninginn.

- (4) Leiðbeiningar þessar og breytingar á þeim í framtíðinni og viðbætur við þær verða birtar í EES-deildinni við Stjórnartíðindi EB og í EES-viðbætinum í samræmi við fyrirkomulag varðandi birtingu upplýsinga er varða EES og vísað er til í lokagerð EES-samningsins.

⁽²⁾ Eins og sakir standa 15. kafli (Aðstoð við umhverfisvernd - 31.12.1999) og 22. kafli (Aðstoð við gerviefnaðnaðinn - 31.12.1994).

II. HLUTI(*)

MÁLSMEDFERÐ⁽¹⁾

3. Reglur um tilkynningar og fyrirmæli um að veita eða breyta aðstoð

bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól ef einhver vafi leikur á því hvort viðkomandi aðstoð sé í samræmi við framkvæmd EES-samningsins⁽³⁾ (annar málsliður).

3.1. LAGAÁKVÆÐI

(1) Ákvæði 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól hljóðar svo: "Tilkynna skal eftirlitsstofnun EFTA um áætlanir um að veita eða breyta aðstoð þannig að henni gefist nægur tími til athugasemda. Telji hún að slík áætlun samræmist ekki framkvæmd EES-samningsins með tilliti til 61. gr. EES-samningsins skal hún tafarlaust hefja málsmeðferðina sem kveðið er á um í 2. mgr. Hlutaðeigandi ríki skal ekki gera fyrirhugaðar ráðstafanir fyrr en endanleg niðurstaða liggur fyrir".

(2) Þetta ákvæði leggur í grundvallaratriðum þrenn konar skyldur um málsmeðferð á viðkomandi EFTA-ríki:

Því er skylt

- að tilkynna um áætlanir um að veita eða breyta ríkisaðstoð (fyrsti málsliður);
 - að gera það í tæka tíð (fyrsti málsliður); og
 - að láta fyrirhugaðar aðgerðir ekki koma til framkvæmda fyrr en eftirlitsstofnun EFTA hefur komist að niðurstöðu í málinu (þriðji málsliður).
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA telur það vera skyldu sína á grundvelli réttarframkvæmdar Evrópuðómstólsins⁽²⁾ að
- "gera athugasemdir sínar", þ.e. komast að niðurstöðu í málinu (fyrsti málsliður). Eftirlitsstofnun EFTA getur á þessu stigi málsins annaðhvort heimilað umrædda aðstoð eða hafið formlega athugun samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Heimildarákvarðanir sem eru teknar á þessu stigi málsins skulu teljast vera "ákvarðanir um að hreyfa ekki andmælum";
 - taka ákvörðun án tafar (fyrsti og annar málsliður); og
 - hefja formlega rannsókn samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í

3.2. FYRIRKOMULAG TILKYNNINGA

3.2.1. Tilkynningarskylda

- (1) EFTA-ríkjum er skylt að tilkynna allar áformaðar aðstoðaráætlanir svo og einstaka aðstoð sem er utan við gildandi aðstoðaráætlun til samþykktar hjá eftirlitsstofnun EFTA.
- (2) Þegar eftirlitsstofnun EFTA hefur heimilað áætlun er ekki þörf á að tilkynna einstök tilvik þar sem aðstoð er veitt samkvæmt áætluninni. Samt sem áður er hægt að skylda EFTA-ríki til að tilkynna alla aðstoð í sérstökum atvinnugreinum eða sérstakar tegundir aðstoðar sem eru umfram ákveðna fjárhæð. Þessar undantekningar eru teknar fram annaðhvort í efnisákvæðum þessara leiðbeininga eða ákvörðun um að leyfa aðstoðaráætlun.
- (3) Skyldan til að tilkynna áform um að veita eða breyta aðstoð á ekki aðeins við upphafsáformin heldur nær hún einnig til síðari efnisbreytinga (en ekki aðeins framkvæmdaratriða) í slíkum áformum.⁽⁴⁾ Tilkynning um breytingu er skoðuð sem ný tilkynning.
- (4) Ekki er krafist tilkynningar vegna aðstoðar sem fellur undir lágmarksregluna ("*de minimis*") sem útskýrð er í 12. kafla.
- (5) Þegar EFTA-ríki er í vafa um hvort fyrirhuguð ráðstöfun felur í sér ríkisaðstoð eða ekki ber að upplýsa eftirlitsstofnun EFTA um það áður en slík ráðstöfun kemur til framkvæmda.

3.2.2. Skyldan til að tilkynna í tæka tíð

- (1) Í fyrsta málslið 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól er kveðið á um að tilkynna beri eftirlitsstofnun EFTA um áform um að veita nýja aðstoð eða breyta aðstoð sem þegar er í gildi "þannig að henni gefist nægur tími til athugasemda", þ.e. til að taka ákvörðun í málinu. Því skulu EFTA-ríki gera ráð fyrir að

(*) Texti neðanmálsgreina þessa hluta er á bls. 11.

eftirlitsstofnun EFTA þurfi tvo mánuði til að taka sína ákvörðun nema í tilvikum sem falla undir hraðmeðferð (sjá 11. kafla).

3.2.3. Reglur um form tilkynninga

- (1) Í tilkynningu ber að vísa sérstaklega til 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól eða til annarra ákvæða um tilkynningarskyldu og ber að senda hana til eftirlitsstofnunar EFTA.
- (2) Viðtökudagur er viðmiðunardagur fyrir útreikninga á tímamörkum sem eftirlitsstofnun EFTA ber að virða við ákvörðun sína í málinu.
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA sendir sendinefnd viðkomandi EFTA-ríkis staðfestingu þar sem fram kemur hvaða dag tilkynningin hafi borist.
- (4) Til þess að einfalda og flýta fyrir meðferð mála mælir eftirlitsstofnun EFTA með að EFTA-ríki leggi fram með tilkynningu allar upplýsingar sem taldar eru upp í I. hluta, I. viðauka, við leiðbeiningar þessar. Í II. hluta kemur fram listi yfir viðbótarupplýsingar varðandi aðstoð til rannsókna og þróunar. Allar viðbótarupplýsingar sem taldar eru nauðsynlegar af hálfu EFTA-ríkis til að kanna málið, sérstaklega í tilvikum um einstaka aðstoð, ber einnig að veita í tilkynningunni. Nota ber staðlað tilkynningareyðublað eins og sett er fram í II. viðauka þegar um hraðmeðferð er að ræða.

3.2.4. Beiðni um viðbótarupplýsingar

- (1) Ef eftirlitsstofnun EFTA telur að tilkynningunni sé ábótavant, óskar hún eftir frekari upplýsingum innan 15 virkra daga. Beiðni um frekari upplýsingar frestar því að tímamörk fyrir mat á tilkynningunni taki gildi. Allt tímabilið byrjar aftur á þeim degi þegar beiðni um frekari upplýsingar er móttækin. Staðfesting verður send af eftirlitsstofnun EFTA sem tilgreinir hina nýju dagsetningu tilkynningarinnar.
- (2) Það tímabil sem almennt verður leyft til að leggja fram frekari upplýsingar eru 20 virkir dagar. Ef ekkert svar berst eða svarið er ófullkomið sendir eftirlitsstofnun EFTA ítrekun eða beiðni um að leggja fram þær upplýsingar sem á vantar og almennt ætla til þess 15 virkra daga.

3.3. BANN GEGN ÞVÍ AÐ LÁTA FYRIRHUGAÐA AÐSTOÐARRÁÐSTÖFUN KOMA TIL FRAMKVÆMDA MEÐAN RANNSÓKN EFTIRLITSSTOFNUNAR EFTA STENDUR YFIR

- (1) Í síðasta málslið í 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól er kveðið svo á um að EFTA-ríkið megi ekki láta fyrirhugaða aðgerð taka gildi þar til að

málsmeðferð sem kveðið er á um í 2. mgr. 1. gr. hefur leitt til endanlegrar ákvörðunar. Þetta ákvæði hefur í för með sér algert bann við því að láta aðstoð koma til framkvæmda áður en eftirlitsstofnun EFTA hefur tekið ákvörðun, einnig í þeim tilvikum þar sem formleg málsmeðferð hefur ekki hafist.⁽⁶⁾

- (2) Með hugtakinu "framkvæmd" á aðstoðaraðgerð er ekki aðeins átt við að veita aðstoð til móttakanda. Það nægir að almenn heimild til að veita aðstoð sé fyrir hendi án frekari formsatriða.
- (3) Ef viðkomandi EFTA-ríki framkvæmir aðstoðarráðstöfun áður en eftirlitsstofnun EFTA tekur ákvörðun gilda reglur sem settar eru fram í kafla 6.2. (sjá þó nmgr. 1 við 1. mgr. kafla 4.1.).

4. Ákvarðanir um að hreyfa ekki andmælum

4.1. TÍMAMÖRK

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA lítur á það sem skyldu sína að taka afstöðu til tilkynningar innan tveggja mánaða⁽⁶⁾. Í undantekningartilvikum er hægt að framlengja þennan frest með samkomulagi milli eftirlitsstofnunar EFTA og viðkomandi EFTA-ríkis.
- (2) Eftirlitsstofnun EFTA mun almennt leitast við að taka ákvörðun innan 30 virkra daga.
- (3) Til viðbótar hefur eftirlitsstofnun EFTA sett sér styttri frest, 20 virkra daga:
 - fyrir aðstoðaráætlanir vegna til lítilla og meðalstórra fyrirtækja sem falla undir hraðmeðferð,
 - fyrir breytingar á aðstoðaráætlunum sem falla undir hraðmeðferð.

Telji eftirlitsstofnun EFTA að eitthvert mál uppfylli ekki skilyrði fyrir hraðmeðferð ber henni að tilkynna viðkomandi EFTA-ríki að málið fái almenna meðferð.

4.2. ÁKVARÐANATAKA

- (1) Áður en ákvörðun er tekin í máli án þess að stofnað sé til málsmeðferðar samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól er eftirlitsstofnun EFTA ekki skyld að tilkynna öðrum EFTA-ríkjum og hagsmunaaðilum.⁽⁷⁾
- (2) Ákvörðunina má grundvallar á því að fyrirhuguð ráðstöfun falli alls ekki undir 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins eða að hún geti talist undantekning samkvæmt 2. og 3. mgr. 61. gr.

- (3) Ákvörðunin er tilkynnt viðkomandi EFTA-ríki bréflega.
- (4) Samkvæmt d-lið í bókun 27 við EES-samninginn er ákvörðunin tilkynnt framkvæmdastjórn EB.
- (5) Til að upplýsa önnur EFTA-ríki og þriðju aðila er hagsmuna eiga að gæta, verður birt auglýsing í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í EES-viðbætinum þar við.
- (6) Birt auglýsing verður venjulega í formi lista yfir almenn upplýsingaatriði.
- (7) Falli EFTA-ríkið frá ætlan sinni um aðstoð tilkynnir eftirlitsstofnun EFTA því bréflega að málinu sé lokið. Öðrum EFTA-ríkjum og framkvæmdastjórn EB verður ekki tilkynnt það né verður tilkynning birt í EES-deild Stjórnartíðinda EB eða í EES-viðbætinum þar við.

5. Formleg rannsókn

5.1. LAGAÁKVÆÐI

- (1) Í 2. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól segir: "Ef eftirlitsstofnun EFTA kemst að því, eftir að hafa beðið hlutaðeigandi aðila um að gera athugasemdir, að aðstoð sem EFTA-ríki veitir eða er veitt af fjármunum EFTA-ríkis samræmist ekki framkvæmd EES-samningsins með tilliti til 61. gr. EES-samningsins eða aðstoðin er misnotuð skal hún taka ákvörðun um að hlutaðeigandi EFTA-ríki skuli leggja niður eða breyta aðstoðinni innan frests sem eftirlitsstofnunin ákveður."

5.2. TILVIK ÞAR SEM EFTIRLITSSTOFNUN EFTA BER AÐ HEFJA RANNSÓKN

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA er skyldug til að hefja málsmeðferð samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól í hvert sinn sem um einhver vafi leikur á því hvort aðstoð sé í samræmi við framkvæmd EES-samningsins.⁽⁸⁾ Þessi málsmeðferð á við öll tilvik, hvort sem um er að ræða aðstoð sem hefur verið tilkynnt eða ekki eða aðstoð sem þegar er komin til framkvæmda þó að í því tilvik verði að hafa komið fram tillaga um "viðeigandi ráðstafanir".⁽⁹⁾
- (2) Sú ákvörðun að hefja málarekstur á ekki að hafa áhrif á hina endanlegu ákvörðun sem enn getur verið á þann veg að viðkomandi aðstoð sé í samræmi við framkvæmd EES-samningsins. Tilgangur málareksts samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól er að tryggja víðtæka rannsókn á viðkomandi máli með því að gefa öllum viðkomandi aðilum rétt til að taka til máls.⁽¹⁰⁾

5.3. TILHÖGUN MÁLAREKSTURS

- (1) Þegar eftirlitsstofnun EFTA hefur rekstur máls er viðkomandi EFTA-ríki tilkynnt bréflega um upphaf málarekstsins svo og framkvæmdastjórn EB samkvæmt c-lið í bókun 27 við EES-samninginn, öðrum EFTA-ríkjum og hagsmunaaðilum verður enn fremur tilkynnt um málið með auglýsingu í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í EES-viðbætinum þar við.
- (2) Athugininni lýkur með formlegri ákvörðun.

5.3.1. "Málsmeðferðarréttur" viðkomandi EFTA -ríkis

- (1) Í bréfi þar sem viðkomandi EFTA-ríki er tilkynnt um að hafin sé málarekstur eru efasemdir eftirlitsstofnunar EFTA um viðkomandi aðstoð rökstuddar og viðkomandi EFTA-ríki er boðið að setja fram athugasemdir sínar innan tiltekins frests, venjulega eins mánaðar.
- (2) Ef viðkomandi EFTA-ríki telur nauðsynlegt að gera munnlegar athugasemdir við eftirlitsstofnun EFTA ber að halda slíka fundi innan þriggja mánaða eftir að málsmeðferðin hófst.
- (3) Málsmeðferðarréttur EFTA-ríkis nær einnig til þess að svara athugasemdum og fullyrðingum þeirra sem hafi umsagnarétt.
- (4) Bréf sem hefur að geyma öll framlögð gögn innan tiltekins tímafrests verður sent viðkomandi EFTA-ríki. EFTA-ríkið fær 15 virka daga til að gera athugasemdir við hin framlögðu gögn.

5.3.2. "Málsmeðferðarréttur" annarra EFTA-ríkja, aðildarríkja EB framkvæmdastjórnar EB og hagsmunaaðila

- (1) Þegar málarekstur er hafin verður birt í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í EES-viðbæti þar við auglýsingu til annarra EFTA-ríkja, til aðildarríkja EB, framkvæmdastjórnar EB og hagsmunaaðila þar sem þeim er boðið að gera athugasemdir við viðkomandi mál innan eins mánaðar frá birtingardegi. Í auglýsingunni er birt bréf eftirlitsstofnunar EFTA til viðkomandi EFTA-ríkis þar sem því er tilkynnt að málarekstur sé hafin, þó þannig að efni sem er trúnaðarmál verður ekki birt.
- (2) Réttur þriðju aðila við málarekstur samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól grundvallast á þeirri kröfu að "hlutaðeigandi aðilar séu beðnir um að gera athugasemdir". "Hlutaðeigandi aðilar" sem vísað er til í 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól eru ekki aðeins það eða þau

fyrirtæki sem fá aðstoð heldur einnig einstaklingar, fyrirtæki eða samtök sem hagsmuna eiga að gæta við veitingu aðstoðarinnar, sérstaklega samkeppnisfyrirtæki og atvinnugreina-samtök.⁽¹¹⁾

- (3) Birting auglýsingar í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í EES-viðbætinum þar við er hin rétta aðferð til að kynna öllum hlutaðeigandi aðilum að málsmeðferð sé hafin.⁽¹²⁾ Í 2. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól er þess ekki krafist að einstökum aðilum sé gert viðvart.
- (4) Í auglýsingunni gerir eftirlitsstofnun EFTA grein fyrir efasemdum sínum um það hvort viðkomandi aðstoð samrýmist framkvæmd EES-samningsins.⁽¹³⁾

5.4. ENDANLEG ÁKVÖRDUN

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA getur tekið jákvæða eða neikvæða ákvörðun eða hún getur ákveðið að fella málið niður vegna þess að hætt hefur verið við hina fyrirhuguðu aðstoð eða sökum þess að 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins á ekki við.
- (2) Jákvæð ákvörðun er ákvörðun um að heimila aðstoð og neikvæð ákvörðun bannar aðstoð. Ákvörðun getur verið jákvæð að hluta og neikvæð að hluta. Jákvæð ákvörðun getur verið skilyrt.
- (3) Svari EFTA-ríki ekki við upphaf málsmeðferðar eða veiti ekki allar þær upplýsingar sem eftirlitsstofnun EFTA krefur, hefur eftirlitsstofnun EFTA rétt til að taka ákvörðun á grundvelli þeirra upplýsinga sem fyrir hendi eru án þess að andmæli viðkomandi EFTA-ríkis liggi fyrir.⁽¹⁴⁾
- (4) Í ákvörðun kemur fram sá rökstuðningur sem hún er byggð á.⁽¹⁵⁾ Þar koma fram allar þær kvaðir sem lagðar eru á viðkomandi EFTA-ríki.⁽¹⁶⁾ Eftirlitsstofnun EFTA setur tímamörk sem skyldar EFTA-ríkin til að gegna kvöðum sem á þau eru lögð.⁽¹⁷⁾
- (5) Eftirlitsstofnun EFTA mun leggja fyrir EFTA-ríkið allan texta neikvæðra ákvarðana og ákvarðana sem eru neikvæðar að hluta og ákvarðana þar sem skilyrði eru sett. Hvað varðar aðrar tegundir af ákvörðunum þá verður EFTA-ríkinu tilkynnt um þær bréflaga. Samkvæmt d-lið í bókun 27 við EES-samninginn er sömu upplýsingum komið til framkvæmdastjórnar EB.
- (6) Allan texta neikvæðra ákvarðana að öllu eða hluta og ákvarðana er setja skilyrði eða þegar um aðrar gerðir ákvarðana er að ræða ber að birta sem auglýsingu sem hefur að geyma bréf til viðkomandi EFTA-ríkis í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í EES-viðbætinum þar við.

5.5. EFTA-RÍKI FER EKKI AÐ ÁKVÖRDUNUM

- (1) Ef viðkomandi EFTA-ríki fer ekki að ákvörðun innan tiltekins frests hefur eftirlitsstofnun EFTA heimild til að vísa málinu til EFTA-dómstólsins samkvæmt annarri undirgrein 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól og beðið um lögð ef það á við.

6. Sérákvæði vegna aðstoðar sem er ólögleg vegna brota á málsmeðferðarreglu

- (1) Fyrir utan þau sérákvæði sem tilgreind eru að neðan fer málsmeðferð að því er varðar ólöglega aðstoð vegna brota á málsmeðferðarreglum eftir sömu reglum og gilda um tilkynningar.

6.1. HUGTAKIÐ ÓLÖGLEG AÐSTOÐ VEGNA BROTA Á MÁLSMEÐFERÐARREGLUM

- (1) Þar sem hugtakið “aðstoð sem ekki er tilkynnt” nær ekki til allrar aðstoðar sem er framkvæmd í andstöðu við síðasta málslið 3. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Hefur því eftirlitsstofnun EFTA ákveðið að nota hugtakið “ólögleg aðstoð vegna brota á málsmeðferðarreglum” (hér á eftir nefnt “ólögleg aðstoð”).

Hugtak þetta tekur til

- (a) aðstoðar sem veitt er án tilkynningar,
- (b) aðstoðar sem veitt er með því að beita þegar viðurkenndri aðstoðaráætlun ranglega (aðstoð “sem er misnotuð” í skilningi 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól).
- (c) aðstoð sem tilkynnt er of seint, þ.e. tilkynnt er eftir að hún hefur “tekið gildi”, og
- (d) aðstoð sem tilkynnt er fyrirfram en “tekur gildi” áður en eftirlitsstofnun EFTA hefur tekið ákvörðun.⁽¹⁸⁾

6.2. BEIÐNI UM UPPLÝSINGAR

- (1) Þegar eftirlitsstofnun EFTA verður þess áskynja að tiltekið aðstoðartilvik kunní að vera ólöglegt biður hún viðkomandi EFTA-ríki að veita allar upplýsingar um málið, venjulega innan 20 virkra daga. Þetta eru sömu tímamörk og leyfð eru fyrir að veita viðbótarupplýsingar um aðstoð sem þegar hefur verið tilkynnt (sjá 2. mgr. í lið 3.2.4.). Ítrekun verður send ef nauðsynlegt kann að reynast.
- (2) Minnt er á að eftirlitsstofnun EFTA hefur vald til að halda áfram og taka ákvörðun á grundvelli upplýsinga sem þegar eru fyrir hendi (sjá 3. mgr. í lið 5.4.), jafnvel þótt engin gögn hafi borist frá viðkomandi EFTA-ríki.

6.2.1. Lögbann ("bráðabirgðaaðgerðir")

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA getur með bráðabirgðaaðkvörðun beðið EFTA-ríki að hætta tímabundið greiðslu aðstoðar þar til beðið er eftir niðurstöðu rannsóknar⁽¹⁹⁾. Málsmeðferðin er sem hér segir:
- (2) Þegar sú niðurstaða hefur fengist að talið sé að aðstoð sé ólöglega veitt verður eftirlitsstofnun EFTA að gefa viðkomandi EFTA-ríki tækifæri til þess að setja fram athugasemdir sínar áður en ríkið er skyldað til að hætta þegar í stað greiðslu aðstoðar þar til niðurstöður rannsóknar liggja fyrir.⁽²⁰⁾
- (3) Ef EFTA-ríkið hættir ekki greiðslu aðstoðar getur eftirlitsstofnun EFTA meðan athugun fer fram á efnisatriðum málsins farið beint fyrir EFTA-dómstólinn og óskað eftir yfirlýsingu þess efnis að slíkar greiðslur jafnist á við brot á samningnum.⁽²¹⁾

6.2.2. Tilhögun málarekstrus

- (1) Í þeim tilvikum þar sem aðstoð er ólögleg skal eftirlitsstofnun EFTA leitast við að taka ákvörðun innan tveggja mánaða eftir að allar upplýsingar liggja fyrir.
- (2) Ef eftirlitsstofnun EFTA kemst að því að ólögleg aðstoð sé í samræmi við framkvæmd EES-samningsins ber henni skylda til að taka jákvæða ákvörðun á grundvelli efnisatriða málsins.

6.2.3. Fyrirmæli um endurgreiðslu

- (1) Þegar um er að ræða neikvæðar ákvarðanir í málum er varða ólöglega aðstoð mun eftirlitsstofnun EFTA fyrirskipa að EFTA-ríkið krefjist endurgreiðslu á aðstoð frá mót-takanda.⁽²²⁾
- (2) Endurgreiðslan á að fara fram samkvæmt viðkomandi landsrétti, þar með talin ákvæði er varða dráttarvexti á skuldum til ríkisins og skulu þeir almennt reiknast frá þeim degi sem hin ólöglega aðstoð var veitt. Ákvæðum landsréttar verður að beita á þann veg að endurgreiðsla verði ekki í reynd ómöguleg.⁽²³⁾

7. MÁLSMEÐFERÐ VEGNA GILDANDI AÐSTOÐAR

7.1. LAGAÁKVÆÐI

- (1) Í 1. mgr. 1.gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnunina og dómstólinn segir: "Eftirlitsstofnun EFTA skal í samvinnu við EFTA-ríkin hafa stöðugt til skoðunar öll aðstoðarkerfi sem eru við lýði í þessum ríkjum. Hún skal leggja til við þau að þau geri viðeigandi ráðstafanir sem

krafist er í samræmi við þróun eða framkvæmd EES-samningsins".

- (2) Þetta ákvæði leggur þrjár málsmeðferðarskyldur á eftirlitsstofnun EFTA og eina skyldu á viðkomandi EFTA-ríki. Þær fyrrnefndu eru:

- að hafa stöðugt til skoðunar öll aðstoðarkerfi sem eru við lýði í EFTA-ríkjum (fyrsti málslíður);
 - að gera það í samvinnu við viðkomandi EFTA-ríki (fyrsti málslíður);
- og
- að leggja til við þau viðeigandi ráðstafanir sem krafist er við þróun eða framkvæmd EES-samningsins.

Sú síðarnefnda er:

- að EFTA-ríkjum beri skylda til að eiga samvinnu við eftirlitsstofnun EFTA.

7.2. HVAÐ ÁTT ER VIÐ MEÐ FYRIRLIGGJANDI AÐSTOÐ

- (1) Aðstoð sem þegar er fyrir hendi í skilningi 1. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól felur í sér:

- aðstoð "fyrir EES", þ.e. aðstoðaráætlanir sem voru í gildi þegar EES-samningurinn öðlaðist gildi og einstök aðstoðartilvik utan áætlana sem voru þegar ákveðin og gera ráð fyrir greiðslum eftir að EES-samningurinn öðlaðist gildi;

og

- leyfða aðstoð, þ.e. aðstoðaráætlanir eða aðstoð sem þegar er fyrir hendi og hefur verið leyfð (sjá 2. mgr. í lið 4.2. og 1. mgr. lið 5.4.) eða gengið er út frá að hafi verið leyfð af eftirlitsstofnun EFTA (sjá nmgr. 1. við 1.mgr. í lið 4.1.) .

7.3. MÁLSMEÐFERÐ VEGNA FYRIRLIGGJANDI AÐSTOÐAR

- (1) Markmiðið með málsmeðferð vegna fyrirbyggjandi aðstoðar er að skapa grundvöll fyrir að unnt sé að meðhöndla báðar tegundir fyrirbyggjandi aðstoðar. Ákvæði 1. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól gerir eftirlitsstofnun EFTA kleift að afnema eða aðlaga aðstoð sem orðin er til fyrir EES og er í ósamræmi við framkvæmd EES-samningsins⁽²⁴⁾ og að krefjast endurskoðunar á aðstoðaráætlunum eða ákvæðum sem hún leyfði áður en hugsanlegt er að séu ekki lengur samrýmanleg framkvæmd EES-samningsins við þau skilyrði sem þá kunna að vera fyrir hendi.

7.4. MÁLSMEÐFERÐ

7.4.1. Upphaf endurskoðunar

- (1) Álfri eftirlitsstofnun EFTA að fyrirbyggjandi aðstoð sé hugsanlega ekki í samræmi við áframhaldandi þróun eða framkvæmd EES-samnings, hefur hún endurskoðun með því að óska skriflega eftir upplýsingum frá viðkomandi EFTA-ríki. Upphaf slíkrar endurskoðunar leiðir ekki sjálfkrafa til þess að framkvæmd viðkomandi aðstoðaráætlunar verði frestað.
- (2) Eftirlitsstofnun EFTA hefur ekki enn gengið frá málsmeðferðarreglum við framkvæmd á 1. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Eina skýra krafa sem kemur fram í málsgreininni er skyldan til að eiga samvinnu við EFTA-ríkið. Eftirlitsstofnun EFTA telur að skylda þess sé uppfyllt með því að óska skriflega eftir upplýsingum frá viðkomandi ríki áður en hún leggur til “viðeigandi ráðstafanir”.
- (3) EFTA-ríkinu ber skylda til að veita þær upplýsingar sem eftirlitsstofnun EFTA óskar eftir. Til þess að endurskoðunin gangi hratt og vel fyrir sig getur eftirlitsstofnun EFTA ákveðið innan hvaða tímamarka beri að leggja fram upplýsingar sambærileg við tímamörkin sem gilda um tilkynnta aðstoð.

7.4.2. Tillaga að “viðeigandi ráðstöfunum”

- (1) Eftir að hafa athugað gildandi aðstoðaráætlanir í ljósi upplýsinga sem viðkomandi EFTA-ríki leggur fram getur eftirlitsstofnun EFTA komist að þeirri niðurstöðu að engin breyting sé nauðsynleg á áætluninni og lokið þar með málinu eða hún getur lagt til þær breytingar sem nauðsynlegar eru taldar til þess að áætlunin samrýmist samningnum. Tillagan getur verið á þann veg að

- breyta áætluninni efnislega,
- koma á málsmeðferðarreglum, t.d. fyrirfram tilkynningu í einstökum málum undir viðkomandi áætlun, og/eða skýrsluskilaskyldu

eða

- falla frá áætluninni.

- (2) Eftirlitsstofnun EFTA verður að færa rök fyrir þeim ráðstöfunum er hún leggur til og fara fram á að EFTA-ríkið samþykki ráðstafanirnar.

7.4.3. Lagalegar afleiðingar tillögu um “viðeigandi ráðstafanir”

- (1) Ef EFTA-ríkið samþykkir tillögu að ráðstöfunum lýkur eftirlitsstofnun EFTA málinu.
- (2) Ef EFTA-ríkið lætur hjá líða að framfylgja tillögu að “viðeigandi ráðstöfunum” og eftirlitsstofnun EFTA telur enn, eftir að hafa heyrt rök viðkomandi EFTA-ríkis, að viðeigandi ráðstafanir séu nauðsynlegar getur hún krafist þess af EFTA-ríkinu að það fari eftir tilmælunum samkvæmt málsmeðferðarreglum 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól (sjá 5. kafla).

8. Ákvörðun tímamarka

- (1) Tímabil sem sett eru fram í mánuðum enda sama dag í n^{na} mánuði talið frá þeim degi þegar bréfaskriftir eru móttæknar. Til dæmis er 5. júlí lokadagur til ákvörðunar varðandi tilkynningu sem móttækin er 5. maí. Ef viðkomandi lokadagur er ekki fyrir hendi síðast í mánuðinum skal tímabilinu lokið við lok síðasta dag þess mánaðar. Til dæmis er 30. september lokadagur til ákvörðunar varðandi tilkynningu sem móttækin er 31. júlí.
- (2) Tímabil sem sett eru fram í virkum dögum enda á n^{na} virkum degi talið frá virka deginum er kemur á eftir þeim þegar bréfaskriftir eru móttæknar. Með “virkum dögum” er átt við alla daga aðra en laugardaga, sunnudaga og almenna frídaga. Almennir frídagar sem haldnir eru í EFTA-ríki eru teknir með í reikninginn þegar tímamörk eru reiknuð fyrir aðgerðir í viðkomandi EFTA-ríki. Almennir frídagar sem haldnir eru af eftirlitsstofnun EFTA eru teknir með í reikninginn þegar reiknuð eru tímamörk fyrir aðgerðir hennar.
- (3) Í bréfaskriftum frá EFTA-ríki til eftirlitsstofnunar EFTA þá hefst tímamörk sem eftirlitsstofnunin á að halda sig við á móttökudegi sem er tilgreindur í móttökukvittun sem er send viðkomandi EFTA-ríki. Þegar bréfaskriftir fara í gagnstæða átt þá lítur eftirlitsstofnun EFTA svo á að sending hafi verið móttækin á þriðja virka degi eftir að sending hefur verið pósthöfð, nema þegar sýnt er fram á síðari móttökudag af viðkomandi ríki. Þetta fyrirkomulag gerir eftirlitsstofnun EFTA mögulegt að reikna út fyrirfram allar lokadagsetningar sem koma meðferð máls við og dregur úr óþarfa töfum við ákvarðanatöku.

9. Útgáfa ákvarðana

- (1) Samkvæmt d-lið bókunar 27 við EES-samninginn er gert ráð fyrir að endanlegar ákvarðanir og ákvarðanir um að hefja formlega athugun skuli birtar. EFTA-ríki og þriðju aðilar sem gætu átt hagsmuna að gæta eru því upplýst með birtingu ákvarðana í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í

EES-viðbætinum þar við um þrjú eftirfarandi tilefni:

- a) þegar viðkomandi aðstoð er leyfð innan tveggja mánaða frestsins án þess að formleg rannsókn sé hafin samkvæmt 2. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól (sjá 5. mgr. í lið 4.2.);
- b) þegar formleg rannsókn er hafin (sjá 1. mgr. í lið 5.3.);
- c) þegar formlegri rannsókn er hætt (sjá 6 mgr. í lið 5.4.).

- (2) Til viðbótar við birtingu í EES-deild Stjórnartíðinda EB og í EES-viðbætinum þar við mun eftirlitsstofnun EFTA í flestum tilvikum gefa út fréttatilkynningu til að upplýsa almenning, venjulega þann dag sem ákvörðun er tekin. Fréttatilkynningar verða aðeins gefnar út á ensku.
- (3) Allar útgefnar upplýsingar um ríkisaðstoð skulu ekki hafa að geyma efni sem getur talist viðkvæmt frá viðskiptalegu sjónarmiði. Í þeim mun ekki vera skýrt frá nafni þeirra er aðstoð hljóta.

- (¹) Þessi hluti leiðbeiningana er heildarsamantekt á framkvæmdareglum eins of þeim mun verða fylgt fram á sviði ríkisaðstoðar. Þær eru grundvallaðar á reglum framkvæmdastjórnar EB á þessu sviði eins og þær hafa verið settar fram í tilkynningum framkvæmdastjórnarinnar og bréfum sem taldar eru undir liðum 2-7 og 10 í viðauka XV við EES-samninginn varðandi þá úrskurði Evrópuðómstólsins og framkvæmdastjórnarinnar er þetta varðar.
- (²) EJC 20.3.1984, Mál 84/82, Þýskaland gegn framkvæmdastjórninni (1984) (ECR) 1451,1488 (12. mgr. og áfram) sem vísar til ECJ, 11.12.1973, Mál 120/73, Lorenz gegn Þýskalandi (1973) ECR 1471, 1481 (3.mgr.)
- (³) Evrópuðómstóllinn, 9.10.1984, mál 91 og 127/83, Heineken Brouwerijen gegn Inspecteurs der Vennootschapsbelasting (1984) ECR 3435, 3542-3453 (16. - 18. mgr.).
- (⁴) Sjá næstu neðanmálsathugasemd hér á undan.
- (⁵) Sjá t.d. ECJ, 11.12.1973, Mál 120/73, Lorenz gegn Þýskalandi (1973) ECR 1471, 1481 (4. mgr.); ECJ, 11.12.1973, Mál 121/73, Markmann gegn Þýskalandi (1973) ECR 1495, 1506 (4. mgr.); ECJ, 11.12.1973, mál 122/73, Nordsee gegn Þýskalandi (1973) ECR 1511, 1522 (4. mgr.); ECJ, 11.12.1973, mál 141/73, Lohrey gegn Þýskalandi (1973) ECR 1527, 1538 (4. mgr.); sjá einnig ECJ, 15.7.1964, mál 6/64, Costa gegn ENEL (1964) ECR 585, 595-596; ECJ 21.5.1977 mál 31 og 53/77 R, framkvæmdastjórnin gegn Stóra Bretlandi (1977) ECR 921, 924 (16. mgr.); ECJ 3.5.1985, mál 67, 68 og 70/95 R, Van der Kooy gegn framkvæmdastjórninni (1985) ECR 1315, 1327 (35. mgr.); og ECJ, 24.2.1987, mál 310/85, Deufil gegn framkvæmdastjórninni (1987) ECR 901, 927 (24.mgr.).
- (⁶) Litid hefur verið á þetta sem hæfileg tímamörk úrskurðum dómstóls Evrópubandalaganna. Sjá ECJ 11.12.1973, mál 120/73, Lorenz gegn Þýskalandi (1973) ECR 1471, 1482 (4. mgr.); ECJ, 20.3.1984, mál 84/82, Þýskaland gegn framkvæmdastjórninni (1984) ECR 1451, 1488 (11. mgr.) og ECJ, 30.6.1992, mál nr. C-312/90, Spánn gegn framkvæmdastjórninni (1992) ECR I-4117, 4139 og 4142 (18.-19. mgr.). Hafa ber í huga að við lok þessa tímabils má viðkomandi ríki veita fyrirhugaða aðstoð svo lengi sem það hefur tilkynnt það fyrirfram til eftirlitsstofnunar EFTA. Þetta verður til þess að viðkomandi aðstoð mun falla undir kerfi fyrirbyggjandi aðstoðar. Ef EFTA-ríkið framkvæmir viðkomandi aðstoðaraðgerð án þess að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA þá er litid á viðkomandi aðstoð sem ólöglega vegna brota á málsmæðferðareglum.
- (⁷) Sjá ECJ, 20.3.1984, mál 84/82, Þýskaland gegn framkvæmdastjórninni (1984) ECR 1451, 1488-1489 (13. mgr.) og ECJ, 9.10.1984, mál 91 og 127/83, Heineken Brouwerijen gegn Inspecteurs der Vennootschapsbelasting (1984) ECR 3435, 3452 (12.-15. mgr.).
- (⁸) ECJ, 20.3.1984, mál 84/82, Þýskaland gegn framkvæmdastjórninni (1984) ECR 1451, 1488 (12. mgr. og áfram), með tilvísun til ECJ, 11.12.1973, mál 120/73, Lorenz gegn Þýskalandi (1973) ECR 1471, 1481 (3. mgr.).
- (⁹) Sjá 8.4.2. og ECJ 30.6.1992, mál nr. C-312/90, Spánn gegn framkvæmdastjórninni (1992) ECR I-4117 og ECJ, 30.6.1992, mál nr. C-47/91, Ítalía gegn framkvæmdastjórninni, (1992) ECR I-4145.
- (¹⁰) ECJ 20.3.1984, mál 84/82, Þýskaland gegn framkvæmdastjórninni (1984) ECR 1451, 1488-1489 (13. mgr.); ECJ, 4.2.1992, mál C-294/90, British Aerospace og Rover Group gegn framkvæmdastjórninni, (1992) ECR I-493, 521-522 (7.-14. mgr.)
- (¹¹) ECJ, 14.11.1984, mál 323/82, Intermills gegn framkvæmdastjórninni

(1984) ECR 3809, 3826 og áfram (16. mgr.).

- (¹²) Sama heimild, 3827 (17. mgr.).
- (¹³) Sama heimild, 3827 og áfram (21. mgr.).
- (¹⁴) Sjá ECJ, mál 21.3.1990, mál C-142/87, Belgía gegn framkvæmdastjórninni (1990) ECR I-959, 1010 (18. málsg.); ECJ, 14.2.1990, Mál C-301/87, Frakkland gegn framkvæmdastjórninni (1990) ECR I-307, 357 (22. mgr.); ECJ, 13.7.1988, mál 102/87, Frakkland gegn framkvæmdastjórninni (1988) ECR 4067, 4089 (27. mgr.); ECJ, 10.7.1986, mál 40/85, Belgía gegn framkvæmdastjórninni (1986) ECR 2321, 2346-2347 (20. og 22. mgr.); ECJ 10.7.1986, mál 234/84, Belgía gegn framkvæmdastjórninni (1986) ECR 2263, 2286-2288 (16., 17. og 22. mgr.).
- (¹⁵) ECJ, 21.3.1990, mál C-142/87, Belgía gegn framkvæmdastjórninni (1990) ECR I-959, 1015 (40. mgr.); ECJ, 8.3.1988, mál 62 og 72/87, Exécutif région wallon gegn framkvæmdastjórninni (1988) ECR 1573, 1595 (24. málsg. og áfram); ECJ, 2.2.1988, mál 67, 68 og 70/85, Van der Kooy gegn framkvæmdastjórninni (1988) ECR 219, 278-279 (69.-76. málsg.); ECJ, 14.10.1987, mál 248/84, Þýskaland gegn framkvæmdastjórninni (1987) ECR 4013, 4041-4042 (18. og 21.-22. málsg.); ECJ, 13.3.1985, mál 296 og 318/82, Holland og Leeuwarder Papierwarenfabriek gegn framkvæmdastjórninni (1985) ECR 809, 823-825 (19. og 22.-27. málsg.); og ECJ, 14.11.1984, mál 323/82, Intermills gegn framkvæmdastjórninni (1984) ECR 3809, 3828 og 3831-3832 (23. og 35.39. málsg.).
- (¹⁶) ECJ 13.7.1988, mál 102/87 (Frakkland gegn framkvæmdastjórninni (1988) ECR 4067, 4090 (32. og 33. málsg.); ECJ 2.2.1988, mál 213/85, framkvæmdastjórnin gegn Hollandi (1988) ECR 281, 299-300, 302 (19. og 29. málsg.); ECJ, 2.2.1988, mál 67, 68 og 70/85, Van der Kooy gegn framkvæmdastjórninni (1988) ECR 219, 277-278 (62.-68. málsg.); og ECJ, 12.7.1973, mál 70/72, framkvæmdastjórnin gegn Þýskalandi (1973) ECR 813, 832 (23. málsg.).
- (¹⁷) Ákvæði 2. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.
- (¹⁸) Sjá 3.3. um túlkun á hugtakinu "taka gildi".
- (¹⁹) ECJ, 14.2.1990, mál C-301/87, Frakkland gegn framkvæmdastjórninni (1990) ECR I-307 (19.-20. mgr.).
- (²⁰) Sama, 356 (19. mgr.).
- (²¹) Sama, 357 (23. málsg.).
- (²²) Fyrst fram komið í ECJ, 12.7.1973, mál 70/72, framkvæmdastjórnin gegn Þýskalandi (1973) ECR 813, 828-829 (10.-13. málsg.); sjá einnig ECJ 21.3.1990, mál C-142/87, Belgía gegn framkvæmdastjórninni (1990) ECR I-959, 1020 (65. - 66. málsg.) og ECJ, 24.2.1987, mál 310/85, Deufil gegn framkvæmdastjórninni (1987) ECR 901, 927 (24. málsg.).
- (²³) Sjá ECJ, 21.3.1990, mál C-142/87, Belgía gegn framkvæmdastjórninni (1990) ECR (0959, 1018-1020 (58. - 63. mgr.); sjá einnig ECJ 20.9.1990, mál 5/89, framkvæmdastjórnin gegn Þýskalandi (1990) ECR I-3437, 3456 (12. mgr.); ECJ, 21.2.1990, mál C-74/89, framkvæmdastjórnin gegn Belgíu (1990) ECR I-491; og ECJ, 2.2.1989, mál 94/1987, framkvæmdastjórnin gegn Þýskalandi (1989) ECR 175, 192 (12. málsg.).
- (²⁴) Sjá ECJ, 15.7.1964, mál 6/64 Costa gegn ENEL (1964) ECR 585, 595.

III. HLUTI(*)

REGLUR UM ALTÆKA AÐSTOÐ

10. Aðstoð við lítil og meðalstór fyrirtæki (LMF)(¹)

- (1) Meginreglurnar sem settar eru fram í kafla þessum eiga við LMF í öllum atvinnugreinum nema í þeim sem lúta sérstökum atvinnugreinareglum en þær varða nú gerviefni, vélknúin ökutæki, stál og flutninga.

10.1. INNGANGUR

- (1) Lítil og meðalstór fyrirtæki (LMF) gegna mikilvægu hlutverki í hagkerfinu. Í fyrsta lagi skapa þau hlutfallslega meiri atvinnu, sérstaklega á þeim tímum þegar stór fyrirtæki eru að minnka við sig vinnuafli. Í öðru lagi eru þau háðari samkeppni, sveigjanlegri og eiga auðveldara með að aðlagast en stærri fyrirtæki og koma því gjarnan fram með nýjungar. Í þriðja lagi eru LMF meginuppspretta samkeppni á mörkuðum og eru aðalframvinduafli uppbyggingar og endurnýjunar hagkerfisins í heild; þau auðvelda tilfærslu efnahagsauðlinda frá hnignandi yfir í vaxandi atvinnugreinar.
- (2) Á sumum sviðum hagkerfisins gegna LMF sérstaklega mikilvægu hlutverki. Þetta á til dæmis við framleiðsluðnað þar sem undirverktakar gegna æ mikilvægara hlutverki. LMF hafa einnig grundvallarþýðingu í svæðarþróun.
- (3) LMF búa við ákveðna annmarka þegar þau eru borin saman við stór fyrirtæki á föstum grunni. Þeim er til dæmis erfiðara að fá til sín fjármagn. LMF er einnig gert erfiðara fyrir með byrðum sem á þau eru lögð af hinu opinbera. Kostnaður fyrirtækjanna við að lúta reglum hins opinbera um öryggi og hollustu, fjárhagsbókhald o.s.frv. getur verið hærri og skattbyrðin á þau þyngri, bæði að því er varðar skattstiga sem þau greiða eftir svo og kostnað að lúta skattkerfinu (t.d. að halda utan um tryggingagjöld og VASK).

10.2. SKILGREINING Á LMF

- (1) Skilgreining á LMF hér á eftir með hliðsjón af eftirliti með ríkisaðstoð verður að takmarkast við þau fyrirtæki sem njóta þess forskots og búa við þá annmarka sem lýst var hér að framan. Skilgreiningin má hins vegar ekki vera það víðtæk að hún taki með í reikninginn mörg stærri fyrirtæki sem ekki endilega njóta hins utanaðkomandi hagræðis eða verður

fyrir þeim annmörkum sem annars einkenna LMF geirann. Aðstoð sem veitt er stærri fyrirtækjum á grundvelli raka sem aðallega eiga við minni fyrirtæki væri líklegri til að raska samkeppni og hafa áhrif á viðskipti.

- (2) Oftast er engin þörf á að gera greinarmun á litlum og meðalstórum fyrirtækjum. Slíkur greinarmunur er hins vegar nauðsynlegur þegar um er að ræða aðstoð við starfsemi sem er nálægt markaðnum, svo sem við fjárfestingar. Ætla má að aðstoð við lítið fyrirtæki hafi yfirleitt takmörkuð áhrif á viðskipti á samningssvæði EES þar sem aðstoð við meðalstór fyrirtæki getur haft í för með sér verulega röskun á sviði viðskipta.

- (3) "LMF" er skilgreint sem fyrirtæki með:

- ekki fleiri en 250 starfsmenn og
annaðhvort
- árlega veltu sem ekki er yfir 20 milljónum evrópskra mynteininga,
eða
- niðurstöðutölur efnahagsreiknings sem fara ekki yfir 10 milljónir evrópskra mynteininga, og
- ekki meira en 25% í eigu eins eða fleiri fyrirtækja sem ekki falla undir þessa skilgreiningu, nema þegar um er að ræða fjárfestingarfélög í almenningseign, áhættufjárfestingarfélög eða fjárfestingarstofnanir, að því tilskildu að þær ráði engu í fyrirtækinu.

- (4) Þar sem nauðsynlegt reynist að greina á milli lítilla og meðalstórra fyrirtækja, er lítið fyrirtæki skilgreint sem fyrirtæki með

- ekki fleiri en 50 starfsmenn og
annaðhvort
- árlega veltu sem ekki er yfir 5 milljónum evrópskra mynteininga,

(*) Texti neðanmálsgreina þessa hluta er á bls. 26.

eða

- niðurstöðutölur efnahagsreiknings sem fara ekki yfir 2 milljónir evrópskra mynteininga,

- ekki meira en 25% í eigu eins eða fleiri fyrirtækja sem ekki falla undir þessa skilgreiningu nema þegar um er að ræða fjárfestingafélög í almenningseign, áhættu-fjárfestingafélög eða fjárfestingarstofnanir að því tilskildu að þær ráði engu í fyrirtækinu.

(5) Ofangreind þrjú skilyrði eru uppsöfnuð, þ.e. fyrirtæki er aðeins talið vera "LMF" eða "lítið" fyrirtæki ef það uppfyllir það skilyrði að vera óháð, hefur ekki fleiri starfsmenn en kveðið er á um og fer ekki fram úr a.m.k. öðru af hinum mörkunum hvað varðar veltu og niðurstöðutölur efnahags-reiknings.

10.3. AÐSTOÐ VIÐ LMF SEM FELLUR UNDIR 1. MGR. 61. GR.

- (1) Í þeim tilvikum þar sem aðstoð hins opinbera við LMF fellur undir 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins af því að hún getur haft markverð áhrif á milliríkjavíðskipti og samkeppni, getur hún talist undanþáguhæf. Rúmasta undanþágu-ákvæðið er í c-lið 3. mgr. 61. gr., en samkvæmt því hefur eftirlitsstofnun EFTA vald til að leyfa aðstoð sem greiðir fyrir þróun ákveðinnar efnahagsstarfsemi eða ákveðinna efnahagssvæða enda hafi hún ekki svo óhagstæð áhrif á viðskiptaskilyrði að stríði gegn sameiginlegum hagsmunum.
- (2) Að því er varðar hin jákvæðu ytri áhrif er tengjast LMF, mikilvægi þeirra fyrir sérstakar atvinnugreinar og fyrir svæðapróun og að því er varðar hin sérstöku vandamál sem þau standa frammi fyrir, þá er ekki að efa að ríkisaðstoð við LMF "greiði fyrir þróun ákveðinna greina efnahagslífsins eða ákveðinna efnahagssvæða".
- (3) Þeirri spurningu er enn ósvarað hvort ríkisaðstoð til LMF hefur áhrif á viðskiptaskilyrði að því marki að það sé andstætt EES-samningnum. Þetta fer eftir tegund og styrkleika aðstoðarinnar. Aðstoð við starfsemi sem er frekar fjarlæg markaðinum svo sem aðstoð við að öðlast ráðgjöf til að bæta almenna stjórnun, hefur aðeins óbein áhrif á viðskipti og þá aðeins í tiltölulega litlum mæli. Aðstoð við starfsemi sem er nálægt markaðnum svo sem fjárfesting má vel rökstyðja að hafi minni áhrif á viðskipti þegar hún er veitt LMF heldur en þegar móttakendur eru stór fyrirtæki. Þetta er vegna þess að sala einstakra LMF er minni heldur en sala stærri fyrirtækja og þessi þáttur er enn mikilvægari vegna þess að velta á starfsmann í LMF er oft minni og af því að tiltölulega mörg LMF eru í greinum þar sem frekar lítil viðskipti milli EES-ríkja á sér stað (t.d. byggingarstarfsemi, ákveðin matvælaframleiðsla, smásala,

ýmis þjónusta). Jafnvel þó svo sé getur verið að áhrif fjárfestingaraðstoðar geti aukist talsvert þegar um meðalstór fyrirtæki er að ræða. Að því tilskildu að ekki sé farið fram úr ákveðnum ásættanlegum styrkleika aðstoðar þá eru áhrif aðstoðar við LMF á viðskiptaskilyrði almennt ekki svo mikil að þau stríði gegn EES-samningnum, sérstaklega ef hin jákvæðu ytri áhrif af starfsemi LMF eru tekin með í reikninginn.

10.4. ALMENNT ÁSÆTTANLEGUR STYRKLEIKI AÐSTOÐAR VIÐ LMF

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA lítur svo á að ríkisaðstoð í eftirfarandi tilgangi og styrkleika sé hæf til undanþágu samkvæmt c-lið 3. mgr. 61. gr. þar sem átt er við LMF eins og þau eru skilgreind hér að framan. Eftirlitsstofnun EFTA telur að slík aðstoð sé almennt í samræmi við EES-samninginn.

10.4.1. Aðstoð við almenna fjárfestingu

- (1) Almennar aðstoðaráætlanir eins og þær eru skilgreindar í 29. kafla eru ekki samrýmanlegar EES-samningnum og geta ekki verið leyfðar. Aðstoðaráætlanir, sem eru eingöngu bundnar við LMF, geta samt verið hæfar til undanþágu svo lengi sem skilyrði samkvæmt 2. og 3. mgr. eru haldin.
- (2) Fjárfestingaraðstoð er aðeins leyfð utan við svæði sem njóta aðstoðar⁽²⁾ upp að 15% brúttómarki⁽³⁾ fyrir lítið fyrirtæki og 7,5% brúttó fyrir meðalstór fyrirtæki.
- (3) Á svæðum sem njóta aðstoðar heimilar eftirlitsstofnun EFTA LMF að taka við, til viðbótar við almenna svæða-aðstoð eins og hún er leyfð af eftirlitsstofnun EFTA, 10 hundraðshlutum brúttó í fjárfestingaraðstoð samkvæmt c-lið 3. mgr. 61. gr. og til viðbótar 15 hundraðshlutum brúttó fyrir svæði sem heyra undir a-lið 3. mgr. 61. gr. Samt er aðstoð á svæðum sem heyra undir c-lið 3. mgr. 61. gr. með heildarþak sem nemur 30% nettó og á svæðum sem heyra undir a-lið 3. mgr. 61. gr. 75% nettó. Hlutfallskerfið (sjá viðaukatöflu í V. viðauka í þessum leiðbeiningum) sem þannig fæst er byggt upp með það í huga að viðamesta aðstoðin sé veitt á svæðum þar sem þörfin er mest og til þess að halda uppi mismun meðal studdra svæða og óstuddra fyrir alla aðra en minnstu fyrirtækin.
- (4) Leyfður hámarksstyrkleiki aðstoðar á við aðstoð af öllu tagi.

10.4.2. Aðstoð við umhverfisverndarfjárfestingu

- (1) Fjárfesting í þágu umhverfisverndar (sjá 15. kafla) svo sem mengunarvarnir, tilraunir til að draga úr koltvísýringi og vernda ósonlagið o.s.frv. fær jákvæðari meðhöndlun en almenn fjárfesting. Þetta á við burtséð frá staðsetningu og stærð fyrirtækis en LMF á svæðum sem njóta aðstoðar geta

auðvitað farið fram á það hlutfall aðstoðar sem fánlegt er (svæðastuðning og LMF-viðbót) fyrir almenna fjárfestingu, sem í flestum tilvikum er hærra en þau 15% brúttó sem nú eru leyfð samkvæmt reglum um aðstoð fyrir umhverfisvernd og fellur ekki undir sömu ströngu skilyrðin.

10.4.3. Aðstoð við ráðgjafarþjónustu, þjálfun starfsfólks og þekkingarmiðlun

- (1) Hvað varðar hjálp og aðstoð frá utanaðkomandi ráðgjöfum eða til menntunar í nýjum eða eldri, litlum eða meðalstórum fyrirtækjum og starfsfólks þeirra, hvort sem er í stjórnun, fjármögnun, nýrri tækni (sérstaklega upplýsingatækni), umhverfisvernd, vernd á höfundarrétti eða á skyldum sviðum eða við að meta kosti nýrra verkefna, þá er aðstoð upp að 50% brúttó almennt viðurkennd. Samt skal meta hverja aðstoðaráætlun fyrir sig með sérstöku tilliti til fjarlægðar viðkomandi starfsemi frá markaðinum og sérstaklega með tilliti til fjárhæðarmarkaðs að því er varðar aðstoð við hvert fyrirtæki, möguleika á uppsöfnun og aðra viðkomandi þætti. Í sérstökum undantekningartilvikum getur eftirlitsstofnun EFTA leyft meiri aðstoð en 50%. Aðstoð við almennar upplýsingaherferðir getur verið hærri að styrkleika þar sem fjárhagslegur ávinningur einstaks fyrirtækis er hlutfallslega lítill.

10.4.4. Aðstoð við rannsóknir og þróun

- (1) Aðstoð við rannsóknir og þróun hjá LMF getur verið 10 hundraðshlutum hærri en leyft er fyrir stærri fyrirtæki (sjá 14. kafla).

10.4.5. Aðstoð í öðrum tilgangi

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA gæti séð sér fært að leyfa aðstoð í öðrum réttlætunlegum tilvikum sem stuðla að eflingu LMF, svo sem að efla samvinnu.

11. Viðmiðunarreglur við beitingu á hraðmeðferð⁽⁴⁾

- (1) Sérstakri hraðmeðferð er beitt við viss skilyrði gagnvart nýjum aðstoðaráætlunum fyrir LMF og að því er varðar breytingar á þeirri aðstoð er fyrir er. Aðalreglan er sú að eftirlitsstofnun EFTA mótmælir ekki nýjum eða breyttum aðstoðaráætlunum sem tilkynntar eru samkvæmt 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól og uppfylla skilyrði þau sem sett eru fram hér á eftir.

11.1. NÝJAR AÐSTOÐARÁÆTLANIR FYRIR LMF

- (1) Nýjar aðstoðaráætlanir verða að vera takmarkaðar við lítil og meðalstór fyrirtæki, eins og þau eru skilgreind vegna eftirlits með ríkisaðstoð hér á undan, og fullnægja einu af eftirfarandi skilyrðum:

- í þeim tilvikum þar sem viðkomandi aðstoðarkerfi hefur sérstakan fjárfestingartilgang þá getur aðstoðin ekki numið meira en 7,5% af fjárfestingarkostnaðinum fyrir meðalstór fyrirtæki og 15% fyrir lítil fyrirtæki; eða
- í þeim tilvikum þar sem aðstoðarkerfið er hannað til þess að vera atvinnuskapandi má aðstoðin ekki nema meira en 3.000 evrópskum mynteiningum á hvert skapað starf; eða
- ef ekki er um að ræða sérstakan fjárfestingartilgang eða þann tilgang að skapa störf þá má heildarsumman sem veitt er hverjum viðtakanda ekki nema meira en 200.000 evrópskum mynteiningum.

- (2) Allar ofangreindar tölur eru reiknaðar fyrir skatt, þ.e. brúttó.

- (3) EFTA-ríki verða að tryggja að réttahafi fái ekki meiri aðstoð en leyfð er með framangreindum skilyrðum fyrir sama verkefni á grundvelli endurtekinna tilkynninga á aðstoðaráætlunum sem uppfylla þessi skilyrði eða að slíkum áætlunum sé bætt við aðra aðstoð undir almennum-, svæða- eða atvinnugreinaaðstoðarkerfum.

- (4) Leyfilegt er að greiða slíka aðstoð fyrir allt landið, ákveðin landsvæði eða ákveðin sveitarfélög.

- (5) Öll aðstoð við útflutning í viðskiptum milli EES-ríkjanna, rekstraraðstoð og aðstoðaráætlunir sem eru háðar sérstökum atvinnugreinaðreglum, en þar verða nú, gerviefni, vélknúin ökutæki, stál og flutninga, er undanþegin þessari meðferð.

11.2. BREYTINGAR Á FYRIRLIGGJANDI AÐSTOÐARÁÆTLUNUM

- (1) Þessi framkvæmd á einnig við um breytingar á fyrirbyggjandi aðstoðaráætlunum, án tillits til stærðar þess fyrirtækis sem fær aðstoð, sem eftirlitsstofnun EFTA hefur áður samþykkt, nema í sérstökum tilvikum þar sem eftirlitsstofnun EFTA hefur sérstaklega takmarkað leyfisveitingu sína við tímabil, fjárhæð og skilyrði sem þá voru tilkynnt.

- (2) Breytingin getur tekið til eins eða fleiri eftirfarandi atriða:

- framlengingar á tímamörkum án þess að fjárveiting sé hækkuð;
- hækkunar á fjárveitingu um 20% frá upphaflegri fjárhæð ásamt framlengingu;
- þrengingar ákvæða fyrir viðkomandi aðstoð.

- (3) Einfaldað tilkynningarform sem nota skal fyrir bæði ný aðstoðarkerfi og þau sem fyrir eru er birt í II. viðauka við leiðbeiningar þessar.

12. Framkvæmd og beiting á lágmarksreglunni⁽⁵⁾

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA er þeirrar skoðunar að aðstoð undir ákveðinni fjárhæð teljist ekki hafa marktæk áhrif á samkeppni og því ekki á viðskipti milli samningsaðilanna. Því má segja að 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins eigi ekki við og tilkynningar sé ekki þörf vegna aðstoðargreiðslna eins og skilgreint er hér á eftir.
- (2) Greiðsla aðstoðar allt að 50.000 evrópskum mynteiningum í einni tegund útgjalda og aðstoðaráætlanir þar sem fjárhæð aðstoðarinnar, er tiltekið fyrirtæki getur fengið vegna einnar tegundar útgjalda á þriggja ára tímabili, er takmörkuð við þessa tölu er ekki nauðsynlegt að tilkynna slíka aðstoð samkvæmt 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól svo lengi sem eftirfarandi skilmálar eru haldnir.
- (3) Það ber að hafa í huga að lágmarksreglan gildir ekki um aðstoð til útflutnings og til atvinnugreina sem háðar eru sértekum atvinnugreina reglum en þær varða nú gerviefni, vélknúin ökutæki, stál og flutninga.

12.1. SKILGREINING Á TEGUNDUM ÚTGJALDA

- (1) Þegar lágmarksreglunni er beitt er greint á milli eftirfarandi tegunda útgjalda:
- fjárfestingar í hvaða tilgangi sem er nema í rannsóknnum og þróun og
 - annarra útgjalda.
- (2) Sérhvert fyrirtæki getur því fengið að hámarki 100.000 evrópskar mynteiningar í aðstoð undir hinum tveimur tegundum yfir þriggja ára tímabil án þess að þurfi að tilkynna það.
- (3) Líta ber svo á að þriggja ára tímabilið sem þessi takmörk eiga við hefst á þeim degi þegar einstakt fyrirtæki fær fyrst aðstoð samkvæmt lágmarksreglunni.
- (4) Hvað varðar spurninguna um uppsöfnun á aðstoð samkvæmt lágmarksreglunni og aðstoð samkvæmt annarri leyfðri aðstoðaráætlun ber að beita eftirfarandi reglu. Þegar fyrirtæki hefur fengið aðstoð samkvæmt lágmarksreglunni á síðastliðnum þremur árum vegna annarrar framangreindra útgjaldategunda og óskar að fá aðstoð samkvæmt leyfðri aðstoðaráætlun til útgjalda er falla undir sömu útgjaldategund, ber að leggja saman aðstoðina samkvæmt

lágmarksreglunni svo og aðra aðstoð og má sú fjárhæð ekki fara fram úr því hámarki sem eftirlitsstofnun EFTA leyfir vegna tilkynntrar aðstoðaráætlunar ef þessi fjárhæð fer fram úr 50.000 evrópskum mynteiningum. Því getur þurft að lækka síðari greiðsluna svo að heildarsumman sé innan við hámarkið.

12.2. MEGINREGLUR VIÐ ÚTREIKNING Á AÐSTOÐ ER JAFNGILDIR AÐSTOÐ SAMKVÆMT LÁGMARKS-REGLUNNI

- (1) Hámarkið samkvæmt lágmarksreglunni er sett fram sem fjárfstyrkur að fjárhæð 50.000 evrópskar mynteiningar. Í þeim tilvikum þegar aðstoð er veitt í öðru formi en með beinni aðstoð ber að meta hana til fjár í þeim tilgangi að beita lágmarksreglunni. Algengasta reglan sem beitt er við aðstoð þar sem um er að ræða lágt reiðufjárvirði eru mjúk lán, skattaávilnanir og lánaábyrgðir. Umreikningur slíkrar aðstoðar í jafngildi reiðufjár skal fara fram sem hér segir.
- (2) Jafngildi reiðufjárins ber að reikna brúttó, þ.e. fyrir skatt ef niðurgreiðslan er skattskyld. Ef hún er ekki skattskyld, svo sem á við um ýmsar skattaávilnanir, þá ber að telja nafnvirði niðurgreiðslunnar sem er bæði brúttó og nettó.
- (3) Alla aðstoð sem verður greidd síðar ber að reikna til núvirðis. Þó ber að líta á styrki sem eingreiðslur, jafnvel þó að þeir séu greiddir með afborgunum. Vaxtafóturinn sem er notaður skal vera viðmiðunarvextir þeir sem tilkynntir eru eftirlitsstofnun EFTA á hverju ári af viðkomandi EFTA-ríki.
- (4) Reiðufjárjafngildi mjúks láns á hverju ári er mismunurinn milli þeirra vaxta er greiða ætti miðað við viðmiðunarvaxtafót annars vegar og þeirra vaxta sem greiddir eru í raun hins vegar. Allan þann vaxtasparnað sem fenginn er með þessu móti þar til lánið hefur verið að fullu greitt ber að reikna til núvirðis á þeim tíma þegar lánið er veitt og síðan á að leggja hann saman. Dæmi um það hvernig reikna ber reiðufjárjafngildi mjúks láns er sýnt í kafla 12.4. Tvö afbrigði eru sýnd, annað með og hitt án umlíðitíma fyrir endurgreiðslur á höfuðstól.
- (5) Reiðufjárjafngildi skattaávilnunar er sá sparnaður í skattgreiðslum sem fellur til á viðkomandi ári. Á sama hátt ber að reikna skattsparnað í framtíðinni til núvirðis með viðkomandi viðmiðunarvaxtafæti.
- (6) Hvað varðar lánaábyrgðir má reikna reiðufjárjafngildi þeirra á ári sem mismunurinn milli a) útistandandi fjárhæðar sem ábyrgð er veitt á margfölduð með áhættuþættinum (líkindum á greiðslufalli) og b) geiddum ábyrgðargjöldum, þ.e. (tryggð fjárhæð x áhættuþáttur) - ábyrgðargjald.

- (7) Meta ber áhættupátt samkvæmt reynslu um greiðslufall á lánum sem veitt eru undir viðlíka kringumstæðum (atvinnugrein, stærð fyrirtækis, almennt atvinnustig). Reikningur til núvirðis á að vera eins og áður er lýst.

12.3. EFTIRLIT EFTA-RÍKJANNA MEÐ LÁGMARKS-REGLUNNI

- (1) Sérhver EFTA-ríki verður að gera ráðstafanir til að fylgjast með beitingu lágmarksreglunnar þannig að ofangreindum reglum verði fylgt. Þetta þarf ekki að útheimta flókið eða mannfrekt kerfi, en tiltekins lágmarksöryggis skal gætt. LMF aðstoðarreglurnar (sjá 10. kafla) kveða á um að það sé algjört skilyrði fyrir veitingu aðstoðar eða uppsetningu aðstoðaráætlunar sem ekki er tilkynnt að öll frekari aðstoð sem eitt og sama fyrirtæki má fá frá öðrum tekjulindum eða samkvæmt öðrum aðstoðaráætlunum verði ekki til þess að heildaraðstoð við nefnt fyrirtæki fari fram úr 50.000 evrópskum mynteiningum fyrir hverja tegund af útgjöldum eins og þau eru skilgreind í kafla 12.1. Þegar yfirvöld veita aðstoð samkvæmt lágmarksreglunni verða þau að vekja athygli á þessu skilyrði við umsækjendur og skylda þá til að tilkynna alla fyrri aðstoð til að tryggja að þeir fari ekki fram úr þessu marki. Svipað eftirlit verður að vera fyrir hendi hjá yfirvöldum sem veita aðstoð samkvæmt aðstoðaráætlunum sem hafa verið leyfðar.

- (2) Samkvæmt 3. gr. EES-samningsins ber EFTA-ríkjum skylda til að aðstoða eftirlitsstofnun EFTA við skyldustörf sín. Aðeins EFTA-ríkin eru í aðstöðu til að fylgjast með beitingu lágmarksreglunnar til að tryggja að aðstoð fari ekki fram úr fjárhæðum sem eftirlitsstofnun EFTA telur að muni ekki hafa markverð áhrif á viðskipti og samkeppni. Samkvæmt 3. gr. EES-samningsins eru EFTA-ríki því beðin að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA hvaða fyrirkomulag þau hyggist nota við að fylgjast með því að ofangreindar reglur verði haldnar.

12.4. ÚTREIKNINGUR Á REIÐUFJÁRJAFNGILDI MJÚKS LÁNS

- (1) Eftirfarandi dæmi sýnir hvernig reiðufjárfjafngildi mjúks láns er reiknað út.
- (2) Opinber stofnun skuldbindur sig til vaxtaniðurgreiðslu á 500.000 evrópskra mynteininga láni til 10 ára þannig að vextir lántakanda verði 6%. Opinberu viðmiðunarvextirnir sem samþykktir hafa verið af eftirlitsstofnun EFTA fyrir viðkomandi land á því ári eru 8%. Þegar reiðufjárfjafngildi niðurgreiðslunnar á lánstímanum er reiknað þá má gera ráð fyrir að viðmiðunarvextirnir verði þeir sömu yfir lánstímann. Reiðufjárfjafngildi niðurgreiðslunnar er undir því komið hvort umlíðitími verði veittur uns byrjað er að endurgreiða höfuðstólinn.

12.4.1. Enginn umlíðitími

- (1) Lánið er greitt með jöfnum afborgunum af höfuðstól frá fyrsta ári og áfram. Reiðufjárfjafngildi vaxtaniðurgreiðslunnar á fyrsta ári er höfuðstólinn marfaldaður með vaxtaniðurgreiðslunni hlutfallslega, deilt með viðmiðunarvaxtafætinum, þannig:

$$1. \quad 500.000 \text{ ECU} \times 0,02/1,08 = 9.259 \text{ ECU}$$

Niðurgreiðslan á árum 2 til 10 er reiknuð á álíka hátt, en þó með vaxtavöxtum til núvirðis, þ.e.:

$$\begin{aligned} 2. & \quad 450.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^2 = 7.716 \text{ ECU} \\ 3. & \quad 400.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^3 = 6.351 \text{ ECU} \\ 4. & \quad 350.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^4 = 5.145 \text{ ECU} \\ 5. & \quad 300.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^5 = 4.083 \text{ ECU} \\ 6. & \quad 250.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^6 = 3.151 \text{ ECU} \\ 7. & \quad 200.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^7 = 2.334 \text{ ECU} \\ 8. & \quad 150.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^8 = 1.621 \text{ ECU} \\ 9. & \quad 100.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^9 = 1.000 \text{ ECU} \\ 10. & \quad 50.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^{10} = 463 \text{ ECU} \end{aligned}$$

- (2) Heildarreiðufjárfjafngildi er því summan af niðurgreiðslunum færðum til núvirðis á hverju ári, þ.e. 41.123 evrópskar mynteiningar.

12.4.2. Umlíðitími

- (1) Ekki þarf að endurgreiða af höfuðstól í tvö ár.
- (2) Lánið er greitt með jöfnum afborgunum, 62.500 evrópskar mynteiningar á ári í fyrsta sinn á þriðja ári og áfram. Reiðufjárfjafngildi vaxtaniðurgreiðslunnar á hverju ári er:

$$\begin{aligned} 1. & \quad 500.000 \text{ ECU} \times 0,02/1,08 = 9.259 \text{ ECU} \\ 2. & \quad 500.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^2 = 8.573 \text{ ECU} \\ 3. & \quad 500.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^3 = 7.938 \text{ ECU} \\ 4. & \quad 437.500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^4 = 6.432 \text{ ECU} \\ 5. & \quad 375.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^5 = 5.104 \text{ ECU} \\ 6. & \quad 312.500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^6 = 3.939 \text{ ECU} \\ 7. & \quad 250.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^7 = 2.917 \text{ ECU} \\ 8. & \quad 187.500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^8 = 2.026 \text{ ECU} \\ 9. & \quad 125.000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^9 = 1.251 \text{ ECU} \\ 10. & \quad 62.500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^{10} = 579 \text{ ECU} \end{aligned}$$

- (3) Í þessu tilviki er heildarreiðufjárfjafngildið 48.018 evrópskar mynteiningar.

13. Reglur sem eiga við uppsöfnun aðstoðar í ólíkum tilgangi ⁽⁶⁾

13.1. TILKYNNING UM MARKVERÐ TILVIK Í UPPSÖFNUN AÐSTOÐAR

- (1) Uppsöfnun aðstoðar er skilgreind sem veiting aðstoðar við tiltekið fjárfestingarverkefni eftir fleiri en einni aðstoðaráætlun, þ.e. allar fjárfestingar í fastafjármunum (hvort sem þær eru á sama stað eða ekki) sem nauðsynlegar eru til þess að ljúka verkefninu.
- (2) Til þess að eftirlitsstofnun EFTA geti fylgst með uppsöfnun aðstoðar, sem er veitt tilteknu fjárfestingarverkefni eftir mismunandi aðstoðaráætlunum og metið áhrifin á samkeppni og viðskipti milli samningsaðilanna, verða EFTA-ríkin að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA fyrirfram um öll markverð tilvik slíkrar uppsöfnunar. Þetta á við um verkefni þar sem heildarfjárfestingin fer fram úr 12 milljónum evrópskra mynteininga eða þar sem uppsöfnuð aðstoð fer fram úr 25% af hreinu reiðufjárjafngildi.

13.2. UNÐANÞÁGUR

- (1) Eftirfarandi tilvik verða undanþegin viðbórtilkynningar-skyldu:
 - tilvik þar sem fjárfestingin fer ekki fram úr 3 milljónum evrópskra mynteininga, burt séð frá hver hin uppsöfnuðu aðstoðaráhrif eru;
 - tilvik þar sem uppsöfnuð aðstoðaráhrif fara ekki fram úr 10% nettó af hreinu reiðufjárjafngildi, án tillits til stærðar fjárfestingarinnar;
 - tilvik þar sem styrkleiki allrar þeirrar aðstoðar sem veitt er vegna fjárfestingarverkefnisins er undir því hámarki í hverri þeirra aðstoðaráætlana sem veita aðstoð fyrir viðkomandi verkefni, þar sem hámarkið hefur verið ákveðið og samþykkt af eftirlitsstofnun EFTA, annað hvort í þessum leiðbeiningum eða með einstökum ákvörðunum.
- (2) Þessi undantekning er án tillits til skyldu EFTA-ríkjanna að vera innan hámarksmarka fyrir hverja einstaka aðstoðaráætlun.
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA getur dregið þessar undantekningar til baka í þeim tilvikum þar sem hún kemst að þeirri niðurstöðu að aðstoðin raski samkeppni.

13.3. VIÐKOMANDI AÐSTOÐ

- (1) Sú aðstoð sem taka ber með í reikninginn hvað varðar lágmarksviðmiðanir vegna tilkynninga eins og þær eru

skilgreindar hér á undan er öll aðstoð við fjárfestingu í fastafjármunum, hverju nafni sem þeir nefnast (t.d. fjárfestingarframlög, vaxtaniðurgreiðslur, skattaívilnanir, eftirgjöf á framlögum til almannatrygginga).

- (2) Aðaltegundir af aðstoðaráætlunum sem þetta á við um eru:

- aðstoð til svæða,
- aðstoð til atvinnugreina,
- aðstoð til lítilla og meðalstórra fyrirtækja,
- aðstoð við rannsóknir, þróun og nýjungar,
- aðstoð við orkusparnað og umhverfisvernd.

- (3) Í þeim tilvikum þar sem aðstoð vegna menntunar starfsfólks kemur til viðbótar við fjárfestingaraðstoð, og hið fyrrnefnda er beinlínis tengt viðkomandi fjárfestingu og farið í fjárfestinguna vegna þess þá er ekki hægt að halda þessum tveimur tegundum aðstoðar aðskildum þegar verið er að meta umfang aðstoðar. Aðstoð við þjálfun starfsfólks er því tekin með í þeim tilgangi að meta lágmarksviðmiðanir vegna tilkynninga eins og skilgreint er hér að framan.

- (4) Svo að eftirlitsstofnun EFTA geti að fullu verið upplýst um kringumstæður er varða tilkynnta uppsöfnun aðstoðar ber einnig að tilkynna alla aðstoð sem veitt er til að bjarga fyrirtæki í erfiðleikum eða til að skapa atvinnu eða til markaðssetningar þótt einstök aðstoð nái ekki því lágmarki að skylt sé að tilkynna hana. Sömuleiðis gildir þetta um alla aðra fjárhagsaðstoð ríkisins eða annars opinbers stjórnvalds þar sem slíkt inngríp getur túlkast sem aðstoð eða litið er á það sem aðstoð.
- (5) Einnig ber að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA um aðstoð sem er veitt eftir þeim tegundum sem taldar eru upp hér að framan þegar þær eru ekki beinlínis tengdar tilkynntum fjárfestingarverkefnum.

13.4. SÉRREGLUR

- (1) Reglur um uppsöfnun hafa ekki áhrif á reglur um svæðis-tengda aðstoð samkvæmt 4. mgr. í kafla 26.4. né heldur á skyldu EFTA-ríkja samkvæmt núgildandi ákvæðum eða þeim er kunna að gilda í framtíðinni og sett verða af eftirlitsstofnun EFTA að því er varðar ákvarðanir um sértæka byggða- eða atvinnugreinaaðstoð og skyldu til að tilkynna einstök tilvik þar að lútandi.

14. Aðstoð við rannsóknir og þróunarverkefni⁽⁷⁾

- (1) Reglum um ríkisaðstoð í EES-samningnum verður að beita á uppbyggilegan hátt til þess að hvetja til samvinnu er hjálpað gæti við að dreifa nýrri tækni. Hafa verður í huga nauðsyn þess að haga ríkisaðstoð á þann hátt að henni verði beint til atvinnugreina er stuðla að aukinni samkeppni.

14.1. SKILGREINING Á RANNSÓKNUM OG ÞRÓUNARVERKEFNUM OG HVERNIG 61. GR. EES-SAMNINGSINS Á VIÐ UM AÐSTOÐ VIÐ RANNSÓKNIR OG ÞRÓUN

- (1) Meginreglurnar sem hér fara á eftir ná til rannsókna og þróunar sem beinlínis er áætluð og er tengd hinni endanlegu framleiðslu og markaðssetningu á nýjum vörum, framleiðsluaðferðum eða þjónustu að svo miklu leyti sem þær uppfylla skilyrði 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins.
- (2) Eftirlitsstofnun EFTA telur það mögulegt að greina á milli einstakra tegunda af rannsóknar- og þróunarstarfsemi eins og sett er fram hér að neðan. Þessar skilgreiningar eru miðaðar við að þær geti hjálpað EFTA-ríkjum að útbúa tilkynningar sínar. Þeim er ætlað að vera leiðbeinandi og fela ekki í sér fyrirskipun.
 - Með *grunnrannsóknun* telur eftirlitsstofnun EFTA að átt sé við aukningu og viðbót við almenna vísinda- og tækniþekkingu sem ekki er tengd iðnaðar- eða verslunarmarkmiðum.
 - *Grundvallaratvinnuvegarannsóknir* eru skilgreindar sem fræðilegar frum- rannsóknir eða tilraunastarfsemi er hefur það að markmiði sínu að öðlast nýrri og betri skilning á lögmálum vísinda og véltækni eins og þau gilda fyrir atvinnugrein eða starfsemi sérstaks fyrirtækis.
 - *Hagnýtar rannsóknir og þróun*. Eftirlitsstofnun EFTA telur að hið fyrrnefnda eigi við rannsóknir eða tilraunastarfsemi sem er grundvölluð á grunnrannsóknnum á sviði atvinnuveganna til að afla nýrrar þekkingar eða auðvelda að ná sérstökum hagnýtum markmiðum, svo sem sköpun á nýjum framleiðsluvörum, framleiðsluaðferðum eða þjónustu. Almenn má líta svo á að þessum þætti sé lokið við sköpun fyrstu frumgerðarinnar. Þróun er skilgreind þannig að hún nái til vinnu sem grundvölluð er á hagnýtum rannsóknnum er hafa það að markmiði að skapa nýjar eða stórlega endurbættar framleiðsluvörur, framleiðsluaðferðir eða þjónustu allt að, en ekki að meðtalinni framleiðslunni sjálfri eða viðskiptalegri markaðssetningu. Þetta stig felur að jafnaði í sér tilrauna- og sýniverkefni og frekara þróunarstarf eftir því sem með þarf, er leiðir að lokum til eins konar upplýsingapakka um framleiðsluna.
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA notar þessar vinnuskilgreiningar sem vísbendingar um nálægð viðkomandi starfsemi við markaðinn og mun þannig setja þær í samhengi við styrkleika aðstoðar sem lögð er til þegar stofnunin yfirfer tilkynningar frá EFTA-ríkjum. Með tilliti til þess hversu flókið það er að skilgreina rannsóknar- og þróunarvinnu

mun eftirlitsstofnunin nota skilgreiningar og markmið eins og þau eru sett fram af EFTA-ríkjunum í tillögum þeirra til þess að ákveða hversu nálægt sjálfum markaðinum viðkomandi aðgerð er. Eftirlitsstofnunin fer ekki fram á að farið sé í einu og öllu eftir fyrirfram ákveðnum flokkum eða skilgreiningum á rannsóknar- og þróunarvinnu.

- (4) Ríkisaðstoð til grunnrannsókna sem almennt er ekki framkvæmd í markaðshluta hagkerfisins er ekki skilgreind sem aðstoð í merkingu 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins.
- (5) Engu að síður, ef slíkar rannsóknir eiga sér stað í undantekningartilvikum í sérstökum fyrirtækjum eða fyrir þau, getur eftirlitsstofnun EFTA ekki útilokað þann möguleika að slík aðstoð falli undir 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins.
- (6) Aðstoð til rannsókna og þróunar í æðri mennta- eða rannsóknarstofnunum fellur ekki undir 61. gr. EES-samningsins nema þær eigi sér stað á samningsbundnum grundvelli eða í samvinnu við einkageirann.
- (7) Eftirlitsstofnun EFTA mun taka jákvæða afstöðu til rannsókna og þróunar þegar hún yfirfer einstakar aðstoðaráætlanir samkvæmt 61. gr. EES-samningsins. Þessi afstaða byggist á fleiri en einum þætti: markmiði slíkrar aðstoðar, því að rannsóknir og þróun eru oft mjög fjárfrekar, áhættu sem slíku er samfara og einnig, að teknu tilliti til fjarlægðar slíkra verkefna frá sjálfum markaðinum, minnkandi líkum á röskun á samkeppni eða áhrifum á viðskipti milli samningsaðila EES-samningsins.

14.2. MAT Á AÐSTOÐ TIL RANNSÓKNA OG ÞRÓUNAR SAMKVÆMT 61. GR. EES-SAMNINGSINS

- (1) Í þeim tilvikum þar sem aðstoð við fyrirtæki til rannsókna og þróunar fellur undir 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins og er því skoðunarskyld af eftirlitsstofnun EFTA getur slík aðstoð verið talin í samræmi við framkvæmd EES-samningsins samkvæmt einni af undantekningunum sem kveðið er á um í 3. mgr. 61. gr.
- (2) Aðstoð sem telst vera til framdráttar framkvæmd á mikilvægum verkefnum fyrir sameiginlega evrópska hagsmuni, getur talist falla undir undantekningu samkvæmt b-lið 3. mgr. 61. gr. eftir að eftirlitsstofnun EFTA hefur skoðað hana. Eftirlitsstofnun EFTA getur litið svo á að slík aðstoð sé eingöngu í samræmi við framkvæmd EES-samningsins á þessum grundvelli.
- (3) Öll önnur aðstoð til rannsókna og þróunar sem fellur undir 1. mgr. 61. gr. og er ekki talin falla undir undantekninguna sem kveðið er á um í b-lið 3. mgr. 61. gr. getur fallið undir undantekningu samkvæmt c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins. Í slíkum tilvikum verður eftirlitsstofnun EFTA að meta hvort slík aðstoð sé líkleg til að hafa skaðleg

áhrif á viðskiptaumhverfi á samningssvæði EES og hvort slík áhrif séu andstæð framkvæmd EES-samningsins um leið og stofnunin rannsakar hvort aðstoðin greiði fyrir þróun ákveðinna greina efnahagslífsins eða sérstakra landsvæða.

14.3. VIÐBÓTARTILKYNNINGARKVÆÐIR

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA mun leitast við að framkvæmd aðstoðaráætlana verði eins gagnsæ eins og mögulegt er. Þetta þýðir að gera verður skýra grein fyrir tilgangi aðstoðarinnar, réttihöfum o.s.frv. Tilgreina þarf alla útgjaldaliði sem aðstoðin á að draga úr á þann hátt að hægt sé að reikna út hlutfall aðstoðarinnar í samhengi við hvern útgjaldalið.
- (2) Í ljósi mikilvægis stærri fyrirtækja og þess hlutverks er þau gegna í samkeppni innan EES-svæðisins og í viðskiptum milli samningsaðilanna, skulu EFTA-ríkin tilkynna fyrirfram til eftirlitsstofnunar EFTA samkvæmt 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól allar veitingu aðstoðar samkvæmt fyrirbyggjandi aðstoðaráætlunum þar sem aðstoð er veitt fyrirtæki sem er í samvinnu við háskólastofnun eða aðra opinbera stofnun við framkvæmd á rannsóknar- og þróunarverkefni þar sem heildarfjárlát nema meira en 20 milljónum evrópskra mynteininga. Ef rannsóknar- og þróunarverkefni sem hefur hlotið aðstoð er eingöngu unnið af einu eða fleirum fyrirtækjum í markaðsgeiranum má setja fram lægra lágmark í ákvörðun um að leyfa slíkt fyrirkomulag.
- (3) Hvað EUREKA samstarfsáætlunina varðar þarf einstök tilkynning aðeins að berast fyrir aðstoð sem veitt er fyrirtæki er tekur þátt í verkefni fyrir meira en 30 milljónir evrópskra mynteininga þar sem framlag EFTA-ríkis til verkefnisins er eigi minna en 4 milljónir evrópskra mynteininga. Þrjátíu milljón evrópskra mynteiningalágmarkið fyrir markverðar úthlutanir, sem tilkynna verður hverja fyrir sig, er háð heildarkostnaði verkefnisins, þar með talið framlag allra þátttakendanna annarra en þeirra er taka við aðstoðinni. Þetta á aðeins við sérstakar aðstoðarfjárveitingar sem veittar eru samkvæmt aðstoðaráætlunum við rannsóknir og þróun sem þegar eru í gildi. Alla aðra veitingu á aðstoð verður að tilkynna samkvæmt 3. mgr. 1 gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól, burt séð frá upphæð aðstoðar.
- (4) I. viðauki við þessar leiðbeiningar hefur að geyma skrá yfir upplýsingar sem leggja verður fram í tilkynningum ríkis um aðstoð. Í II. hluta I. viðauka eru taldar upp viðbótarupplýsingar sem þurfa að koma fram varðandi aðstoð til rannsókna og þróunar.

14.4. STYRKLEIKI

- (1) Hvað varðar styrkleika fyrirhugaðrar aðstoðar þá fer eftirlitsstofnun EFTA eftir neðangreindum meginreglum

þegar hún metur að hve miklu leyti c-liður 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins á við.

- (2) Styrkleiki aðstoðar sem hægt er að samþykkja er metin af eftirlitsstofnun EFTA í hverju tilvikum fyrir sig. Við matið skal tekið mið af eðli verkefnisins, tæknilegri og fjárhagslegri áhættu svo og heildarstefnu sem tengist samkeppnishæfni evrópsks iðnaðar, auk þess sem meta skal hversu mikið samkeppni kann að raskast og áhrif á viðskipti milli aðila EES-samningsins.
- (3) Almenn mat á slíkri áhættu leiðir til þess að eftirlitsstofnun EFTA telur að grundvallaratvinnuvegarannsóknir geti fallið undir viðtækari aðstoð en þær rannsóknir og sú þróunarstarfsemi sem kallast hagnýtar og standa markaðinum nær hvað árangur varðar og gætu því, ef þær væru styrktar, auðveldar leitt til röskunar á samkeppni og viðskiptum.
- (4) Þegar þessir þættir eru metnir og það tekið með í reikninginn að nauðsyn er á að viðkomandi fyrirtæki hafi yfir verulegum fjármunum að ráða til verkefnisins mun eftirlitsstofnun EFTA líta á það sem almenna reglu að fjárhæð aðstoðar fyrir grundvallaratvinnuvegarannsóknir ætti ekki að fara fram úr 50% af brúttókostnaði við tiltekið verkefni eða áætlun. Eftir því sem viðkomandi verkefni eða áætlun er nær markaðinum, þ.e. því hagnýtari sem rannsóknar- og þróunarstarfsemin er, mun eftirlitsstofnun EFTA við athugun sína og mat á tillögum aðildarríkja almennt fjuga stiglækkandi aðstoð. Stofnunin treystir viðkomandi EFTA-ríki til að skýra greinilega frá tegund viðkomandi rannsóknar- og þróunarstarfsemi og mun nota eigin sérfræðipækkingu til fulls við athugun á slíkum tillögum.
- (5) Eftirlitsstofnun EFTA telur að hægt verði að viðurkenna viðtækari aðstoð í þeim tilvikum þegar viðurkennt er að ákveðin verkefni hafi sérlega efnahagslega þýðingu, séu tengd öðrum verkefnum eða áætlunum bandalagsins sem EFTA-ríki taka þátt í, fari fram á verst settu byggðasvæðunum á samningssvæði EES, séu tengd sérstökum velferðarþjónustubáttum, eða feli í sér sérlega áhættu. Þá er einnig tekið með í reikninginn hversu góður aðgangur er að árangri tiltekinnar rannsóknar- og þróunarstarfsemi í sem víðustum skilningi. Unnt er að taka sérstakt tillit til aðstoðar sem beinist alfarið að litlum og meðalstórum fyrirtækjum, þegar svo ber undir er til dæmis unnt að samþykkja aðstoð sem er 10% hærri en í öðrum tilvikum. Samt má heildarvirði aðstoðar aldrei vera svo hátt að framlag þess fyrirtækis er tekur við aðstoðinni af eigin fé rýrni svo að fyrirtækið fylgi ekki viðkomandi verkefni eftir sem skyldi.

14.5. RANNSÓKNA- OG ÞRÓUNARKOSTNAÐUR SEM TIL GREINA KEMUR VIÐ ÚTREIKNING Á STYRKLEIKA AÐSTOÐAR

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA er hægt að telja með við útreikning á styrkleika aðstoðar í rannsóknar- og þróunarstarfi:
 - launakostnað (rannsóknarmenn, tæknimenn og aðstoðarfólk) reiknaðan sem summu af þeirri heildarfrjáfhæð sem þarf við framkvæmd verkefnisins;
 - annan rekstrarkostnað reiknaðan á sama hátt (kostnað við hráefni, aðföng o.s.frv.);
 - tæki og áhöld, land og byggingar. Kostnaður þessi er tekinn með í reikninginn aðeins að því leyti sem eignirnar eru notaðar við rannsóknir og þróun. Þar sem nauðsynlegt er verður að meta kostnaðinn hlutfallslega milli viðkomandi verkefna og annarra verkefna eða starfsemi þar sem eignirnar geta komið að haldi;
 - ráðgjafarþjónustu, eða jafngilda þjónustu, þ.m.t. aðkeyptar rannsóknir, tækniþekkingu, einkaleyfi o.s.frv.;
 - annan sameiginlegan kostnað sem beinlínis hefur fallið til vegna viðkomandi rannsóknar- og þróunarstarfs.

14.6. FRAMKVÆMD

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA mun yfirfara alla aðstoð sem hægt er að fá til rannsókna og þróunar í hverju EFTA-ríki sem hluta af áætlun sinni um framkvæmd á þessum reglum. Hún mun fara í nauðsynlegar tvíhliða viðræður við stjórnvöld til að fá nauðsynlegar upplýsingar og fara yfir aðstoðaráætlanir í samvinnu við hvert EFTA-ríki. Stofnunin mun leggja til viðeigandi ráðstafanir eftir því sem nauðsynlegt er til að leysa vandamál sem kunna að koma upp í tengslum við aðstoð sem er fyrir hendi með tilliti til framkvæmda á þessum reglum. Þessi heildarathugun mun, ef nauðsyn ber til, verða tilefni til marghliða fundar EFTA-ríkja og eftirlitsstofnunar EFTA.
- (2) Tillögur um aðstoð til rannsókna og þróunar verða að stuðla að því markmiði sem sett er fram í 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins og áhrif slíkrar aðstoðar verða að vera á þann veg að hvetja til aukinnar starfsemi á því tiltekna sviði, umfram það sem talist getur hluti af almennum daglegum rekstri þeirra fyrirtækja, eða uppfylla óvenjuleg skilyrði þar sem eigin framlagsgeta þeirra er of takmörkuð. Með aðstoðinni er stefnt að því að skapa frumkvæði og bæta fyrir sérstaka áhættu og kostnað. Í þeim tilvikum þar sem þessi hvatningaráhrif eru ekki auðsæ eða rannsóknar- og þróunarstarfið er of nálægt raunverulegu framleiðslu- og markaðssetningarstigi, þá mun hin jákvæða afstaða sem

eftirlitsstofnun EFTA hefur gagnvart aðstoð til rannsókna og þróunar ekki endilega eiga við. Sérstakar gætur verða hafðar á að slík aðstoð verði ekki að jafngildi rekstrar-aðstoðar.

- (3) Eftirlitsstofnun EFTA mun einnig beita þessum reglum gagnvart fyrirtækjum í opinbera geiranum og mun í því efni að fullu beita þeim stefnumarkandi aðgerðum sem hún hefur yfir að ráða.

15. Aðstoð við umhverfisvernd⁽⁸⁾

15.1. INNGANGUR

- (1) Í 73.-75. gr. EES-samningsins er samningsaðilunum veitt sérstök völd á sviði umhverfis. Þessi ákvæði staðfesta mengunarbótaregluna og ganga lengra í þá átt að krefjast þess að umhverfisvernd sé tekin með í reikninginn við framkvæmd annarra stefnumiða samningsaðilanna og þar er lögð áhersla á nauðsyn forvarna. Sú meginhugmynd að taka skuli umhverfismótun með í annarri stefnumörkun er sett fram, ásamt hugtakinu "sjálfbær þróun", í 5. umhverfisáætlun Evrópubandalagsins.⁽⁹⁾ Með þessu er viðurkennt að ekki hefur tekist fyllilega að tvítna umhverfisstefnu við aðrar stefnur eftir hefðbundnum aðferðum sem eru nær alveg grundvallaðar á reglum og sérstökum stöðlum. Þessi áætlun miðar því að breiðari notkun stefnumarkandi aðgerða. Mismunandi aðgerðir (reglur, frjálsar aðgerðir og efnahagsaðgerðir) eða sambland þeirra getur verið besta leiðin til þess að ná tilætluðum umhverfismarkmiðum í gefnu tilviki, allt eftir lagalegum, tæknilegum, efnahagslegum og félagslegum aðstæðum. Í þessu efni getur jákvæð fjárhagsleg hvatning, þ.e. niðurgreiðslur, svo og neikvæð hvatning, þ.e. skattar og álögur, átt við.
- (2) Beiting EES-ákvæðanna um ríkisaðstoð verður að endurspeglar það hlutverk sem tæki til efnahagsstjórnunar gegna í umhverfismálastefnu. Þetta þýðir að taka verður með í reikninginn viðtækari fjárhagslegar aðgerðir á þessu sviði. Heildaryfirsýn yfir aðstoð og stefnan í umhverfismálum verða einnig að styðja hvora aðra til að tryggja strangari beitingu á mengunarbótareglunni.
- (3) Niðurgreiðslur geta verið næstbesta lausnin í tilvikum þar sem ekki hefur enn tekist að beita mengunarbótareglunni en sú regla krefst þess að allur umhverfiskostnaður sé tekinn inn í framleiðslukostnað fyrirtækis. Slík aðstoð getur hins vegar raskað samkeppni, skapað viðskiptahindranir og stefnt framkvæmd EES-samningsins í hættu, sérstaklega í þeim atvinnugreinum sem mestri mengun valda. Það er staðreynd að fyrirtæki í öllum EES-ríkjum verða að fjárfesta í verksmiðjum, áhöldum og framleiðsluferlum til að standast umhverfiskröfur þannig að smám saman taka þau ytri umhverfiskostnað inn í framleiðslukostnað sinn.

Ríkisaðstoð er líkleg til að gefa tilteknum fyrirtækjum forskot yfir keppinauta þeirra í öðrum EES-ríkjum sem ekki fá slíka aðstoð þótt þau séu háð sömu umhverfis-takmörkunum.

15.2. AÐALTEGUNDIR RÍKISAÐSTOÐAR TIL UMHVERFISVERNDAR

- (1) Hér á eftir fer lýsing á aðaltegundum ríkisaðstoðar til umhverfisverndar sem tilkynntar hafa verið til framkvæmdastjórnar EB á liðnum árum. Hinum ýmsu tegundum aðstoðar er skipt í þrjá breiða flokka: aðstoð við fjárfestingu, altækar stuðningsaðgerðir og rekstraraðstoð.

15.2.1. Hvatning til fjárfestingar, mögulega tengd reglum eða frjálsum samningum

- (1) Á mörgum sviðum umhverfisstefnu er fyrirtækjum ætlað að mæta vissum stöðlum samkvæmt lögum. Slíkir lögboðnir staðlar geta gert alþjóðasamninga eða EES-rétt að innanlandsrétti eða þær kröfur geta verið eingöngu grundvallaðar á þjóðhagslegum, svæða- eða staðbundnum markmiðum. Það sem er sammerkt með slíkum tilvikum er að hér er um lagakröfur að ræða.
- (2) Á svæðum þar sem iðnvæðing er mikil er samt sérstaklega nauðsynlegt að auka smám saman umhverfisvernd og hvetja fyrirtæki til að ganga lengra en lög og reglur kveða á um til að bæta ástand umhverfisins.
- (3) Hið endanlega markmið fjárfestingarhvatningar á þessu sviði er að unnt verði að bæta umhverfið smám saman. Stuðningur við fjárfestingu hefur almennt flokkast með eftirfarandi hætti innan EB.
 - aðstoð samkvæmt áætlunum sem ætlað er að hjálpa þeim fyrirtækjum sem fyrir eru að breyta verksmiðjum til að laga þær að nýjum stöðlum og hvetja þau til að fullnægja slíkum stöðlum fyrr (tímabundin aðstoð til þess að hraða því að nýir staðir séu teknir í notkun);
 - aðstoð til þess að hvetja til meiriháttar endurbóta á lögboðnum stöðlum með fjárfestingu sem minnkar mengun meira en krafist er í stöðlum nú eða með nýjum stöðlum;
 - aðstoð þar sem lögboðnir staðlar eru ekki fyrir hendi en þar sem samið er við fyrirtæki um að grípa til róttækra aðgerða í baráttunni við mengun, áður en þau verða lagalega skuldbundin til þess;
 - aðstoð við fjárfestingu á þeim sviðum þar sem umhverfisvernd hefur forgang og hagur þjóðfélagsins í heild er meiri heldur en hagur hins einstaka fjárfestis og kemur því í hlut samfélagsins. Dæmi um þetta er

sorþhirða og endurvinnsla;

- aðstoð við að bæta fyrir umhverfiseyðileggingu sem þegar hefur átt sér stað og fyrirtæki eru ekki lagalega skuldbundin til að lagfæra.

15.2.2 Aðstoð við altækar stuðningsaðgerðir

- (1) Altækar stuðningsaðgerðir hafa það að markmiði að finna lausn á umhverfisvandamálum og að breiða út þekkingu á lausnum þannig að hægt sé að beita þeim á breiðari grundvelli. Meðal fjölda aðgerða á þessu sviði eru:
 - rannsóknir og þróun á tækni er dregur úr mengun;
 - útvegur á tækniupplýsingum, ráðgjafarþjónustu og endurmenntun um nýja umhverfistækni og aðferðir;
 - umhverfiseftirlit í fyrirtækjum;
 - dreifing upplýsinga og aukin vitneskja um umhverfisvandamál hjá almenningi, almenn útbreiðsla á umhverfisgæðastimplum og fræðslu um kosti umhverfisvænna vara o.s.frv.

15.2.3. Rekstraraðstoð í formi styrkja, eftirgjafar á umhverfis-sköttum eða álögum og aðstoð við kaup á umhverfisvænum vörum

- (1) Þrátt fyrir þann árangur sem hefur náðst við að minnka mengun og innleiða hreinni tækni þá er enn til margs konar starfsemi sem skaðar umhverfið en þar sem kostnaður vegna umhverfis skilar sér ekki inn í framleiðslukostnað og verðlagningu. Þvert á móti kemur umhverfisávinningur ekki alltaf fram í lægra verði til neytenda á vörum og búnaði sem valda minni mengun. Tilhneigingin er þó greinilega að taka inn í verðlag sumt af þessum utanaðkomandi kostnaði og ávinningi gegnum skatta eða álögur fyrir umhverfisþjónustu annars vegar og gegnum niðurgreiðslur hins vegar.
- (2) Álagning umhverfis-skatta og annarra álaga getur falið í sér ríkisaðstoð þar sem sum fyrirtæki geta ekki tekið á sig þá viðbótarfjárhagsbyrði sem í þessu felst og þurfa því á tíma-bundinni eftirgjöf að halda. Slík aðstoð er rekstraraðstoð og gæti hún verið í eftirfarandi formi:
 - eftirgjöf á umhverfis-sköttum sem komið hefur verið á í sumum löndum þar sem hún hefur reynst nauðsynleg til að fyrirbyggja að fyrirtæki verði sett í verri samkeppnisstöðu en keppinautar í löndum sem ekki beita slíkum aðgerðum;
 - styrkir til þess að kosta að öllu leyti eða hluta rekstur á sorþhirðingu eða endurvinnslu, vatnshreinsunar-

stöðvum eða álíka stöðvum sem geta verið reknar af hálfopinberum aðilum þar sem notendum er gert að greiða fyrir þjónustuna. Gjöld fyrir umhverfisþjónustu sem miðast við útlagðan kostnað við þjónustuna eru í samræmi við mengunarbóta regluna. Það kann samt að reynast nauðsynlegt að fresta því að taka upp full gjöld eða að láta slík gjöld koma mismunandi niður á notendum þannig að sumir greiði meira en aðrir, sérstaklega á umþóttunartímabilinu frá hefðbundnum sorphirðuvenjum til nýrrar endurvinnslu eða vinnslutækni. Ríkið getur líka greitt hluta af fjárfestingarkostnaðinum við slíkar stöðvar.

- (3) Meðal þeirra niðurgreiðslna sem hafa það að markmiði að endurspegla jákvæð umhverfisáhrif vissrar tækni eru:

- aðstoð eða millifærsluniðurgreiðslur til þess að greiða viðbótarframleiðslukostnað við endurnýjanlega orku; og
- aðstoð sem hvetur neytendur og fyrirtæki til að kaupa umhverfisvænar vörur⁽¹⁰⁾ frekar en ódýrari venjulegar vörur.

15.3. TILGANGUR OG GILDISSVIÐ REGLNA SEM BEITA Á VIÐ AÐSTOÐ VIÐ UMHVERFISVERND

- (1) Með reglunum sem settar eru fram í kafla þessum er leitast við að finna jafnvægi á milli þarfa samkeppninnar og stefnu í umhverfismálum með tilliti til viðtækra nota á ríkisaðstoð við hið síðarnefnda. Slík aðstoð er aðeins réttlætunleg þegar ávinningurinn fyrir umhverfið er meiri en neikvæð samkeppnisáhrif. Reglunum er ætlað að tryggja gagnsæi og samfelldni á sama hátt og ákvæðum í EES-samningnum um ríkisaðstoð er beitt af eftirlitsstofnun EFTA með hinum viðtæku aðgerðum sem lýst er hér að ofan (reglum, sköttum og niðurgreiðslum, endurmenntun og aðstoð við upplýsingar) sem hægt er að nota af EFTA-ríkjum í þágu umhverfisverndar. Því eru matsreglur þær sem eftirlitsstofnun EFTA mun beita þegar hún metur hvort ríkisaðstoð við ýmis konar umhverfisvernd sé í samræmi við 61. gr. EES-samningsins settar fram hér á eftir. Tilgangurinn er ekki að hvetja EFTA-ríkin til að veita aðstoð, en þegar þau vilja gera það, þá ber að leiðbeina þeim um tegund og fjárhæð aðstoðar sem getur talist ásættanleg.
- (2) Reglur þessar ná til aðstoðar á öllum sviðum sem falla undir EES-samninginn, þar með talið reglur um sérstakar atvinnugreinar, en þær varða nú gerviefni, vélknúin ökutæki, stál og flutninga, svo fremi sem slíkar reglur kveði ekki á um annað.
- (3) Í þessum kafla er kveðið á um þá aðferð sem eftirlitsstofnun EFTA vinnur eftir við að meta ríkisaðstoð samkvæmt 61. gr. hvað varðar eftirtalda málaflokka á sviði umhverfismála:

- fjárfestinga;
 - upplýsingamiðlun, endurmenntun og ráðgjafarþjónustu;
 - tímabundnar niðurgreiðslur á rekstrarkostnaði í vissum tilvikum;
- og
- kaup og not á umhverfisvænum vörum.

Þetta á við um hvers kyns aðstoð.⁽¹¹⁾

- (4) Aðstoð við orkusparnað verður skoðuð sem aðstoð í umhverfisþágu samkvæmt reglunum að svo miklu leyti sem hún hefur það að markmiði og nær fram markverðum umhverfisumbótum og að þörf sé á henni að teknu tilliti til kostnaðarlækkunar hjá fjárfesti. Aðstoð vegna endurnýjanlegrar orku er einnig háð þessum reglum að því marki sem hún nær til aðstoðar við fjárfestingu. Hærrí aðstoð en gert er ráð fyrir í kafla 15.4.1. getur verið leyfð ef við á. Rekstraraðstoð vegna framleiðslu á endurnýjanlegri orku verður metin í hverju tilviki fyrir sig.
- (5) Ríkisaðstoð við rannsóknir og þróun á sviði umhverfismála er háð reglum sem settar eru fram í 14. kafla þessara leiðbeininga.

15.4. MAT Á AÐSTOÐ TIL UMHVERFISVERNDAR SAMKVÆMT 61. GR. EES-SAMNINGSINS

- (1) Ríkisaðstoð við umhverfisvernd uppfyllir oft viðmiðunarreglurnar sem settar eru fram í 1. mgr. 61. gr. Slík aðstoð veitir oft ákveðnum fyrirtækjum forskot gagnstætt almennum aðgerðum sem koma fyrirtækjum um allt hagkerfið til góða og því getur slík aðstoð haft áhrif á viðskipti milli EES-ríkjana.
- (2) Hins vegar, ef aðstoð er í samræmi við þá skilmála sem hér fara á eftir, getur eftirlitsstofnun EFTA litið svo á að aðstoðin geti fallið undir eina af undanþágum sem kveðið er á um í 61. gr. EES-samningsins. Undanþága er háð því skilyrði að einnig sé farið eftir öðrum ákvæðum EES-samningsins.

15.4.1 Aðstoð við fjárfestingu

- (1) Aðstoð við fjárfestingu í lóðum (sem er alveg nauðsynleg til þess að standast umhverfismarkmið), byggingum, verksmiðjum og búnaði sem á að draga úr eða eyða mengun og truflunum, eða aðlaga framleiðsluaðferðir til að vernda umhverfið, geta verið leyfðar innan þeirra marka sem sett eru fram í þessum kafla. Kostnaður sá sem aðstoð er veitt út á verður að miðast alfarið við viðbótarfjárfestingarkostnaðinn sem nauðsynlegur er til að standast umhverfisverndarkröfur. Almennur fjárfestingarkostnaður sem ekki tengist umhverfisvernd verður að standa hér utan við. Því er litið svo á að kostnaður við nýja verksmiðu, eða

endurnýjun á gamalli verði ekki talinn með þegar hann er aðeins ætlaður til að mynda eða koma í staðinn fyrir framleiðslugetu án þess að í honum felist umhverfisumbót. Á sama hátt þegar fjárfest er í núverandi verksmiðju og framleiðslugetu hennar er aukin um leið og umhverfisáhrif hennar eru bætt, verður sá kostnaður sem telst hæfur til niðurgreiðslu að vera í hlutfalli við upphaflega framleiðslugetu verksmiðjunnar. Hvað sem öðru líður fellur aðstoð sem í fyrstu virðist ætluð til í umhverfisverndar en er í raun og veru til stuðnings almennri fjárfestingu ekki undir reglur um aðstoð við umhverfisvernd. Þetta gildir til dæmis um aðstoð við að flytja verksmiðjur á nýjan stað innan sama svæðis. Slík aðstoð fellur ekki undir þessar reglur vegna þess að nýleg mál innan EB hafa sýnt að slíkur tilflutningur geti verið í ósamræmi við stefnu um samkeppni og samloðun. Því verður hvert mál metið fyrir sig þar til nægjanleg reynsla hefur fengist til þess að gefa út almennar reglur.

- (2) Reglurnar um fjárfestingaraðstoð eiga að jafnaði einnig við um aðstoð við fjárfestingu til að bæta úr þegar orðnum umhverfisspjöllum, t.d. með því að gera menguð iðnaðarsvæði aftur hæf til notkunar. Í þeim tilvikum þar sem sá aðili sem er ábyrgur fyrir menguninni finnst ekki, eða ekki er hægt að benda á hann og því ekki hægt að láta hann standa reikningsskap gerða sinna, þá þarf aðstoð til að byggja aftur upp slík svæði ekki endilega að falla undir 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins að því leyti sem aðstoðin veitir ekki fyrirhafnarlausan fjárhagsávinning fyrir sérstök fyrirtæki eða atvinnugreinar. Slík tilvik verða metin hverju sinni.
- (3) Almenn er það svo að veita má aðstoð við umhverfisfjárfestingar upp að þeim mörkum sem talin eru hér á eftir.⁽¹²⁾ Þessi ákvæði eiga bæði við fjárfestingu einstakra fyrirtækja og fjárfestingu í samfélagsframkvæmdum.

15.4.1.1. Aðstoð til að hjálpa fyrirtækjum til að mæta nýjum lögboðnum stöðlum

- (1) Heimila má aðstoð við fjárfestingar til að mæta nýjum lögboðnum stöðlum eða öðrum nýjum lagalegum skyldum er fela jafnframt í sér breytingar á tækjum og búnaði til að uppfylla nýju kröfur, allt að 15% brúttó af kostnaði sem kemur til álita.⁽¹³⁾ Aðeins má veita aðstoð í takmarkaðan tíma og þá aðeins fyrir tækjabúnað sem hefur verið í rekstri í að minnsta kosti tvö ár þegar hinir nýju staðlar eða skyldur gengu í gildi.
- (2) Litlum og meðalstórum fyrirtækjum, eins og þau eru skilgreind vegna ríkisaðstoðar í 10. kafla í leiðbeiningum þessum, má veita 10 hundraðshluta til viðbótar við aðstoð fyrir slíkar fjárfestingar. Ef fjárfestingin á sér stað á svæðum sem njóta aðstoðar má veita aðstoð upp að því aðstoðarhlutfalli sem eftirlitsstofnun EFTA hefur leyft á

svæðinu auk, fyrir LMF, 10 hundraðshluta brúttó á svæði samkvæmt c-lið 3. mgr. 92. gr. og 15 hundraðshluta brúttó á svæðum sem falla undir a-lið 3. mgr. 92. gr.⁽¹⁴⁾

- (3) Samkvæmt mengunarbótareglunni á almennt ekki að veita aðstoð við að uppfylla lögboðna staðla í nýjum tækjakosti. Ef fyrirtæki kjósa að fjárfesta í nýjum tækjakosti til að mæta nýjum stöðlum í stað þess að breyta einfaldlega þeim tækjakosti sem fyrir er og orðinn er meira en tveggja ára gamall, geta þau þó fengið aðstoð við þann hluta fjárfestingarkostnaðarins sem fer ekki fram úr kostnaðinum við að breyta gamla tækjakostinum.
- (4) Í þeim tilvikum þar sem bæði eru til lögboðnir staðlar í viðkomandi landi svo og samkvæmt EES-samningnum og þeir gilda báðir fyrir sömu tegund af mengun eða hávaða, þá skal strangari staðallinn gilda.

15.4.1.2. Aðstoð til að hvetja fyrirtæki til að gera betur en að fylgja lögboðnum umhverfisstöðlum

- (1) Aðstoð við fjárfestingu er stuðlar að meiri umhverfisvernd en krafist er í lögboðnum stöðlum getur verið leyfð upp að hámarki er nemur 30% brúttó af kostnaði sem kemur til álita. Aðstoðin sem raunverulega er veitt til þess að fara fram úr stöðlum verður að vera í hlutfalli við endurbætur á umhverfinu og nauðsynlega fjárfestingu til að ná fram þeirri endurbót.
- (2) Ef LMF fara út í fjárfestinguna er hægt að leyfa 10 hundraðshluta brúttó í aðstoð til viðbótar. Ef um svæði er nýtur aðstoðar er að ræða getur aðstoðin sem veitt er verið upp að því hámarki í byggðaaðstoð sem leyfð er af eftirlitsstofnun EFTA fyrir það svæði, auk, eftir atvikum, þeirrar viðbótaraðstoð fyrir LMF sem vísað er til hér á undan.⁽¹⁵⁾
- (3) Í þeim tilvikum þar sem bæði eru til lögboðnir staðlar í viðkomandi landi svo og samkvæmt EES-samningnum og þeir gilda báðir fyrir sömu tegund af mengun eða hávaða, þá skal sá staðall gilda við beitingu þess ákvæðis sem strangara er.
- (4) Í þeim tilvikum þar sem framkvæmd felur að hluta í sér aðlögun að stöðlum og að hluta endurbót umfram staðla verður að sundurliða kostnað sem kemur til álita og tilheyrir hverjum þætti fyrir sig og beita viðeigandi mörkum.

15.4.1.3. Aðstoð þar sem lögboðnir staðlar eru ekki fyrir hendi

- (1) Á þeim sviðum þar sem engir lögboðnir staðlar eða aðrar lagalegar skyldur eru fyrir hendi gagnvart fyrirtækjum að vernda umhverfið, geta fyrirtæki sem takast á hendur fjárfestingar, er bæta umgengni þeirra gagnvart umhverfinu á markverðan hátt til jafns á við fyrirtæki í öðrum

EES-ríkjum, þar sem lögboðnir staðlar gilda, fengið aðstoð að sama marki og bundna sömu skilyrðum um hlutföll eins og í þeim tilvikum þar sem farið er fram úr þeim stöðlum sem fyrir hendi eru (sjá hér að framan).

- (2) Í þeim tilvikum þar sem framkvæmd felur að hluta í sér aðlögun að stöðlum og að hluta aðgerðir þar sem engir staðlar eru fyrir, verður að sundurliða kostnað sem kemur til álita og tilheyrir hverjum þætti fyrir sig og beita viðeigandi mörkum.

15.4.2. Aðstoð við upplýsingastarfsemi, endurmenntun og ráðgjafarþjónustu

- (1) Aðstoð við útbreiðslustarfsemi sem ætlað er að vekja til umhugsunar um umhverfið og veita sérstakar upplýsingar, t.d. um flokkun í sorphirðingu, verndun á náttúruauðæfum og umhverfisvænar vörur, kann að falla utan við 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins þegar slík aðstoð er svo almenn að umfangi og fjarlæg frá markaðinum að hún veiti ekki markverðan fjárhagsávinning fyrir sérstök fyrirtæki. Jafnvel þegar aðstoð fyrir slíka starfsemi fellur undir 1. mgr. 61. gr. mun hún almennt vera undanþegin.
- (2) Einnig er hægt að leyfa aðstoð til endurmenntunar og ráðgjafarþjónustu við fyrirtæki um umhverfismál. Fyrir LMF er hægt að veita slíka aðstoð upp að 50% af leyfilegum kostnaði (sjá 10. kafla). Á svæðum sem njóta aðstoðar er hægt að leyfa slíka aðstoð upp að leyfðu hlutfalli fjárfestingaraðstoðar fyrir endurmenntun og ráðgjafarþjónustu, bæði fyrir LMF og stærri fyrirtæki.

15.4.3. Rekstraraðstoð

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA mun almennt ekki leyfa rekstraraðstoð sem veltir af fyrirtækjum kostnaði er hlýst af mengun eða hávaða er þau valda. Eftirlitsstofnun EFTA getur samt gert undantekningu á þessari meginreglu undir ákveðnum, vel skilgreindum kringumstæðum. Framkvæmdastjórn EB hefur farið þannig að fram að þessu á sviði sorpstjórnunar og eftirgjafar á umhverfissköttum. Slík tilvik verða skoðuð hvert fyrir sig og í ljósi þeirra ströngu skilyrða sem gilda á þeim tveim sviðum er hér var getið. Þau skilyrði eru að aðstoðin feli aðeins í sér greiðslu fyrir viðbótarframleiðslukostnað umfram hefðbundinn kostnað, að hún verði tímabundin og fari almennt stíglækkandi til þess að hvetja til þess að mengun verði minnkuð eða að skilvirkari og fljótari leið verði fundin til nota á framleiðsluþáttum. Enn fremur, að aðstoðin brjóti ekki í bága við önnur ákvæði EES-samningsins, sérstaklega þau sem varða frjálsa vöruflutninga og þjónustustarfsemi.
- (2) Á sviði sorphirðu er hægt að leyfa opinbera fjármögnun á viðbótarbæturkostnaði við sérstaka söfnun og meðferð á sorpi sveitarfélaga þannig að fyrirtæki njóti góðs af jafnt og

neytendur. Slík meðhöndlun getur falið í sér ríkisaðstoð og hægt er að leyfa hana í því tilviki með því skilyrði að álögur séu lagðar á fyrirtæki í hlutfalli við not þeirra af kerfinu eða í hlutfalli við það magn sorps sem þau framleiða í starfsemi sinni. Aðstoð við söfnun, endurheimtu og meðferð iðnaðar- og landbúnaðarsorps verður athuguð í hverju tilviki fyrir sig.

- (3) Hægt er að leyfa að umhverfissköttum sé létt af tímabundið þar sem það er nauðsynlegt til þess að koma á móti tapi í samkeppnisstöðu, sérstaklega á alþjóðavettvangi. Viðbótarþáttur sem taka verður með í reikninginn er það hvað viðkomandi fyrirtæki verða að gera í staðinn til að minnka mengun sína.

15.4.4. Aðstoð við kaup á umhverfisvænum vörum

- (1) Aðgerðir til þess að hvetja neytendur (fyrirtæki og einstaklinga) til að kaupa umhverfisvænar vörur, kunna að falla utan við 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins vegna þess að þær valda ekki markverðum fjárhagslegum ávinningi fyrir tiltekin fyrirtæki. Í þeim tilvikum þar sem slíkar aðgerðir falla undir 1. mgr. 61. gr. verða þær metnar á grundvelli verðleika sinna og hægt verður að leyfa þær að því tilskildu að aðgerðirnar feli ekki í sér mismunun eftir uppruna vara, fari ekki fram úr 100% af viðbótarumhverfiskostnaði⁽¹⁶⁾ og séu ekki í ósamræmi við önnur ákvæði EES-samningsins eða laga sem af honum leiðir⁽¹⁷⁾ með sérstakri tilvísun til frjálsra vöruviðskipta.

15.5. GRUNDVÖLLUR FYRIR UNÐANÞÁGUNNI

- (1) Að teknu tilliti til þeirra takmarkana og skilyrða sem sett eru fram í undirköflum 15.4.1. - 15.4.4. verður aðstoð leyfð í ofangreindum tilgangi af eftirlitsstofnun EFTA samkvæmt undantekningunni sem kveðið er á um í c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins fyrir "aðstoð til að greiða fyrir þróun ákveðinna greina..., enda hafi hún ekki svo óhagstæð áhrif á viðskiptaskilyrði að stríði gegn sameiginlegum hagsmunum." Samt er hægt að leyfa aðstoð við umhverfisbætur á svæðum sem njóta aðstoðar samkvæmt a-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins.
- (2) Aðstoð við að fylgja eftir framkvæmd mikilvægra verkefna er varða sameiginlega evrópska hagsmuni og varða fyrst og fremst umhverfisvernd auk þess að hafa jákvæð áhrif út fyrir landamæri viðkomandi EES-ríkis eða ríkja getur verið leyfð samkvæmt undanþágu þeirri sem gert er ráð fyrir í b-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins. Slík aðstoð verður að vera nauðsynleg til að viðkomandi áform geti náð fram að ganga og verkefnið verður að vera sérstakt og vel afmarkað, í eðli sínu mikilvægt og verður að vera framúrskarandi og mikilsvert framlag til sameiginlegra evrópskra hagsmuna. Þegar þessari undanþágu er beitt getur eftirlitsstofnun EFTA leyft víðtækari aðstoð en kveðið er

á um í c-lið 3. mgr. 61. gr.

15.6. UPPSÖFNUN ÓLÍKRAR AÐSTOÐAR

- (1) Þau takmörk sem sett eru hér að framan um hámark aðstoðar sem veita má á sviði umhverfisverndar eiga við aðstoð úr öllum áttum.

15.7. TILKYNNINGAR OG ENDURSKOÐUN Á REGLUM UM AÐSTOÐ FYRIR UMHVERFISVERND

- (1) Fyrir utan lágmarks aðstoð (sjá 12. kafla), þá hafa reglur um aðstoð við umhverfisvernd ekki áhrif á þá skyldu EFTA-ríkja samkvæmt 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól að tilkynna allar aðstoðaráætlanir, allar breytingar við slíkar áætlanir og veitingu aðstoðar við einstök fyrirtæki utan við leyfðar áætlanir. Í tilkynningu sinni ber EFTA-ríkjum að veita eftirlitsstofnun EFTA allar viðkomandi upplýsingar sem sýna m.a. umhverfisverndartilgang viðkomandi aðstoðar og útreikning á leyfðum kostnaði. Reglurnar um hraðmeðferð fyrir aðstoðaráætlanir LMF og breytingar á áætlunum sem þegar eru í gangi (sjá 11. kafla) og tilkynningar um uppsöfnun (sjá 13. kafla) eiga einnig við. Þegar eftirlitsstofnun EFTA leyfir aðstoðaráætlun getur stofnunin krafist þess að hver einasta veiting, umfram ákveðið lágmark, verði tilkynnt til stofnunarinnar eða öll aðstoð í ákveðnum atvinnugreinum, að undanskildu því sem talið er upp í 2. mgr. í kafla 15.3. eða í öðrum viðeigandi tilvikum.

- (2) Eftirlitsstofnun EFTA mun fylgjast með áhrifum viðkomandi aðstoðaráætlana og mun leggja til viðeigandi aðgerðir samkvæmt 1. mgr. 1. gr. bókunar 3 ef stofnunin telur að viðkomandi aðstoð raski samkeppni gagnstætt framkvæmd EES-samningsins.

- (3) Eftirlitsstofnun EFTA mun fara eftir þessum reglum í mati sínu á aðstoð á sviði umhverfisverndar til loka ársins 1999. Fyrir lok ársins 1996 mun stofnunin endurskoða framkvæmd þessara reglna. Eftirlitsstofnun EFTA getur breytt reglunum fyrirvaralaust ef það reynist rétt að breyta þeim til að taka með í reikninginn önnur stefnuatriði samningsaðilanna, svo sem í samkeppnismálum, umhverfismálum, byggðamálum eða vegna alþjóðlegra skuldbindinga.

16. Aðstoð til björgunar og endurskipulagningar⁽¹⁸⁾

- (1) Aðferð eftirlitsstofnunar EFTA við að meta bjargráðaaðstoð (aðstoð sem veitt er í takmarkaðan tíma til að kanna möguleika á endurskipulagningu og/eða breyttri starfsemi og aðstoð til endurskipulagningar (aðstoð til að halda fyrirtækjum gangandi þar til endurskipulagning og/eða umbreyting hefur átt sér stað) er sett fram hér á eftir.

- (2) Öll bjargráðaaðstoð sem aðeins er veitt til þess að halda fyrirtæki gangandi þar til að orsök erfiðleika þess hefur verið könnuð og bjargráð sett fram, verður að uppfylla eftirfarandi skilyrði:

- hún verður að vera í reiðufé í formi lánatryggingar eða sem lán á almennum markaði;
- hún verður að vera takmörkuð við þá fjárhæð sem nauðsynleg er til þess að halda fyrirtækinu gangandi (t.d. til að greiða laun og fyrir almenn aðföng);
- hana má aðeins greiða í þann tíma (almennt sex mánuðir) sem það tekur að koma á nauðsynlegum og hentugum endurskipulagningaraðgerðum;
- hún verður að vera réttlætanagerð á grundvelli alvarlegra, félagslegra erfiðleika; það að fyrirtækinu verði haldið gangandi má ekki hafa neikvæð áhrif á atvinnu-umhverfi annarra EFTA-ríkja eða aðildarríkja EB.

- (3) Aðstoð til endurskipulagningar verður einnig að vera alfarið háð því skilyrði að framkvæmd endurskipulagningarinnar og/eða umbreytingarinnar sé skynsamleg og muni tryggja rekstrargrundvöll viðkomandi framleiðslu á skilvirkan máta. Styrkleiki og fjárhæð slíkrar aðstoðar verður að vera takmörkuð við það lágmark sem nauðsynlegt er til að aðstoða viðkomandi fyrirtæki á hinum óhjákvæmilega umbreytingartíma áður en endurskipulagningin tekur gildi. Tíminn verður því að vera takmarkaður og draga verður smán saman úr aðstoðinni.

- (4) Bæði þegar um bjargráðaaðstoð og aðstoð til endurskipulagningar er að ræða mun eftirlitsstofnun EFTA krefjast þess að tilkynnt verði fyrir fram um starfsáætlanir sem verða gerðar til að framfylgja aðstoðinni eða einstökum þáttum hennar eins og skilgreint er í 29. kafla.

17. Ríkisábyrgðir⁽¹⁹⁾

- (1) Beinar ríkisábyrgðir eða óbeinar ríkisábyrgðir gegnum lánastofnanir falla undir 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins.
- (2) Aðstoðaráætlanir sem fela í sér ábyrgðir og ábyrgðir sem veittar eru utan áætlana verður að tilkynna til eftirlitsstofnunar EFTA samkvæmt 3. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.

- (3) Eftirlitsstofnun EFTA mun aðeins samþykkja ábyrgðir sem geyma þau ákvæði að heimilt sé að krefjast gjaldþrotaskipta hjá þeim sem hlotið hefur ábyrgð eða beita öðrum svipuðum réttarfarsúræðum. Þessi skilyrði verður að samþykkja við hina upphaflegu og einu athugun eftirlitsstofnunar EFTA á hinni fyrirhuguðu ábyrgð/ríkisaðstoð við hina almennu

málsmeðferð samkvæmt 3.mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.

- (4) Vilji EFTA-ríki láta ábyrgðirnar ganga í gildi með öðrum skilyrðum en upphaflega voru samþykkt á því stigi er þær voru veittar mun eftirlitsstofnun EFTA athuga framkvæmd aðstoðarinnar, svo sem annars konar aðstoð, eins og verið sé að koma á nýrri aðstoð sem tilkynna verður samkvæmt 3. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.

18. Aðstoð vegna atvinnumála⁽²⁰⁾

- (1) Aðstoð sem einfaldlega hefur þau áhrif að lækka vinnu-aflskostnað án þess að koma til móts við sérþarfir verður skoðuð sem rekstraraðstoð og er almennt í ósamræmi við framkvæmd EES-samningsins. Hins vegar lítur eftirlits-

stofnun EFTA á þær aðstoðaráætlanir sem auka atvinnu almennt með velvilja þar sem slíkar áætlanir hafa það ekki aðeins að markmiði að halda fólki við vinnu, heldur hvetja fyrirtæki til þess að ráða nýja launþega og ekki síst að skapa ný störf fyrir sérstaka hópa launþega sem eiga sérlega erfitt með að fá vinnu, svo sem æskufólk eða þá sem lengi hafa verið atvinnulausir og þar sem aðstoð er ekki takmörkuð við sérstakar atvinnugreinar eða fyrirtæki.

- (2) Í þessu efni mun eftirlitsstofnun EFTA taka með í reikninginn að að styðja þarf við slíkt átak hjá fyrirtækjum sem ráða launþega úr þessum hópum. Að jafnaði er aðstoð af þessu tagi ekki líkleg til að breyta viðskiptastöðu að því marki að það sé gagnstætt framkvæmd EES-samningsins.

⁽¹⁾ Kaffi þessi samsvarar leiðbeiningum bandalagsins um ríkisaðstoð fyrir litil og meðalstór fyrirtæki (Stjtið. EB nr. c 213, 19.8.1992, bls. 2).

⁽²⁾ Hugtakið "svæði sem nýtur aðstoðar" þýðir svæði innan EFTA-ríkis sem er hæft til að þiggja svæðaaðstoð eftir reglum þeim sem mælt er fyrir um í VI. hluta þessara leiðbeininga.

⁽³⁾ Þ.e. nafnvirði styrkja (fyrir skatt) og núvirði vaxtaniðurgreiðslna fyrir skatt sem hlutfall af fjárfestingarkostnaði. Nettótölur eru eftir skatt.

⁽⁴⁾ Kaffi þessi samsvarar orðsöndu framkvæmdastjórnarinnar til aðildarríkjanna um hraðmeðferð fyrir aðstoðaráætlanir vegna LMF svo og breytingar á aðstoðarfyrirkomulagi sem þegar er fyrir hendi (Stjtið. EB nr. C 213, 19.8.1992, bls. 10).

⁽⁵⁾ Kaffi þessi samsvarar leiðbeiningum bandalagsins um ríkisaðstoð fyrir litil og meðalstór fyrirtæki (Stjtið. EB nr. C 213, 19.8.1992, bls. 2) svo og bréfi framkvæmdastjórnarinnar til aðildarríkjanna IV. E 1 (93) D/066878 frá 23. mars 1993.

⁽⁶⁾ Þessi kaffi samsvarar orðsöndu framkvæmdastjórnarinnar um uppsafnaða aðstoð í ólíkum tilgangi (Stjtið. EB nr. C 3, 5.1.1985, bls. 2) (34. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

⁽⁷⁾ Kaffi þessi vísar samsvarar viðmiðunum bandalagsins um ríkisaðstoð til rannsóknna og þróunaverkefna (Stjtið. EB nr. C 83, 11.4.1986, bls. 2) og bréfs framkvæmdastjórnarinnar til aðildarríkjanna SG (90) D/01620 frá 5. febrúar 1990 (30.-31. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

⁽⁸⁾ Þessi kaffi samsvarar leiðbeiningum bandalagsins um ríkisaðstoð við umhverfisvernd (ekki enn útgefinn).

⁽⁹⁾ COM (92) 23 endanleg útgáfa, II. bindi, 27. mars 1992 og ályktun ráðsins frá 1. febrúar 1993.

⁽¹⁰⁾ Almennar viðmiðunarreglur fyrir umhverfisvænar vörur eru taldar upp í reglugerð ráðsins nr. 880/92, frá 23. mars 1992, um kerfi um veitingu vistmerkis EB, Stjtið. EB nr. L 99, 11.4.1992, bls. 1 (gert er ráð fyrir að gerðir verði hluti af viðbótarpakkanum við EES-samninginn).

⁽¹¹⁾ Helstu form aðstoðar eru styrkir, niðurgreidd lán, ábyrgðir, skattaafvilnanir, lækkan á notendagjöldum og veitt fríðindi.

⁽¹²⁾ Reglurnar um aðstoð við fjárfestingu sem settar eru fram í kaffa þessum hafa ekki áhrif á aðra EES-löggjöf sem þegar er fyrir hendi eða kann að verða sett, sérstaklega á umhverfisviðinu.

⁽¹³⁾ Þ.e. nafnvirði aðstoðar (fyrir skatt) og núvirðisfjárhæð vaxtaniðurgreiðslna fyrir skatt sem hlutfall af fjárfestingarkostnaði. Nettótölur eru eftir skatt.

⁽¹⁴⁾ Sjá 10. kaffa. Ef aðstoð sú við umhverfisfjárfestingar sem hægt er að fá á svæði sem ekki nýtur aðstoðar fer fram úr þeirri svæðaaðstoð sem leyfð er á byggðasvæði skv. c-lið 3. mgr. 61. gr. í sama landi, þá er hægt að hækka aðstoðarhlutfallið á aðstoðaða svæðinu upp í það sem hægt er að fá á því svæði sem ekki er sérstaklega skilgreint sem aðstoðað svæði.

⁽¹⁵⁾ Ef aðstoðin sem fánleg er til umhverfisfjárfestingar á svæði sem ekki nýtur aðstoðar fer fram úr þeirri svæðaaðstoð sem leyfð er á byggðasvæði samkvæmt c-lið 3. mgr. 61. gr. í sama landi, þá er hægt að hækka hlutfallið á svæðinu sem nýtur aðstoðar upp í það sem fæst á svæði sem ekki nýtur aðstoðar.

⁽¹⁶⁾ Nema þegar EES löggjöf heimilar ekki allt að 100%; sjá t.d. gerðir þær sem vísað er til í 3. lið í I. kaffa II. viðauka við EES-samninginn varðandi samræmingu laga aðildarríkjanna varðandi ráðstafanir gegn loftmengun frá vélknúnum ökutækjum (tilskipun ráðsins 91/441/EEB um breytingu á tilskipun 70/220/EEB). NB. Aðlögun á tilteknum sviðum að einstökum geirum fyrir EFTA-ríkin varðandi vélknúin ökutæki er sett fram í I. kaffa í II. viðauka við EES-samninginn.

⁽¹⁷⁾ T.d. gerðir sem vísað er til í 3. lið við 1. kaffa í II. viðauka við EES-samninginn um nálgun á lögum aðildarríkjanna er varða aðgerðir gegn loftmengun frá bifreiðum (tilskipun ráðsins 91/441/EEB er breytir tilskipun 70/220/EEC) (sem einnig hefur að geyma tilkynningakvaðir) og lög sem vísað er til í 1. lið við kaffa XIX við II. viðauka við EES-samninginn er varða aðferðir til að veita upplýsingar á sviði tækniaðriða og reglugerða (tilskipun ráðsins 83/189/EEC).

⁽¹⁸⁾ Þessi kaffi samsvarar Áttundu skýrslu um stefnu í samkeppnismálum, atriði 228 um eftirlit með neyðaraðstoð og aðstoð vegna endurskipulagningar (33. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

⁽¹⁹⁾ Þessi kaffi samsvarar eftirfarandi bréfum framkvæmdastjórnarinnar til aðildarríkjanna: SG (89) D/4328 frá 5. apríl 1989 og SG (89) D/12772 frá 12. október 1989 (11. og 12. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

⁽²⁰⁾ Þessi kaffi samsvarar Sextánda skýrslu um stefnu í samkeppnismálum, atriði 253 og Tuttugustu skýrslu í samkeppnismálum, atriði 280, er varða aðstoð vegna atvinnu, 35. og 36. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

IV. HLUTI(*)

REGLUR UM RÍKISEIGN FYRIRTÆKJA OG AÐSTOÐ VIÐ OPINBER FYRIRTÆKI

19. Eignarhlutar hins opinbera⁽¹⁾

- (1) Almenn afstaða eftirlitsstofnunar EFTA að því er varðar kaup á hlutabréfum af opinberum aðilum og skyldur EFTA-ríkja á þessu sviði er sem hér segir:
- (2) 'Opinber eignaraðild' þýðir eignaraðild ríkis, byggðar- eða sveitarfélags eða bein aðild peningastofnunar eða annarra ríkis-, byggða- eða atvinnugreinastofnana⁽²⁾ sem fjármagnaðar eru af ríkinu samkvæmt skilgreiningu 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins, eða sem eru undir verulegum áhrifum frá ríki, byggðar- eða sveitarfélagi.
- (3) EES- samningurinn setur fram bæði meginregluna um hlutleysi að því er varðar fyrirkomulag eignaraðildar (125. gr.) og meginregluna um jafnræði á milli opinberra og einkafyrirtækja. Þetta þýðir að eftirlitsstofnun EFTA má hvorki refsa né umbuna opinberum aðilum þegar þau leggja hlutafé í fyrirtæki. Né er það heldur á færi eftirlitsstofnunar EFTA að hafa skoðun á vali fyrirtækja á fjármögnunar- aðferð - lánsfé eða hlutafé - eða hvort fjármagnið er fengið frá einkaaðilum eða opinberum aðilum.
- (4) Samkvæmt þeim meginreglum sem settar eru fram í kafla þessum er auðsætt, að leggi opinber aðili fram fjármagn með því að kaupa eignarhlut í fyrirtæki í andstöðu við það sem hér á eftir verður kallað "markaðsfjárfestaregla" og sá aðili leggur þá ekki aðeins fram hlutafé við eðlilegar markaðsaðstæður, verður að meta það tilvik í ljósi 61. gr. EES-samningsins. Markaðsfjárfestareglan er sett fram nánar í 20. kafla í þessum leiðbeiningum.
- (5) Hægt er að greina á milli fernra aðstæðna þar sem opinberir aðilar kunna að sjá ástæðu til að eignast hlut í fyrirtækjum:
 - þar sem verið er að stofna fyrirtæki,
 - þar sem verið er að færa að öllu eða hluta eignarhald úr einkageiranum í opinbera geirann,
 - þar sem verið er að leggja til nýtt fjármagn í opinbert fyrirtæki eða verið að umbreyta fjárframlögum í eigið fé,
 - þar sem verið er að auka hlutafé í einkafyrirtæki sem þegar er starfandi.

(6) Á þessum grundvelli ber að greina á milli fjögurra tilvika:

- (a) Bein kaup að öllu eða hluta á eigin fé þegar starfandi fyrirtækis án þess að því sé lagt til nýtt fjármagn telst ekki vera aðstoð við það fyrirtæki.
- (b) Ekki er heldur talið að um ríkisaðstoð sé að ræða þegar nýtt fjármagn er lagt fram undir kringumstæðum sem eru ásættanlegar fyrir einkafjárfesti sem vinnur við eðlilegar markaðsaðstæður. Þetta getur átt við:
 - ef verið er að setja á stofn nýtt fyrirtæki þar sem opinberir aðilar eiga allt fjármagnið eða meirihluta eða minnihluta, að því tilskildu að hinir opinberu aðilar beiti sömu viðmiðunarreglum og venjulegur fjárfestir undir eðlilegum markaðskringumstæðum;
 - ef nýtt fjármagn er lagt í opinbert fyrirtæki, að því tilskildu að hið nýja fjármagn samsvari nýjum fjárfestingarþörfum og kostnaði sem þeim er beinlínis tengdur, og að viðkomandi atvinnugrein sem það fyrirtæki er í búi ekki við umframframleiðslugetu innan Evrópska efnahagssvæðisins og að fjárhagsstaða fyrirtækisins sé traust;
 - ef verið er að auka hlutdeild hins opinbera aðila í fyrirtæki, að því tilskildu að fjármagnið sem látið er í fyrirtækið sé í hlutfalli við þann fjölda hlutabréfa sem hinir opinberu aðilar eiga og sé í tengslum við eiginfjárfærslugetu hluthafa úr einkageiranum; eignaraðild einkafjárfestisins verður að hafa verulega efnahagslega þýðingu;
 - í þeim tilvikum þar sem lítið eða meðalstórt fyrirtæki getur ekki lagt fram nægilegar tryggingar á einkafjármagnsmarkaðinum en á samt góða möguleika framundan sem réttlæta opinbera aðild sem er meiri en nettóeign fyrirtækisins eða fjárfesting einkaaðila í því, jafnvel þó hin opinbera aðild sé meiri en um getur í síðustu tveimur undirlitðum c-liðar hér á eftir;

(*) Texti neðanmálsgreina þessa hluta er á bls. 35.

- ef langtímaáform fyrir viðkomandi fjárfestingu innan ramma markaðarins eða framboðs á markaðinum eru slík að hlutfjárraukning geti skoðast sem eðlileg aðgerð fyrir þann er leggur fram fé þótt hagnaðarvon sé ekki fyrir hendi strax;
 - ef þróunarmöguleiki fyrirtækisins er fær fjármagnið, samkvæmt nýjungagetu þess í fjárfestingum, er slíkur að áhættusöm fjárfesting í því fyrirtæki sem ber sérstaka áhættu verði talin réttlætanleg og líkleg til að borga sig að lokum.
- (c) Á hinn bóginn er lítið á það sem ríkisaðstoð þegar nýtt fjármagn er lagt fram undir kringumstæðum sem eru ekki ásættanlegar fyrir einkafjárfesti í eðlilegu markaðs-umhverfi.
- Þetta á við í eftirfarandi tilvikum:
- ef fjárhagsstaða viðkomandi fyrirtækis er slík, og sérstaklega í því tilviki þegar skuldauppbýgging og fjárhæð er orðin þannig að ekki er hægt að búaast við eðlilegum hagnaði (í formi arðs eða aukningar á eigin fé) innan ásættanlegs tíma af því fé sem fjárfest er;
 - ef viðkomandi fyrirtæki getur ekki aflað sér fjár til fjárfestinga á fjármagnsmarkaði vegna ónógs peningaflæðis þó ekki komi annað til;
 - ef framlagið er til skamms tíma og tími og söluverð er ákveðið fyrirfram þannig að arður til þess er leggur fjármagnið fram er umtalsvert minni en hann hefði átt að geta búist við með fjárfestingu á fjármagnsmarkaðinum í álfka langan tíma;
 - ef fjárframlag hinna opinberu aðila verður í því formi að þeir reki áfram eða yfirtaki óarðbæran rekstur í fyrirtæki sem komið er að fótum fram með því að mynda nýjan lögaðila;⁽²⁾
 - ef fjárframlag til fyrirtækja þar sem eigið fé er skipt á milli einkaaðila og opinberra hluthafa verður til þess að opinberi hlutinn verður mun hærri en var í upphafi og samdráttur í þátttöku einkahluthafa er aðallega kominn til af því að hagnaðarvon fyrirtækisins er léleg;
 - ef fjárhæð eignarhluta er meiri en raunvirði fyrirtækisins (nettóeignastaða ásamt hugsanlegri viðskiptavild eða þekkingu) nema þegar um er að ræða fyrirtæki af þeirri tegund sem um getur í fjórða undirlit b-liðar hér að framan.
- (d) Hugsanlegt er að sum kaup falli ekki í flokka þá sem settir eru fram í b og c-liðum þannig að ekki er hægt að ákveða frá upphafi hvort hér er um ríkisaðstoð að ræða eða ekki.
- Undir ákveðnum skilyrðum er samt sem áður hægt að gera ráð fyrir að um ríkisaðstoð sé að ræða.
- Þetta á við í eftirfarandi tilvikum:
- þegar íhlutun opinberra aðila er í því formi að þeir yfirtaki eign um leið og annars konar íhlutun á sér stað sem tilkynna verður samkvæmt 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól;
 - eignarhlutinn er keyptur í atvinnugrein sem á í sérstökum erfiðleikum án þess að til komi þær kringumstæður sem taldar eru upp í c-lið; því kann svo að fara að eftirlitsstofnun EFTA muni telja það nauðsynlegt að fylgjast með öllum eignarhlutum í slíkri atvinnugrein, þar með talið í þeim tilvikum sem falla undir b-lið og eftirlitsstofnun EFTA telur að viðkomandi atvinnugrein búi við umframframleiðslugetu, jafnvel þó að flest slík tilvik falli undir c-lið.
- (7) Burtséð frá því að eftirlitsstofnun EFTA hefur ávallt rétt til að óska eftir upplýsingum frá EFTA-ríkjunum í hverju einstöku tilviki þá eru skyldur þær sem EFTA-ríki verða að uppfylla taldar upp í smáatriðum hér á eftir.
- (8) Í því tilviki sem um getur í a-lið 6. mgr. hér að framan þá er ekki um sérstakar skyldur EFTA-ríkis að ræða.
- (9) Í þeim tilvikum sem um getur í b-lið 6. mgr. biður eftirlitsstofnun EFTA EFTA-ríkin um að tilkynna henni sérstaklega eftir á með reglubundnum, venjulega árlegum, skýrslum um eignarhald í fjármálastofnunum og beinu eignarhaldi opinberra aðila. Upplýsingar sem þar koma fram skulu fela í sér eftirtalið hið minnsta, hugsanlega sem hluta af skýrslum viðkomandi fjármálastofnunar:
- nafn á stofnun eða opinberum aðila sem keypt hefur eignarhlut,
 - nafn á viðkomandi fyrirtæki,
 - fjárhæð eignarhluta,
 - eigið fé fyrirtækisins áður en eignarhlutinn var keyptur,
 - atvinnugrein sem fyrirtækið starfar í,
 - fjölda starfsmanna.
- (10) Hvað varðar tilvik sem um getur í c-lið 6. mgr., þar eð hér er um ríkisaðstoð að ræða, þá eru EFTA-ríkin skyldug til að tilkynna eftirlitsstofnun EFTA í samræmi við 3. mgr. 1.

gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól áður en þau koma til framkvæmda.

- (11) Að því er varðar tilviki sem um getur í d-lið 6. mgr., þar sem ekki er ljóst frá upphafi hvort um ríkisaðstoð er að ræða eða ekki, skulu EFTA-ríkin tilkynna eftirlitsstofnun EFTA eftir á með reglubundnum og venjulega árlegum skýrslum á þann hátt sem lýst er í 9. mgr. hér að framan.
- (12) Hvað varðar tilvik sem um getur í d-lið 6. mgr. þar sem gera má ráð fyrir að um ríkisaðstoð sé að ræða ber að tilkynna það eftirlitsstofnun EFTA fyrirfram. Á grundvelli rannsóknar á þeim upplýsingum sem stofnunin fær mun hún ákveða innan 15 virkra daga hvort beri að líta á viðkomandi upplýsingar sem tilkynningu samkvæmt 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.
- (13) Með fyrirvara um rétt eftirlitsstofnunar EFTA til að óska eftir upplýsingum í sérstökum tilvikum þá nær skyldan til að leggja fram reglubundnar upplýsingar eftir á aðeins til hluta fjáreignar í fyrirtækjum þar sem farið er fram úr einu af eftirfarandi lágmarksviðmiðunarmörkum:
 - niðurstaða efnahagsreiknings: 4 milljónir evrópskra mynteininga,
 - hrein velta: 8 milljónir evrópskra mynteininga,
 - fjöldi starfsmanna: 250.
- (14) Eftirlitsstofnun EFTA getur endurskoðað þessi lágmarksviðmiðunarmörk í ljósi frekari reynslu.
- (15) EFTA-ríki nota einnig ákveðnar tegundir aðstoðar sem ekki eru að öllu leyti í formi fjárframlags í formi eiginfjárkaupa opinbers aðila en eru nógu líkar þeim til þess að hægt sé að meðhöndla þær með sama hætti. Þetta á sérstaklega við um fjárframlög sem eru í formi umbreytanlegra skuldabréfalána eða lána þar sem vextir eru að hluta til komnir undir hagnaði fyrirtækisins. Þá gilda reglur þær sem taldar eru í 6. mgr. hvað varðar þessa aðstoð og EFTA-ríki eru því háð þeim skyldum sem taldar eru upp í 7. - 14. mgr. hér að framan.

20. Beiting ákvæða um ríkisaðstoð gagnvart opinberum fyrirtækjum í framleiðslugeiranum(*)

20.1. INNGANGUR

- (1) Fylgja verður fastmótaðri stefnu gagnvart ríkisaðstoð eigi framkvæmd EES-samningsins að skila árangri. Opinber fyrirtæki eru eitt af þeim sviðum sem kalla á athygli og nauðsyn er á auknu gagnsæi og stefnumótun. Fyrri reynsla framkvæmdastjórnar EB hefur sýnt að:

- í mörgum tilvikum hafa eiginfjárframlög aðeins verið talin upp sem aðstoð við opinber fyrirtæki og ekki aðrar tegundir af opinberu fjármagni;
- auk þess er aðstoð almennt aðeins veitt opinberum fyrirtækjum sem rekin eru með tapi;
- talsverð aðstoð hefur verið veitt opinberum fyrirtækjum fram hjá samþykktum aðstoðaráætlunum (sem einnig veita aðstoð til einkafyrirtækja) er hafa ekki verið tilkynntar samkvæmt þeim reglum sem þegar eru í gildi.

- (2) Annars vegar beinist kafla þessi að gerðum þeim sem vísað er til í 1. lið í XV. viðauka EES-samningsins⁽²⁾, sem hér á eftir er vísað til sem gagnsæistilskipunin og hins vegar er útfærð sú meginregla að í þeim tilvikum þar sem ríkið leggur fram fjármagn í fyrirtæki við kringumstæður sem markaðsfjárfestir teldi ekki ásættanlegar, þá gerir ríkið það í andstöðu við markaðsfjárfestaregluna og er þá um ríkisaðstoð að ræða. Síðan er það útskýrt hvernig eftirlitsstofnun EFTA ætlar sér að auka gagnsæi með því að beita þessari reglu á allar tegundir af opinberum sjóðum og á fyrirtæki undir öllum kringumstæðum.
- (3) Kafla þessi fjallar ekki um það hvort um er að ræða undantekningar samkvæmt EES-samningnum og hann takmarkast við framleiðslugeirann. Það kemur samt ekki í veg fyrir að eftirlitsstofnun EFTA noti aðferð þá sem lýst er í þessum reglum í einstökum tilvikum eða við atvinnugreinar utan iðnframleiðslu að því marki sem þessar reglur eiga við í þessum útilokuðu greinum og sem stofnunin telur nauðsynlegt að athuga hvort um ríkisaðstoð er að ræða.

20.2. OPINBER FYRIRTÆKI OG SAMKEPPNISREGLUR

- (1) EES-samningurinn er hlutlaus að því er varðar val það sem aðildarríki EB eða EFTA-ríki kann að gera milli opinberrar og einka eignar og er ekki mótfallið rétti ríkis til að reka blandað hagkerfi (125. gr.). Samt setur EES-samningurinn fram almennar reglur um samkeppni sem beita skal við opinber fyrirtæki (1. mgr. 59. gr.). Sérstök undantekning er í 2. mgr. 59. gr. frá almennu reglunni í 1. mgr. 59. gr. á þann veg að samkeppnisreglur gilda um öll opinber fyrirtæki, þar með talin þau sem falið er að veita þjónustu er hefur almenna efnahagslega þýðingu eða eru í eðli sínu fjáröflunareinkasölur, að því marki sem beiting þeirra kemur ekki í veg fyrir að þau geti að lögum eða í raun leyst af hendi þau sérstöku verkefni sem þeim eru falin. Þróun viðskipta má ekki raska í þeim mæli að það stríði gegn hagsmunum samningsaðilanna. Að því er ríkisaðstoðarreglurnar varðar þýðir þetta að aðstoð sem veitt er opinberum fyrirtækjum verður að tilkynna fyrirfram til eftirlitsstofnunar EFTA til að athuga hvort hún fellur undir gildissvið 1. mgr. 61. gr. Falli slík aðstoð undir gildissvið

1. mgr. 61. gr. skal eftirlitsstofnun EFTA ákveða hvort ein af þessum almennu undantekningum sem gert er ráð fyrir í EES-samningnum nái í þessum skilningi til slíkrar aðstoðar þannig að hún sé í samræmi við framkvæmd EES-samningsins. Það er hlutverk eftirlitsstofnunar EFTA að tryggja að engin mismunur eigi sér stað, hvorki gegn opinberum né einkafyrirtækjum þegar hún beitir samkeppnisreglunum.

- (2) Gagnsæistilskipunin skyldar EFTA-ríkin til að tryggja að flæði alls opinbers fjármagns til opinberra fyrirtækja og notin á slíku fjármagni séu gerð gagnsæ (1. gr.). Telji eftirlitsstofnun EFTA það nauðsynlegt getur hún beðið EFTA-ríki um upplýsingar sem vísað er til í 1. gr. ásamt nauðsynlegum undirstöðugögnum, meðal annars um markmiðin sem að er stefnt (5. gr.). Enda þótt að slíkt gagnsæ eigi við alla opinbera sjóði þá eru eftirgreind atriði sérstaklega nefnd í þessu samhengi.

- útföfnun taps;
- útvegur fjármagns;
- óafturkræfir styrkur eða lán á sérstökum kjörum;
- veiting á fjármagni með því að krefjast ekki hagnaðar eða annað fé sem ella ætti að greiða;
- að krefjast ekki eðlilegs arðs af opinberu fjármagni sem notað er;
- bætur fyrir fjárhagsleg byrði sem lögð er á af opinberum aðilum.

- (3) Gagnsæi í fjárreiðum opinberra sjóða verður að vera fyrir hendi án tillits til þess á hvern hátt slíkum sjóðum er séð fyrir fé. Því er litið svo á að ekki aðeins flæði fjár frá opinberum aðilum til opinberra fyrirtækja falli undir gagnsæistilskipunina heldur einnig óbeint fjárstreymi frá öðrum opinberum fyrirtækjum þar sem opinbert yfirvald hefur yfirráð (2. gr.).

- (4) Dómstóll Evrópubandalaganna staðfesti lögmæti gagnsæistilskipunarinnar í dómi sínum 6. júlí 1982⁽⁶⁾.

- (5) Þær meginreglur sem dómstóllinn mótaði með þessum dómi hvað varðar gagnsæistilskipunina eru nú orðnar hluti af viðurkenndri réttarvenju. Meginreglur þessar eins og hægt er að skoða þær í EES-samhengi má taka saman sem hér segir:

- fjármálatengsl verða að vera gagnsæ og veiting upplýsinga ef um það er beðið samkvæmt gagnsæistilskipuninni er nauðsynleg og fellur undir hlutfallsregluna;
- gagnsæistilskipunin virðir meginregluna um hlutleysi í meðferð á opinberum fyrirtækjum og einkafyrirtækjum;
- eftirlitsstofnun EFTA hefur lögmætra hagsmuna að gæta við eftirlit með 61. gr. EES-samningsins og 1. gr.

bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól sem hér segir:

- upplýsa þær hana um allar tegundir af fjárstreymi frá opinberum aðilum til opinberra fyrirtækja;

og

- að vera upplýst um streymi opinbers fjár til opinberra fyrirtækja sem koma annaðhvort beint frá opinberum aðilum eða óbeint frá öðrum opinberum fyrirtækjum.

20.3. MEGINREGLUR SEM NOTA SKAL ÞEGAR ÁKVEÐIÐ ER HVORT UM AÐSTOÐ ER AÐ RÆÐA

- (1) Þegar opinber fyrirtæki, alveg eins og einkafyrirtæki, njóta góðs af fé sem veitt er samkvæmt gagnsæjum aðstoðar-áætlunum sam samþykktar hafa verið af eftirlitsstofnun EFTA, þá er ljóst að um aðstoð er að ræða og samkvæmt hvaða skilmálum eftirlitsstofnun EFTA hefur leyft umrædda aðstoð. Hins vegar er staðan með tilliti til annarra tegunda opinbers fjár sem taldar eru upp í gagnsæistilskipuninni ekki alltaf ljós. Í vissum tilvikum geta opinber fyrirtæki notið forréttinda vegna eðlis tengsla þeirra við opinbera aðila gegnum framlegð á opinberu fé þegar þeir síðarnefndu leggja fram fé við aðstæður sem hafa ekki hinu einfalda hlutverki hins opinbera aðila sem eiganda. Til að tryggja að hlutleysisreglan haldi verður að meta aðstoðina sem mismuninn á milli þeirra skilmála sem féð var veitt undir af ríkinu til hins opinbera fyrirtækis og þeirra skilmála sem einkafjárfestir teldi ásættanlega ef hann legði fram fé til sambærilegs einkafyrirtækis við eðlilegar markaðsaðstæður. Sú staðreynd að samkeppni er að færast yfir á heimsvísu og er að verða harðari, bæði um heim allan og einnig á Evrópumarkaðinum, hefur margvíslegar afleiðingar fyrir evrópsk fyrirtæki til dæmis með tilliti til rannsókna og þróunar, fjárfestingaráætlana og fjármögnunar þeirra. Því verður að fara eins með opinber fyrirtæki og einkafyrirtæki sem starfa á líkum sviðum og við sambærilegar efnahags- og fjárhagslegar aðstæður hvað varðar slíka fjármögnun. Ef opinbert fé er hins vegar lagt fram með skilmálum sem eru hagstæðari (þ.e. í efnahagslegum skilningi ódýrari) en einkaeigandi mundi leggja slíkt fé fram fyrir einkafyrirtæki á sambærilegu fjárhagslegu og samkeppnislegu stigi, þá er hið opinbera fyrirtæki að njóta fríðinda sem einkafyrirtækið á ekki kost á frá eigendum sínum. Hlutleysisreglan milli opinberra fyrirtækja og einkafyrirtækja er rofin í þessu tilviki, nema þegar hin hagstæðari staða opinbera fyrirtækisins er skoðuð sem aðstoð og metin með tilliti til einnar af undantekningunum við samninginn.

- (2) Sú meginregla að miða við fjárfesti sem vinnur við eðlilegar markaðskringumstæður sem viðmiðun þegar ákveðið er hvort um aðstoð sé að ræða og, ef svo er, hvernig beri að meta hana, hefur verið tekin upp og henni beitt af

framkvæmdastjórn EB í fjölda einstakra mála.⁽⁷⁾ Til er líka fjöldi mála þar sem framkvæmdastjórnin hefur greinilega staðhæft að eiginfjárframlag frá ríkinu sé ekki aðstoð vegna þess að undir eðlilegum kringumstæðum sé hægt að búast við ásættanlegri ávöxtun í formi arðs eða vaxta á eigin fé.⁽⁸⁾

- (3) Taka ber fram að það skiptir ekki máli hvort að framlagt eigið fé í opinberu fyrirtæki kemur beint frá ríkinu eða óbeint eða eignarhaldsfélagi ríkisins eða frá öðrum opinberum fyrirtækjum.
- (4) Dómsstóll Evrópubandalaganna hefur einnig samþykkt markaðsfjárfestaregluna sem viðeigandi í notkun við ákvörðun um það hvort um aðstoð sé að ræða. Dómsstóllinn hefur staðhæft í máli fyrirtækis þar sem eigið fé er nær allt í eigu opinberra aðila að prófsteinninn sé sérstaklega sá hvort einkahluthafi myndi undir álíka kringumstæðum, með tilliti til þess hvort hægt sé að búast við ávöxtun og burtséð frá félagslegum sjónarmiðum, byggðarsjónarmiðum og atvinnugreinasjónarmiðum, leggja fram umrætt fé.⁽⁹⁾ Dómsstóllinn hefur enn fremur skilgreint markaðsfjárfestaregluna enn frekar með því að greina á milli einkafjárfestis sem hefur skammtímasjónarmið spákaupmennskunnar í huga annars vegar og hins vegar einkaeignarhaldsfélags sem hefur langtímasjónarmið í huga. Það er nauðsynlegt að skilja greinilega á milli hegðunar einkafjárfesta sem notaður er til samanburðar við opinberan fjárfesta. Hegðun slíks venjulegs einkafjárfesta er leggur fram fé með meira eða minna skammtímahagnaðarsjónarmið í huga er ekki endilega sambærilegt við hegðun einkaeignarhaldsfélags eða fyrirtækjasamsteypu sem fylgir fram uppbyggingarstefnu, fjárfestingu á alþjóðavísu eða atvinnugreinastefnu og hefur arðsemissjónarmið til lengri tíma að leiðarljósi. Einkafjárfestir getur vel lagt fram nýtt eigið fé til að tryggja að fyrirtæki í tímabundnum erfiðleikum komist af og geti farið að skila hagnaði eftir að endurskipulagning hefur farið fram, sé hún nauðsynleg. Móðurfélag getur einnig í takmarkaðan tíma borið tap dótturfyrirtækis til þess að leyfa því síðarnefnda að draga sig til baka úr viðkomandi atvinnugrein á sem hagstæðastan hátt. Slíkar ákvarðanir geta orðið til, ekki aðeins til þess að fá fram beinan hagnað, heldur af öðrum ástæðum, svo sem þeim að halda uppi ímynd fyrirtækjasamsteypu eða að beina starfsemi þess í annan farveg. Að lokum verður samt að líta á slík ný framlög sem aðstoð þegar hin nýju framlög geta með engu móti gefið af sér hagnað, jafnvel þó til langs tíma sé litið.⁽¹⁰⁾

20.4. AUKIÐ GAGNSÆI Í STEFNU

- (1) Eitt af markmiðum kafla þessa er að auka gagnsæi með því að beita kerfisbundið betri yfirsýn yfir :
 - opinber fyrirtæki af öllum gerðum, ekki aðeins þau er sýna tap;
 - allar gerðir opinberra sjóða sem nefndar eru í gagnsæistilskipuninni (3. gr.), sérstaklega að því er

varðar lán, ábyrgðir, ávöxtun, ekki aðeins fjárframlög.

- (2) Þetta aukna gagnsæi á stefnu á að eiga sér stað með því að beita skýrlega markaðsfjárfestareglunni við opinber fyrirtæki undir öllum kringumstæðum og gagnvart öllum opinberum sjóðum sem gagnsæistilskipunin nær til. Markaðsfjárfestareglan er notuð því að hún er viðeigandi og hagnýtur mælikvarði, bæði til að mæla fjárhagslegan hag sem opinbert fyrirtæki hefur umfram einkafyrirtæki og til að tryggja hlutleysi á milli opinberra fyrirtækja og einkafyrirtækja.

20.5. NOTAGILDI MARKAÐSFJÁRFESTAREGLUNNAR

- (1) Það skal haft í huga að beiting markaðsfjárfestareglunnar getur virst valda vissum erfiðleikum. Því er nánari skýringa þörf. Það er ekki markmið eftirlitsstofnunar EFTA að koma í stað dómgreindar fjárfestisins. Sérhver beiðni um viðbótarfjármögnun kallar á það hjá opinberum fyrirtækjum og opinberum aðilum á sama hátt og það gerir hjá einkafyrirtækjum og einkafjárfestum að greina áhættu og líklegan afrakstur viðkomandi verkefnis. Þetta leiðir til þess að eftirlitsstofnun EFTA gerir sér grein fyrir að slík áhættugreining krefur opinber fyrirtæki líkt og einkafyrirtæki um framtakskunnáttu sem eðli málsins samkvæmt þýðir að fjárfestirinn verður að hafa mikið svigrúm í niðurstöðu sinni. Innan þess víða svigrúms hjá fjárfestinum er ekki hægt að fullyrða að um ríkisaðstoð sé að ræða. Viðkomandi EFTA-ríki verður að ákveða á grundvelli þeirrar réttlætningar sem það telur vera fyrir framlagi fjár hvort tilkynning er nauðsynleg í samræmi við skyldur þess samkvæmt 3. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómsstól. Í þessu efni er gagnlegt að vísa til d-liðar 6. mgr. og 12. mgr. í 19. kafla þessara leiðbeininga. Aðeins í þeim tilvikum þegar engar hlutlægar ástæður finnast fyrir því að hægt sé með sanngirni að búast við að fjárfesting gefi af sér fullnægjandi ávöxtun sem ásættanleg er fyrir einkafjárfesti í sambærilegu einkafyrirtæki sem vinnur undir eðlilegum markaðskringumstæðum, er um ríkisaðstoð að ræða, jafnvel þó að hún sé lögð fram að öllu eða hluta úr opinberum sjóðum. Það er ekki ætlun eftirlitsstofnunar EFTA að greina framkvæmdir fyrirfram nema tilkynning berist fyrirfram í samræmi við 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómsstól.
- (2) Það er útilokað að eftirlitsstofnun EFTA noti sér það að geta skoðað fjárframlög eftir á og talið þau vera ríkisaðstoð á þeim grundvelli einum að ónóg ávöxtun hafi fengist þegar upp er staðið. Aðeins í þeim tilvikum, þar sem eftirlitsstofnun EFTA telur engar hlutlægar eða raunhæfar ástæður til þess að ætla með sanngirni að nægileg ávöxtun fáiist í hliðstæðu einkafyrirtæki á því augnabliki sem fjárfestingin eða fjármögnunarákvörðunin hefur átt sér stað, er hægt að tala um ríkisaðstoð. Aðeins í slíkum tilvikum er um ódýrara fjárframlag að ræða en einkafyrirækjum stendur til boða,

p.e. um niðurgreiðslu er að ræða. Það er auðséð, vegna þeirrar innbyggðu áhættu sem fylgir hvaða fjárfestingu sem er, að ekki munu allar framkvæmdir skila árangri og ákveðnar fjárfestingar kunna að skila ávöxtun undir meðallagi eða jafnvel misheppnast algjörlega. Þetta á líka við um einkafjárfesta þar sem fjárfestingar þeirra geta leitt til ávöxtunar undir eðlilegum mörkum eða misheppnast. Með slíkri aðferð er heldur ekki gert upp á milli framkvæmda sem hafa stuttan eða langan endurgreiðslutíma, að því tilskildu að áhættan sé metin á viðhlítandi og hlutlægan hátt og færð til núvirðis á þeim tíma þegar ákvörðunin um fjárfestingu er tekin, á sama hátt og einkafjárfestir mundi gera.

- (3) Eftirlitsstofnun EFTA skilur að áhættu við fjárfestingar-ákvæðanir verður að túlka með miklum sveigjanleika. Samt verður eftirlitsstofnun EFTA að beita markaðsfjárfesta-reglunni þegar það er hafið yfir allan skynsamlegan vafa að engin ásættanleg skýring sé á framlagi á opinberu fé önnur en sú að líta á framlagið sem ríkisaðstoð. Þessa aðferð verður einnig að viðhafa þegar niðurgreiðslur eru fluttar frá þeim hluta í hópi opinberra fyrirtækja sem gefur af sér hagnað yfir í þann hluta sem rekinn er með tapi. Þetta kemur fyrir í einkafyrirtækjum, annaðhvort þegar viðkomandi fyrirtæki er með fjárfestingaráætlun þar sem góð von er um afrakstur til langs tíma eða þegar millifærsluniðurgreiðslan gefur af sér nettóarð fyrir fyrirtækjahópið í heild. Í þeim tilvikum þar sem millifærsluniðurgreiðsla á sér stað í opinberum eignarhaldsfyrirtækjum tekur eftirlitsstofnun EFTA álíka langtíamarkmið með í reikninginn. Slík millifærsluniðurgreiðsla er aðeins skoðuð sem aðstoð þegar eftirlitsstofnun EFTA lítur svo á að ekki sé um neina aðra ásættanlega útskýringu að ræða fyrir fjármagnsgreiðslu aðra en þá að hér sé um aðstoð að ræða. Ákveðnum fyrirtækjum, hvort sem þau eru í einkaeign eða ríkiseign, er oft skipt í nokkur lagalega aðskilin dótturfyrirtæki, af fjárhagsástæðum eða öðrum ástæðum. Venjulega biður eftirlitsstofnun EFTA ekki um upplýsingar um fjármagnsstreymi milli slíkra lagalegra aðskilinna dótturfyrirtækja.

- (4) Eftirlitsstofnun EFTA er einnig þess meðvitandi að mismunandi aðferðum er beitt af fjárfesti í markaðshagkerfi eftir því hvort hann er minnihlutahluthafi í fyrirtæki annars vegar eða með full yfirráð yfir stórum fyrirtækjahópi hins vegar. Fyrri sambandinu má oft lýsa sem spákaupmennsku eða skammtímahagsmunum en síðara sambandið bendir venjulega til langtímahagsmuna. Því er það svo að þegar opinber aðili hefur yfirráð í einstöku opinberu fyrirtæki eða fyrirtækjahópi er hann venjulega síður með skammtímahagnaðarsjónarmið í huga heldur en ef hann væri aðeins minnihlutahluthafi án yfirráða og sjóndeildarhringur hans væri því þeim mun víðari. Eftirlitsstofnun EFTA tekur einnig með í reikninginn hvers eðlis eignarhluti opinbers aðila í fyrirtæki er þegar hún ber hegðun þess aðila við það sem líklegt gæti talist hjá markaðsfjárfesta. Þessi athugasemd á einnig við þegar metin er beiðni um viðbótarfjármagn til fjárhagslegrar endurskipulagningar á fyrirtæki andstætt

beiðni um fjármagn til að fjármagna sérstaka framkvæmd.⁽¹¹⁾ Einnig er eftirlitsstofnun EFTA meðvituð um það að afstaða markaðsfjárfestis er yfirleitt jákvæðari þegar beiðni er um viðbótarfjármagn fyrir fyrirtæki eða fyrirtækjahópa sem hafa sýnt fram á það áður að geta skilað góðri ávöxtun í formi arðs eða aukningar eigin fjár á fyrri fjárfestingum. Í þeim tilvikum þar sem fyrirtæki hefur að þessu leyti staðið sig illa í samanburði við álíka önnur fyrirtæki, þá mun beiðni um viðbótarfjármögnun almennt vera skoðuð með efasemdir í huga af einkafjárfesti/eiganda sem beiðinn er um að leggja fram viðbótarfé. Þegar slík viðbótarfjármögnun er nauðsynleg til þess að verja virði heildarfjárfestingarinnar getur hinn opinberi aðili, rétt eins og einkafjárfestir, búist við að þurfa að skoða í víðara samhengi hvort framlag nýs fjármagns er réttlætanlegt frá viðskiptalegu sjónarmiði. Loks þegar ákvörðun er tekin um að leggja niður starfsemi vegna þess að framtíð hennar til meðallangs eða langs tíma er ekki fullnægjandi, þá verður búist við af opinberum aðila, rétt eins og af einkaaðila, að hann ákvarði tímann og hraðann á hvernig þeirri starfsemi er hætt í ljósi áhrifa á heildartrúverðugleika og uppbyggingu fyrirtækjahópsins.

- (5) Þegar hluthafi er beiðinn um viðbótarfjármögnun, þá hefur hann venjulega nauðsynlegar upplýsingar fyrirbyggjandi til að geta dæmt um hvort réttlætanlegt sé fyrir hann að verða við slíkri beiðni um viðbótarfjármögnun. Umfang upplýsinganna sem fyrirtækið sem þarf á fjármögnun að halda leggur fram er breytilegt eftir því hversu mikil fjárþörfin er og hvers eðlis hún er og einnig hvers konar tengsl eru á milli hluthafans og fyrirtækisins og jafnvel eftir því hvaða arðsemi hefur orðið af fyrirtækinu í fortíðinni⁽¹²⁾. Markaðsfjárfestir myndi að jafnaði ekki leggja fram viðbótarfé án nægra upplýsinga. Hið sama gildi yfirleitt um opinber fyrirtæki í leit að fjármagni. Slíkar fjárhagsupplýsingar í formi viðeigandi gagna ber að senda til eftirlitsstofnunar EFTA samkvæmt sérstakri beiðni hennar þegar hún telur það nauðsynlegt við að meta fjárfestingaráform frá því sjónarmiði hvort slík fjármögnun feli í sér aðstoð⁽¹³⁾.
- (6) Eftirlitsstofnun EFTA leggur ekki fram upplýsingar sem henni eru látnar í té því lítið er á þær sem trúnaðarmál. Því eru fjárfestingaráætlanir ekki rannsakaðar fyrirfram af eftirlitsstofnun EFTA nema um aðstoð sé að ræða og krafist sé fyrirframtilkynningar í samræmi við 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Hafi eftirlitsstofnun EFTA hins vegar ástæðu til að ætla að verið sé að veita aðstoð þegar opinber fyrirtæki eru fjármögnuð getur stofnunin, samkvæmt skyldum þeim sem á hana eru lagðar í 61. gr. EES-samningsins og 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól, óskað eftir upplýsingum frá EFTA-ríkjum eins og nauðsynlegt er til að ákveða hvort um aðstoð sé að ræða í því sérstaka tilviki.

20.6. SAMRÝMANLEIKI AÐSTOÐAR

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA viðurkennir að þegar ríkið ákveður að notfæra sér rétt sinn til opinbers eignarhalds þá eru viðskiptasjónarmið ekki alltaf þar að baki. Opinberum fyrirtækjum er stundum ætlað að uppfylla önnur markmið en þau sem tengd eru viðskiptum til viðbótar við viðskiptastarfsemi sína. Það er til dæmis svo í sumum EFTA-ríkjum að opinber fyrirtæki geta verið notuð sem framvinduafli fyrir þjódarbúið, sem hluti af aðgerðum til að vinna gegn kreppu, til að endurskipuleggja atvinnugreinar í vanda eða til að vera drifjöður í byggðapróun. Opinberum fyrirtækjum er stundum ætluð staðsetning á minna þróuðum svæðum þar sem kostnaður er hærri eða til að halda uppi hærri atvinnustigi en nauðsynlegt er í viðskiptalegu tilliti. Sum þjónusta kallar á að opinber þjónusta sé þar með og er henni þá jafnvel fylgt fram af stjórnmálalegum eða lagalegum ástæðum. Þessi markmið eða starfsemi (þ.e. félagsleg verðmæti), sem ekki markast af viðskiptasjónarmiðum, leiðir af sér kostnað sem að lokum verður að greiðast af ríkinu (þ.e. skattgreiðendum) annaðhvort í formi nýrrar fjármögnunar (t.d. stofnfjárframlag) eða í því formi að arður af því fjármagni sem fjárfest hefur verið verði minni en ella. Slík aðstoð í formi veittrar opinberrar þjónustu getur undir vissum kringumstæðum raskað samkeppni. Opinber fyrirtæki eru ekki undanþegin samkeppnisreglum þótt þau þurfi að gegna markmiðum þar sem viðskiptasjónarmið eru ekki að baki nema slíkt falli undir eina af undantekningunum í EES-samningnum.
- (2) Ef eftirlitsstofnun EFTA á að geta sinnt skyldum sínum samkvæmt EES-samningnum verður hún að hafa þær upplýsingar sem þarf til að ákveða hvort það fé sem rennur til opinberra fyrirtækja sé í raun aðstoð, svo og til að meta fjárhæð slíkrar aðstoðar og ákveða síðan hvort ein af undantekningunum sem gert er ráð fyrir í EES-samningnum eigi við. Kafi þessi takmarkast við það markmið að auka gagnsæi þess fjármagnsflæðis sem um er að ræða, sem er fyrsta nauðsynlega skrefið. Annað skrefið felst í því að ákveða hvort sú aðstoð sem mörkuð hefur verið er samrýmanleg. Ekki er átt við þá spurningu hér vegna þess að slík ákvörðun er í samræmi við þær meginreglur sem eftirlitsstofnun EFTA notar á því sviði.

20.7. MISUNANDI FORM RÍKISADSTOÐAR

- (1) Þegar ákveða þarf hvort opinbert fé sem veitt er til opinberra fyrirtækja sé í eðli sínu aðstoð verður eftirlitsstofnun EFTA að taka með í reikninginn þætti sem fjallað verður um í þessum kafla hvað varðar hverja tegund framlags um sig - stofnfjárframlög, ábyrgðir, lán, ávöxtun fjárfestingar⁽¹⁴⁾. Þessir þættir eru settir fram sem leiðbeining til EFTA-ríkja um líklega afstöðu eftirlitsstofnunar EFTA í einstökum málum. Þegar eftirlitsstofnun EFTA beitir þessari stefnu hefur hún í huga hagnýtt gildi markaðsfjárfestareglunnar eins og henni er lýst hér á undan.

20.7.1. Stofnfjárframlög

- (1) Litið er á stofnfjárframlag sem aðstoð ef það er veitt undir kringumstæðum sem ekki teldust ásætlanlegar fyrir fjárfesti undir eðlilegum markaðskringumstæðum. Með þessu er almennt átt við það tilvik þar sem uppbygging og framtíðarmöguleikar fyrirtækis eru slíkir að eðlileg ávöxtun (í formi arðs eða aukningar á eigin fé) miðað við hliðstætt einkafyrirtæki geti ekki átt sér stað innan sanngjarns tíma. Markaðsfjárfestir myndi að jafnaði leggja fram stofnfjárframlag ef núvirði⁽¹⁵⁾ á greiðsluflæði í framtíðinni á fyrirhugaðri framkvæmd er meira en hinni nýju fjármögnun nemur. (Með núvirði fjármagnsflæðis er átt við það fé sem fjárfestirinn telur sig geta haft í formi arðgreiðslu eða stofnfjárukningar að teknu tilliti til áhættu.)
- (2) Í sumum ríkjum eru fjárfestar skyldugir til að leggja viðbótareigðfé í fyrirtæki þar sem eiginfjárstaða þeirra hefur minnkað niður fyrir ákveðið mark vegna stöðugs tapreksturs. Ríki getur haldið því fram að slík stofnfjárframlög sé ekki hægt að skoða sem aðstoð af því að þau uppfylla aðeins lagalega skyldu. Þessi "skylda" er hins vegar frekar í orði en á borði. Fjárfestar í viðskiptaumhverfi verða í slíkri stöðu að huga að öllum öðrum möguleikum, þ.m.t. þeim möguleika að leysa fyrirtækið upp eða losa sig á annan hátt út úr fjárfestingu sinni. Ef slík upplausn á fyrirtækinu reynist vera besti kosturinn, að teknu tilliti til áhrifanna á fyrirtækjahópinn í heild og sá kostur er ekki valinn, þá verður að telja annað ríkisframlag sem aðstoð.
- (3) Þegar bornar eru saman aðgerðir ríkis annars vegar og fjárfestis í markaðshagkerfi hins vegar, sérstaklega þegar fyrirtæki er ekki að tapa, þá skoðar eftirlitsstofnun EFTA fjárhagsstöðu fyrirtækisins á þeim tíma þegar lagt er eða var til að aukið stofnfjárframlag kæmi inn. Á grundvelli mats á eftirfarandi þáttum kannar eftirlitsstofnun EFTA hvort í fjárhæðinni sem fjárfest er megi greina aðstoðarþátt. Þessi aðstoðarþáttur samanstendur af kostnaði við fjárfestinguna að frádregnu virði hennar, reiknað til núvirðis. Lögð er áhersla á að þau atriði sem eru talin upp hér á eftir eru ómissandi við alla greiningu en ekki endilega tæmandi þar sem einnig verður að taka með í reikninginn þær meginreglur sem ræddar voru hér á undan svo og hvort það fjármagn sem þarf til sé fyrir framkvæmdir eða fjárhagslega endurskipulagningu.

Hagnaður og tap. Greina þarf ársreikning fyrirtækisins yfir nokkurra ára tímabili. Hagnaðarhlutföll yrðu reiknuð út og leitnin þar á bak við metin.

Fjárhagsvísar. Hlutfall skuldar við eigið fé yrði metið eftir almennum reglum, borið saman við meðaltal í viðkomandi atvinnugrein og við nána samkeppnisaðila, o.s.frv. Ýmis lausafjár og eiginfjárhlföll yrðu reiknuð út til að skoða fjárhagsstöðu fyrirtækisins (þetta á sérstaklega við þegar verið er að meta lántöku-

möguleika fyrirtækis sem vinnur undir eðlilegum markaðskringumstæðum). Eftirlitsstofnun EFTA er fyllilega ljóst að erfitt er að gera slíkan samanburð milli EFTA-ríkja sérstaklega vegna þess að reikningsskilavenjur eru mismunandi. Hún hefur þetta í huga þegar hún velur viðkomandi viðmiðun til að nota í samanburði við opinber fyrirtæki sem fá fjárhagsaðstoð.

Fjárhagsáætlanir. Í þeim tilvikum þar sem leitað er leiða til fjármögnunar á fjárfestingaráætlun þá verður auðsýnilega að skoða þá fjárfestingaráætlun og forsendur þær sem að baki henni liggja í smáatriðum til að meta hvort slík fjárfesting sé réttlætanleg.

Markaðsaðstæður. Markaðshorfur (fyrir reynsla og það sem mikilvægara er, framtíðaráform) og markaðshlutdeild fyrirtækisins í hæfilega langan tíma ber að skoða og meta.

20.7.2. Ábyrgðir

- (1) Afstaða eftirlitsstofnunar EFTA til ríkisábyrgða er sett fram í 17. kafla þessara leiðbeininga. Hún nær til allra ábyrgða veittra af ríkinu, beint eða óbeint gegnum lánastofnanir og er þar átt við ábyrgðir er falla undir gildissvið 1. mgr. 61. gr. EES-samningsins. Einungis er hægt að greina alla röskun eða alla hugsanlega röskun á samkeppni ef ábyrgðir eru metnar um leið og þær eru veittar. Það að fyrirtæki fái ábyrgð, jafnvel þótt hún gjaldfalli ekki, getur gert því kleift að halda áfram viðskiptum sínum og þannig jafnvel neytt keppinauta sína, sem ekki njóta slíkrar ábyrgðar, til að hætta viðskiptum. Viðkomandi fyrirtæki hefur því fengið stuðning sem komið hefur sér illa fyrir keppinauta þess, þ.e. það hefur verið aðstoðað og slík aðstoð hefur haft áhrif á samkeppnina. Mat á aðstoðarþætti ábyrgðarinnar verður að felast í greiningu á fjárhagsstöðu lántakandans. Aðstoðarþátturinn sem felst í slíkum ábyrgðum fælist í mismuninum á milli þeirra vaxta sem lántaki greiddi á frjálsum markaði og þess er hann þarf í raun og veru að greiða þegar ábyrgðarinnar nýtur við, að teknu tilliti til gjalds þess sem greitt er fyrir ábyrgðina. Lánveitendur geta aðeins örugglega gert kröfu undir ríkisábyrgð þar sem hún er beinlínis veitt til opinbers fyrirtækis eða einkafyrirtækis. Ef slík ábyrgð telst í ósamræmi við framkvæmd EES-samningsins eftir að hún hefur verið metin með tilliti til undantekninga EES-samningsins verður fyrirtækið að endurgreiða virði opinberu aðstoðarinnar, jafnvel þótt að það þýði gjaldþrot þess, en kröfur lántakenda verða uppfylltar. Ákvæði þessi eiga jafnt við opinber fyrirtæki sem einkafyrirtæki og ekkert sérstakt fyrirkomulag er nauðsynlegt fyrir opinber fyrirtæki annað en það sem felst í athugasemdum þeim sem hér fara á eftir.
- (2) Þegar lagaleg staða opinberra fyrirtækja leyfir ekki gjaldþrot ber að líta svo á að þau fái varanlega aðstoð við allar lántökur og jafngildi það ábyrgð þegar slík staða leyfir viðkomandi opinberum fyrirtækjum að taka lán með kjörum sem eru hagstæðari en þau sem annars stæðu til boða.

- (3) Þegar opinber aðili eignast hlut í opinberu fyrirtæki á þann veg að opinberi aðilinn taki þar á sig ótakmarkaða ábyrgð í staðinn fyrir takmarkaða ábyrgð, þá lítur eftirlitsstofnun EFTA á þetta sem ábyrgð á öllum fjármagnsskuldbindingum sem háðar eru ótakmarkaðri ábyrgð. Mun hún því beita þeim reglum sem lýst er hér að ofan gagnvart þeirri ábyrgð.

20.7.3. Lán

- (1) Þegar lánveitandi veitir lán undir eðlilegum markaðskringumstæðum til viðskiptavinar síns er honum ljós sú ábyrgð sem er slíkri aðgerð samfara. Áhættan er auðvitað sú að viðskiptavinurinn muni ekki geta endurgreitt lánið. Mögulega tapið nær til allrar fjárhæðarinnar sem lánuð hefur verið (höfuðstólsins) svo og til allra ógreiddra vaxta á þeim tíma þegar greiðsla bregst. Áhættan sem fylgir sérhverju láni endurspeglast venjulega í tveim aðskildum þáttum:
 - (a) vöxtum og
 - (b) tryggingu fyrir láninu.
- (2) Þegar öll greinda áhættan sem fylgir láninu er mikil má búast við að öðru jöfnu að bæði þáttur (a) og (b) endurspegli þetta. Þegar þetta á sér ekki stað í raun lítur eftirlitsstofnun EFTA svo á að viðkomandi fyrirtæki hafi notið forréttinda, þ.e. það hafi verið aðstoðað. Hið sama á við þegar eignir þær sem skuldbundnar hafa verið með föstu eða breytilegu álagi á fyrirtækið eru ófullnægjandi til að endurgreiða lánið. Eftirlitsstofnun EFTA skoðar vandlega veð það sem notað er til að standa á bak við lánsfjármögnun. Þetta mat er álíka og það sem notað er við stofnfjárframlög.
- (3) Aðstoðarþátturinn jafngildir mismuninum á milli þeirra vaxta sem fyrirtækið ætti að greiða (og eru þeir í sjálfu sér háðir fjárhagsstöðu þess og þess veðs sem það getur boðið) og þeirra vaxta sem greiddir eru í raun og veru. (Þessi einþáttagreining á láninu er byggð á þeirri forsendu að ef um greiðslufall er að ræða muni lántaki nota lagalegan rétt sinn til þess að ná fé sínu til baka.) Í því sérstaka tilviki þegar óveðtryggt lán er veitt til fyrirtækis þar sem það undir eðlilegum kringumstæðum ekki gæti tekið lán (til dæmis þegar möguleikar þess til endurgreiðslu eru litlir) þá er lítið á lánið í raun sem jafngildi styrktargreiðslu og eftirlitsstofnun EFTA mæti það á þann veg.
- (4) Staðan yrði skoðuð frá sjónarmiði lántakans á þeim tíma þegar lánið er samþykkt. Ef hann velur það að lána (eða er beint eða óbeint neyddur til þess eins og gerist í mörgum tilvikum hjá bönkum sem ríkið ræður yfir) með skilmálum sem ekki geta talist eðlilegir frá bankasjónarmiði þá er aðstoðarþáttur með í spilu sem meta ber. Þessi ákvæði eiga einnig við einkafyrirtæki sem fá lán frá opinberum lánastofnunum.

20.7.4. Ávöxtun fjárfestingar

- (1) Ríkið á að gera ráð fyrir eðlilegri ávöxtun af stofnfé sínu í formi arðs eða stofnfjárfestingar á sama hátt og sérhver annar markaðsfjárfestir. Sú ávöxtun á að vera sambærileg við það sem fæst í einkafyrirtækjum.⁽¹⁶⁾ Ávöxtunin er mæld með hagnaðinum (eftir fyrningar en fyrir skatta og arðráðstöfun) sem hundradshluti af notuðum eignum. Þetta er því hlutlaust með tilliti til fjármögnunarforms hvers fyrirtækis (þ.e. skuldir eða eigið fé) sem í tilviki opinberra fyrirtækja getur verið ákveðið af utanaðkomandi ástæðum óviðkomandi viðskiptasjónarmiðum. Ef þessi eðlilega ávöxtun á sér hvorki stað þegar til skamms tíma lætur né er líkleg til að falla til lengri tíma (þegar það er tekið með í reikninginn að á lengri tíma ríkir óvissa um hagnað) og engar aðgerðir eru hafðar uppi til að laga þetta ástand af hálfu hins opinberra fyrirtækis þá er hægt að álykta að viðkomandi aðili njóti óbeinnar aðstoðar þar sem ríkið fer á mis við þann arð sem markaðsfjárfestir gæti vænst af hliðstæðri fjárfestingu. Eðlileg ávöxtun er skilgreind sem sú er tíðkast í hliðstæðum einkafyrirtækjum. Eftirlitsstofnun EFTA gerir sér grein fyrir erfiðleikunum við að gera slíkan samanburð milli EFTA-ríkja. Því til viðbótar er mismunur á fjármagnsmörkuðum, auk þess sem gengissveiflur koma til og vextir eru mismunandi milli EFTA-ríkja en allt gerir þetta millilandasamanburð á slíkum hlutföllum flóknari. Þar sem bókhaldsvenjur jafnvel innan eins EFTA-ríkis gera eignamat áhættusamt, og þar með arðsemisútreikninga varhugaverða, mun eftirlitsstofnun EFTA athuga möguleikann á að nota annaðhvort aðlagð virðisamat eða aðrar einfaldari viðmiðunarreglur, svo sem greiðslufæði (eftir fyrningar en fyrir eignaráðstöfun), sem mælistiku á arðsemi.

- (2) Einkafyrirtæki sem stendur frammi fyrir ónógri arðsemi verður annaðhvort að gera eitthvað til þess að laga þá stöðu eða vera knúið til þess af hluthöfum sínum. Þetta þýðir að jafnaði undirbúningur að nákvæmari áætlun til þess að auka heildarhagnað. Ef opinbert fyrirtæki býr við ónóga arðsemi ber eftirlitsstofnun EFTA að athuga hvort aðstoðarþættir séu með í þessari stöðu og ber henni að greina þá með tilliti til 61. gr. Undir þessum kringumstæðum fær opinbera fyrirtækið fjármagn sitt ódýrar en á markaðskjörum sem jafngildir niðurgreiðslu.
- (3) Á sama hátt, ef ríkið sleppir því að reikna sér arð á opinberu fyrirtæki og hagnaður sá sem þar með verður eftir í fyrirtækinu nær ekki eðlilegri arðsemi, eins og hún er skilgreind hér á undan, þá njóta viðkomandi fyrirtæki í raun aðstoðaðar frá ríkinu. Það má vel vera að ríkið sjái sér hag í, af ástæðum sem ekki eru viðskiptalegar, að sleppa arðgreiðslu (eða taka við minni arðgreiðslum) frekar en að leggja til regluleg stofnfjárframlög í fyrirtækið. Lokaniðurstaðan er sú sama og slíka reglulega "fjármögnun" verður að skoða á sama hátt og ný stofnfjárframlög og meta í samræmi við þær meginreglur sem greint er frá hér að framan.

(¹⁶) Þessi kaflí samsvarar fréttatilkynningu EB 9-1984 um beitingu 92. og 93. gr. EBE sáttmálans gagnvart eignarhlutum hins opinberra (9. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

(²) Þetta nær einnig til opinberra fyrirtækja eins og þau eru skilgreind í 2. gr. þeirrar gerðar sem vísað er til í 1. lið í XV. viðauka við EES-samninginn (tilskipun framkvæmdastjórnarinnar 80/723/EBE frá 25. júní 1980 um gagnsæi fjármálatengsla milli aðildarríkja og opinberra fyrirtækja (Stjtið. EB nr. L 195, 29.7.1980, bls. 35)).

(³) Að öðru leyti en því þegar eignir fyrirtækis eru teknar beint yfir þegar það á ekki lengur fyrir skuldum eða hefur verið tekið til gjaldþrotaskipta.

(⁴) Þessi kaflí samsvarar orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar til aðildarríkjanna um beitingu á 92 og 93 gr. í EBE sáttmálalum og 5. gr. í tilskipum framkvæmdastjórnarinnar 80/723/EBE um opinber fyrirtækji í iðnframleiðslugeiranum.

(⁵) Gerð sem vísað er til í 1. lið í XV. viðauka við EES-samninginn um gagnsæi fjármálatengsla milli aðildarríkjanna og opinberra fyrirtækja.

(⁶) Sameiginleg mál 188 til 190/80, Frakkland, Ítalía og Breska konungsríkið gegn framkvæmdastjórninni úrskurðir dómstóls EB frá 1982, bls. 2545.

(⁷) Hægt er að vísa til eftirfarandi ákvarðana: Meura (Stjtið. EB nr. L 276, 19.10.1984, bls. 34), Leeuwarden (Stjtið. EB nr. L 277, 29.9.1982, bls. 15), Intermills I (Stjtið. EB nr. L 280, 2.10.1982, bls. 30), Boch/Noviboch (Stjtið. EB nr. L 59, 27.2.1984, bls. 21), Boussac (Stjtið. EB nr. L 352, 15.12.1987, bls. 42), Alfa-Fiat (Stjtið. EB nr. L 394, 31.5.1989, bls. 9), Pinault-Isoroy (Stjtið. EB nr. L 119, 7.5.1988, bls. 38), Fabelta (Stjtið. EB nr. L 62, 3.3.1984, bls. 18), Ideal Spun (Stjtið. EB nr. L 283, 27.10.1984, bls. 42), Renault (Stjtið. EB nr. L 220, 11.8.1988, bls. 30), ENI-Lanerossi (Stjtið. EB nr. L 16, 20.1.1989, bls. 52), Veneziana Vetro

(Stjtið. EB nr. L 166, 16.6.1989, bls. 60), Quimigal (Stjtið. EB nr. C 188, 28.7.1990, bls. 3) CDF/Orkem (Stjtið. EB nr. C 198, 7.8.1990, bls. 2).

(⁸) Hægt er að vísa til eftirfarandi ákvarðana: CDF/Orkem, að hluta, (sjá hér að ofan), Quimigal, að hluta, (sjá hér að ofan), Intermills II (Fréttabréf EB 4-1990, atriði 1.1.34) og Ernelsteen (18. Samkeppnisskýrsla, atriði 212 og 213).

(⁹) Mál 40/85 Belgía gegn framkvæmdastjórninni [1986] ECR bls. 2321.

(¹⁰) Mál C 305/89, Ítalía gegn framkvæmdastjórninni (Alfa) [1991] ECR, bls. I-1603 og C 303/88 Lanerossi og [1991] ECRm bls. 1433.

(¹¹) Þetta getur verið sérstaklega mikilvægt í opinberum fyrirtækjum sem af ásettu ráði hafa fengið of lítið eigið fé hjá opinberum eignaraðila af ástæðum öðrum en þeim sem gætu heyrt undir viðskiptalegt réttlæti (t.d. takmörkun á opinberum útgjöldum).

(¹²) Minnihlutahluthafar sem engar innherjaupplýsingar hafa um starfsemi fyrirtækisins geta þurft formlega réttlætingu fyrir því að leggja fram fé heldur en meirihlutahluthafi sem getur tekið virkan þátt í stjórn fyrirtækis og þegar kunnugt um upplýsingar í smáatriðum um fjárhagsstöðu fyrirtækis.

(¹³) Framlagning á slíkum upplýsingum samkvæmt beiðni fellur undir vald eftirlitsstofnunar EFTA til að rannsaka aðstoð skv. 3. og 61. gr. EES-samningsins, 1. gr. í bókun 3 og 3. gr. samningsins um eftirlitsstofnunina og dómstólinn og c-lið 1. gr. í gagnsæistilskipuninni sem staðhæfir að notkun opinbers fjár beri að gera gagnsæja.

(¹⁴) Þessi upptalning er ekki tæmandi.

(¹⁵) Framtíðargreiðslufæði vaxtareiknað miðað við fjármagnskostnað fyrirtækis (innanhuðs vaxtafötur).

(¹⁶) Það sem sagt er hér að framan um eðlilega ávöxtun á opinberu fé fellur innan ramma gagnsæistilskipunarinnar.

V. HLUTI(*)

REGLUR UM AÐSTOÐ VIÐ ATVINNUGREINAR

21. Aðstoð við textíl- og fataiðnað⁽¹⁾

- (1) Til þess að koma í veg fyrir að ríkisaðstoð sem veitt er til textíl- og fataiðnaðarins raski samkeppni þannig að það skaði framkvæmd EES-samningsins eru eftirfarandi reglur settar fram:

21.1. EINKENNI TEXTÍL- OG FATAIÐNAÐARINS

- (1) Textíl- og fataiðnaðurinn hefur átt í aðlögunarerfiðleikum. Það eru tvær ástæður fyrir erfiðleikum þessa iðnaðar; vöxtur á sérstökum framleiðsluflokkum í þróunarlöndum samfara leitni í þá átt að vefnaðarvörumarkaðir opnast um heim allan, og tækniþróun sem í framtíðinni gæti umbýlt textíl- og fataframleiðslu svo og markaðsskilyrðum.
- (2) Aðstoð við textíl- og fataiðnaðinn hefur oft haft mjög víðtækar afleiðingar fyrir samkeppni og viðskipti á samningssvæði EES þar sem viðskipti innan EES-svæðisins með þessar vörur eru mikil. Þótt aðlögunarerfiðleikarnir séu í grundvallaratriðum hinir sömu á öllu samningssvæði EES, er ástandið mjög mismunandi frá einu landi til annars eftir því hvert stig aðlögunarinnar sem þegar hefur átt sér stað er í hverju landi fyrir sig. Þrátt fyrir það að einstakar greinar textíl- og fataiðnaðarins séu mjög háðar hver annarri er alvara þessara vandamála ekki alls staðar sú sama.
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA telur það mjög æskilegt að í þeim tilvikum þegar EFTA-ríki telur það nauðsynlegt að veita meiri eða minni sértæka aðstoð til textíl- og fataiðnaðarins, þá beri því að gera það með sérstökum aðgerðum fyrir þessa atvinnugrein.
- (4) Ef viðkomandi EFTA-ríki telur það hins vegar nauðsynlegt þegar það ákveður slíka aðstoð að taka vandamál utan þessarar atvinnugreinar með í reikninginn, sérstaklega byggðavandamál, þá verða skilyrðin fyrir veitingu aðstoðar að gera það mögulegt að leiða sérhverja ákvörðun um veitingu aðstoðar til textíl- og fataiðnaðarins eða til einhvers af fyrirtækjum í þessari atvinnugrein (af ástæðum sem viðkoma atvinnugreininni eða liggja utan hennar) og gera mat mögulegt á áhrifum sérhverrar slíkrar aðstoðar á ástand atvinnugreinarinnar fyrir allt samningssvæði EES.

- (5) Þessar leiðbeiningar varða aðeins þann þátt aðstoðarinnar sem snertir atvinnugreinina sjálfa en það er augljóst að ef aðstoðin hefur áhrif utan atvinnugreinarinnar og mætir þörfum þar, sérstaklega byggðarþörfum, þá ber að meta hana frá byggðarsjónarmiði. Byggðarsjónarmiðið verður að greinast og metast á sama tíma í ljósi vandamála byggðarþróunar og áhrifa þeirra á atvinnugreinina frá sjónarmiði samkeppni og viðskipta milli samningsaðilanna.

21.2. ATVINNUGREINAÁSTAND MEÐ TILLITI TIL AÐSTOÐAR VIÐ TEXTÍL- OG FATAIÐNAÐINN

- (1) Hægt er að réttlæta aðstoð EFTA-ríkja við textíl- og fataiðnaðinn, sérstaklega í því skyni að leysa knýjandi félagsleg vandamál. Samt minnir eftirlitsstofnun EFTA á að aðstoð í þessari atvinnugrein getur raskað samkeppni en það er óásættanlegt fyrir keppinauta sem njóta ekki sams konar aðgerða. Þetta á sérstaklega við um aðstoð við endurnýjun og hagræðingu. Því er ekki hægt að leyfa slíka aðstoð nema að uppfylltum vissum skilyrðum, einkum:

- hún má ekki verða til þess að framleiðslugeta aukist;
- aðstoðin verður ekki aðeins að taka heildarástand atvinnugreinarinnar í landinu með í reikninginn, heldur einnig ástandið á samningssvæði EES í heild. Það er skoðun eftirlitsstofnunar EFTA að aðstoð við textíl- og fataiðnaðinn verði að undirbúa og veita í samræmi við eftirfarandi flokkun og skilyrði. Í öllu falli verður slík aðstoð að vera metin af eftirlitsstofnun EFTA á réttum tíma með tilliti til þessara flokka og skilyrða.

21.2.1. Aðstoð við samhæfðar aðgerðir á sviði textíl- og fataiðnaðar

- (1) Þessi fyrsti flokkur nær til aðstoðar við samhæfðar aðgerðir opinberra aðila, vísinda- eða viðskiptasamtaka sem ætlað er annaðhvort að:
 - efla rannsóknir, bæði grunnrannsóknir og hagnýtar rannsóknir, á nýjum trefjum, á endurbótum við meðferð trefja sem þegar eru fyrir hendi og við framleiðsluaðferðir;

(*) Texti neðanmálgreina þessa hluta er á bls. 42.

- eða bæta skammtímaspár sem miða að því að jafna út sveiflur í starfsemi sem eru sérstaklega miklar á textíl- og fatamarkaðinum.
- (2) Atvinnugreinin sem nýtur slíkrar aðstoðar verður að leggja fram umtalsverðan skerf til að kosta hina niðurgreiddu aðgerð. Slík aðstoð má ekki hafa áhrif á samkeppni og viðskipti umfram það sem er algjörlega óhjákvæmilegt.

21.2.2. Aðstoð við að endurbæta uppbyggingu textíl- og fataiðnaðarins

- (1) Þessa skilgreiningu ber að skilja sem svo að hún nái til aðstoðar við textíl- og fataiðnaðinn sem miðar að því að:
 - auðvelda að draga úr umframframleiðslugetu í þeim greinum eða undirgreinum þar sem hún er fyrir hendi;
 - hvetja til þess að jaðarframleiðslu sé breytt í aðra framleiðslu en við textíl- og fataiðnaðinn;
 - betrubæta iðnaðar- og viðskiptauppbýggingu textíl- og fataiðnaðarins með því að hvetja til almennrar samþjöppunar eða sértækrar samþættingar að því gefnu að slík aðstoð leiði ekki til aukningar í framleiðslugetu.
- (2) Veiting slíkrar aðstoðar ætti að vera bundin eftirfarandi skilyrðum:
 - hún á aðeins að vera til skamms tíma;
 - henni þarf að fylgja umtalsvert framlag frá þeim sem njóta hennar til að standa straum af kostnaði og áhættu er fylgir hinni niðurgreiddu starfsemi;
 - það verða að vera bein tengsl á milli veitingu aðstoðarinnar og rekstursins sem nýtur aðstoðarinnar;
 - það verður að vera unnt að meta vandkvæðalaust áhrif aðstoðarinnar á reksturinn sem nýtur aðstoðarinnar og bera áhrifin saman yfir allt samningssvæði EES;
 - og í öllu falli má aðstoðin ekki hafa áhrif á samkeppni og viðskipti umfram það sem er algjörlega óumflýjanlegt.

21.2.3. Aðstoð við fjárfestingu í textíl- og fataiðnaði

- (1) Þessi flokkur nær til allrar aðstoðar við endurnýjun í textíl- og fataiðnaðinum og umbreytingu innan þessarar atvinnugreinar.
- (2) Þar eð slík aðstoð hefur viðtak áhrif á samkeppnisstöðu verður að veita hana mjög takmarkað.

- (3) Til viðbótar við þá skyldu að auka ekki við framleiðslugetu og taka stöðuna á öllu samningssvæði EES hvað varðar þá atvinnugrein sem aðstoðarinnar nýtur, þá verður slík aðstoð að réttlætast af sérstaklega knýjandi félagslegum vandamálum.
- (4) Slík aðstoð verður ennfreður að vera bundin áðurgreindum almennum skilyrðum varðandi endurbætur á uppbyggingu textíl- og fataiðnaðarins (kafla 21.2.2.) og þarf einnig að uppfylla eftirfarandi kröfur:
 - aðstoðin verður að vera takmörkuð við textíl- og fatastarfsemi sem stendur frammi fyrir sérstaklega knýjandi félagslegum vandamálum og sérstökum aðlögunarvandamálum;
 - tilgangur aðstoðarinnar verður að vera sá að gera atvinnureksturinn nógu samkeppnishæfan til að skila árangri á alþjóðlegum textíl- og fatamarkaði að teknu tilliti til þeirrar grundvallarleitni að markaðir á þessu sviði eru að opnast um heim allan;
 - aðstoðin á ekki einungis að byggjast á hinum takmörkuðu viðmiðunum við mat á atvinnugreina-grundvelli heldur verður einnig að taka með í reikninginn þau skilyrði sem byggjast á virkri markaðsþróun innan samningssvæðis EES.

21.3. ALMENNAR REGLUR SEM BEITA VERÐUR

- (1) Ennfreður ber að taka eftirfarandi með í reikninginn þegar aðstoð er veitt til textíl- og fataiðnaðarins:
 - nauðsynlegt er að koma í veg fyrir að frekari framleiðslugeta verði sköpuð í atvinnugreininni þar sem hún býr þegar við þráláta umframframleiðslugetu;
 - mikilvægt er að stuðla að umskiptum yfir í aðra starfsemi í greinum með umframframleiðslugetu og hvetja til þróunar í framleiðslutækni með rannsóknum;
 - nauðsynlegt er að halda áfram að samhæfa ákvarðanir teknar af eftirlitsstofnun EFTA eftir að hún hefur skoðað aðstoð við sérhvert fyrirtæki eða starfsgrein innan textíl- og fataiðnaðarins.
- (2) Eftirlitsstofnun EFTA telur það atvinnugreininni fyrir bestu að forðast hættuna á því að aðstoðin leiði til aukinnar samkeppni.
- (3) Fleiri misumfangsmikil, ósamhæfð aðstoðarkerfi einstakra þjóða geta ekki leitt til varanlegra endurbóta í þessari atvinnugrein, hvorki innan eins lands né fyrir EES-svæðið í heild, heldur hafa áhrif á samkeppnisskilyrði án þess að auðvelda endurbætur í stöðu atvinnugreinarinnar eða koma

á nýrri tækni. Aðstoðaraðgerðir af þessu tagi munu hafa neikvæð áhrif á viðskipti og ekki nýtast sem skyldi því þær vinna gegn ráðstöfunum einstakra stjórnvalda og draga úr tilætluðum árangri.

- (4) Reglur um aðstoð við textíl- og fataiðnaðinn verða að taka sérkenni þessarar atvinnugreinar með í reikninginn, sérstaklega fjölbreytileika og þróun í framleiðsluvörum, tækniþróun svo og markaði hennar, auk þeirrar staðreyndar að uppbygging greinarinnar er líkleg til að taka miklum breytingum.
- (5) Hugtakið 'umframframleiðslugeta' gefur til kynna að nægilega stór breidd í atvinnugreinum er tekin með í reikninginn. Hún verður einnig að vera skoðuð með tilliti til væntanlegrar þróunar í samkeppnisstöðu.
- (6) Forðast verður sértæka aðstoð innan eins lands til þess að auka framleiðslugetu í þeim greinum textíl- og fataiðnaðarins þar sem fyrir er umframframleiðslugeta eða þar sem markaðurinn vex ekki.
- (7) Hægt er fyrirfram að líta á það á jákvæðan máta að aðstoð sé veitt til greina innan textíl- og fataiðnaðarins þar sem umframframleiðslugeta er fyrir hendi á sama tíma og markaðurinn er að dragast saman sem veldur því að verð hrynji á öllu samningssvæði EES. Í þessum tilvikum er hægt að líta á það á jákvæðan hátt að aðstoð sé veitt til fyrirtækja sem eru að umbreyta í starfsemi utan atvinnugreinarinnar.
- (8) Á þeim tíma þegar atvinnugreinin er að leita að nýrri tækni til þess að bæta framleiðni sína og mismuna framleiðsluvörum sínum þannig að þær greinist frá vörum landa utan EES, þá má líta á aðstoð til að bæta framleiðsluáðferðir og tækni með jákvæðu hugarfari, s.s. aðstoð við hagnýtar rannsóknir sem sérhæfð samtök takast á hendur að því marki og með því skilyrði að niðurstöðurnar verði lagðar fram fyrir greinina um allt samningssvæði EES á viðskiptalegum grundvelli og án mismununar.

22. Aðstoð við gerviefnaiðnaðinn⁽²⁾

22.1. ALMENNAR REGLUR

- (1) Umframframleiðslugeta hefur almennt verið svo þrálát í gerviefnaiðnaðinum að eftirlitsstofnun EFTA verður sérstaklega, hvað varðar þessa atvinnugrein, að tryggja að skilyrði samkeppni séu ákveðin af markaðsöflum. Eftirlitsstofnun EFTA telur að mikil nýting á framleiðslugetu hjá gerviefnaframleiðendum sé skilvirk leið til að auka alþjóðlega samkeppnishæfni.
- (2) Eftirlitsstofnun EFTA tilkynnir EFTA-ríkjum og hagsmunaaðilum um ætlan sína að vera mótfallin allri opinberri aðstoð sem myndi leiða til aukinnar framleiðslugetu eða jafnvel til

þess að halda uppi framleiðslugetu í gerviefnaiðnaðinum. Stofnunin ætlar sér að fylgja þessu fram með því að skilyrða leyfisveitingu sína á aðstoð því að framleiðslugeta verði talsvert skorin niður í fyrirtæki sem aðstoð hlýtur. Það kemur í hlut fyrirtækja, óski þau þess, að fjármagna af eigin rammleik fjárfestingar til þess að auka framleiðslugetu eða halda henni við eftir því sem þau telja nauðsynlegt til þess að aðlagða framleiðslu sína markaðsþörfum og tækniþróun. Það er því rökrétt afleiðing af þessu að eftirlitsstofnun EFTA mun krefjast tilkynningar um áform um að veita aðstoð, sama í hverju formi hún er, til gerviefnaframleiðenda til þess að styðja slíka starfsemi.

- (3) Eftirlitsstofnun EFTA mun biðja EFTA-ríki að láta sér í té nauðsynlegar upplýsingar til að meta afleiðingarnar fyrir atvinnugreinina af allri aðstoð við gerviefnaframleiðanda. Þetta er almenn skylda sem hlíta verður þar sem að viðkomandi aðstoð er veitt skv. aðstoðaráætlun sem eftirlitsstofnun EFTA hefur samþykkt. Í því tilviki þar sem aðstoð fellur undir ríkisaðstoð við rannsóknir og þróun og undir umhverfisverndaraðstoð, þá fer athugun á efnisinntaki aðstoðaráætlunar sem tilkynnt hefur verið fram með því að beita ákvæðum slíkra reglna.
- (4) Eftirlitsstofnun EFTA tilkynnir EFTA-ríkjum og hagsmunaaðilum að það svið þar sem eftirlitsstofnunin mun beita sérstökum eftirlitsaðgerðum í samræmi við vald það sem stofnuninni er fengið í 61. og 62. gr. EES-samningsins og 1. gr. bókar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól, nær til fjögurra gerviefna, (þ.e. pólýester, pólýamíð, akríl og pólýpróýlen), án tillits til lokanota þessara efna, hvort sem það er í vefnaði eða til iðnaðar. Svo vikið sé að framleiðsluáðferðum þá eru meginreglur þær sem settar eru fram í kafla þessum viðkomandi framleiðslu og yfirborðsgerð slíkra efna svo og fjölliðun þeirra að því marki að þessi aðgerð sé samhæfð trefjaframleiðslunni í vélum þeim sem við framleiðsluna eru notaðar.

22.2. SÉRSTAKAR TILKYNNINGARSKYLDUR

- (1) Öll aðstoð sem veitt er af opinberum aðilum skv. aðstoðaráætlun sem þegar er fyrir hendi, til fyrirtækja sem vinna á sviði gerviefnaframleiðslu eins og skilgreint er hér að ofan, verður að tilkynnast fyrirfram á grundvelli 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.

22.3. MATSREGLUR

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA mun beita eftirfarandi matsreglum þegar hún athugar tillögur um veitingu aðstoðar við fjárfestingar fyrirtækja í gerviefnaiðnaðinum.
- (2) Sérhver tillaga verður metin í ljósi framkvæmdar EES-samningsins sem í tilviki gerviefnaiðnaðarins er að

mestu leyti metin af nauðsyn endurskipulagningar. Eftirlitsstofnun EFTA hefur almennt samúð með fjárfestingaraðstoð sem veitt er til að yfirstíga skipulagserfiðleika á þeim landsvæðum EFTA-ríkja sem eiga erfitt uppdráttar.

- (3) Þegar eftirlitsstofnunin metur hvort framleiðslugeta væntanlegs þiggjanda á fjárfestingaraðstoð hafi verið dregin saman (hafandi í huga að ef fyrirtæki eykur eða viðheldur framleiðslugetu sinni mun eftirlitsstofnun EFTA taka illa í tillögu um aðstoð), mun eftirlitsstofnun EFTA meta hverja tillögu fyrir sig, þ.m.t.:

- styrkleika hinnar fyrirhuguðu aðstoðar,
- magn og staðsetningu hinnar aðstoðuðu fjárfestingar (t.d. hvort framkvæmd geti notið byggðaaðstoðar í samræmi við a- og c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins og í því tilvikum mætti meta niðurskurð á framleiðslugetu í ljósi þess hversu alvarlegir atvinnuerfiðleikar eru í viðkomandi byggðarlagi),
- leitnin í meðalframleiðslugetunotkun bæði í viðkomandi iðnaði⁽³⁾ svo og hjá þeim sem aðstoðarinnar nýtur og í þeim iðnaðarhópi sem hann tilheyrir.

- (4) Með því að breyta síðustu matsreglu hér að ofan er fæst við meðalnýtingu framleiðslugetu, leitast eftirlitsstofnun EFTA við að tryggja að endurskipulagning fyrirtækisins sem aðstoðar nýtur hafi ekki komið til vegna þess að fyrirtækið hafi nýlega bætt við sig ónýttri framleiðslugetu sem fljótlega hafi orðið úrelt. Meira almennt séð auðveldar þetta að fylgjast með afkomu og framtíðarmöguleikum þess fyrirtækis sem aðstoðar nýtur.

- (5) Þegar að því kemur að magntaka framleiðslugetu eru EFTA-ríkin beðin um að setja hana fram í tonnum og í desítexum þar sem um gerviefni er að ræða. Eftirlitsstofnun EFTA notar þessa síðasttöldu breytu til þess að geta tekið með í mati sínu meðaldesítexu sem fyrirfinnst þegar aðstoðin er veitt og þá desítexu sem verður framleidd þegar hinar aðstoðuðu fjárfestingar hafa verið framkvæmdar.

22.4. TÍMAMÖRK

- (1) Ofangreindar reglur munu gilda til 31. desember 1994, nema annað verði ákveðið af eftirlitsstofnun EFTA.

23. Aðstoð við bílaiðnaðinn⁽⁴⁾

23.1. INNGANGUR

- (1) Með tilliti til þess að samkeppni í bílaiðnaðinum er viðkvæm hefur eftirlitsstofnun EFTA ákveðið að setja fram eftirfarandi reglur um ríkisaðstoð við bílaiðnaðinn. Tilgangurinn með reglunum er að koma upp fullu gagnsæi á flæði aðstoðar til þessa iðnaðar og koma á sama tíma á ströngum

aga á veitingu aðstoðar í þeim tilgangi að tryggja að samkeppnishæfni iðnaðarins verði ekki raskað með óréttlátri samkeppni. Eftirlitsstofnun EFTA getur aðeins haldið uppi skilvirkri stefnu ef hún getur tekið afstöðu í einstökum tilvikum áður en aðstoð er greidd. Því gera reglurnar ráð fyrir fyrirframtilkynningu á öllum markverðum aðstoðartilvikum án tillits til tilgangs þeirra svo og gerir hún ráð fyrir ársskýrslu um allar aðstoðargreiðslur.

23.2. SKILGREINING Á ATVINNUGREININNI

- (1) Með hugtakinu "bílaiðnaður" er átt við framleiðslu og samsetningu á vélknúnum ökutækjum og framleiðslu á vélum í vélknúin ökutæki.
- (2) Með hugtakinu "vélknúin ökutæki" er átt við farþegabíla (hvort sem þeir eru fjöldaframleiddir, eru sérhæfðir eða eru sportbílar), sendibíla, vörubíla, dráttavéla, strætisvagna, rútubíla og aðrar vöruflutningabifreiðir.
- (3) Undantekning er gerð með kappakstursbíla, bíla sem ekki eru notaðir í umferð (t.d. snjóbíla og golfkerrur), bifhjól, eftirvagna, landbúnaðardráttavélar, fellihýsi, sérbyggðar vörubíla og aðra atvinnubíla (t.d. slökkviliðsbíla, verkstæði á hjólum), öskubíla og sérhæfða vinnubíla (gaffallyftarar, flutningatæki, pallbílar) og herfarartæki.
- (4) Með hugtakinu "bílvélar" er átt við vélar með þrýsti- og neistaflveikjubúnaði fyrir ofangreinda bíla.
- (5) Allir varahlutir og íhlutir bæði í bíla og bílvélar eru undanskildir.
- (6) Nú fær framleiðandi bíla eða dótturfyrirtæki hans aðstoð við að framleiða varahluti eða íhluti eða aðstoð er veitt til framleiðslu á varahlutum og íhlutum samkvæmt leyfi eða einkaleyfum frá bílaframleiðanda eða dótturfyrirtæki hans. Þá ber að tilkynna slíka aðstoð fyrirfram.

23.3. SÉRSTAKAR TILKYNNINGARSKYLDUR

- (1) Öll aðstoð sem opinber aðili veitir innan ramma aðstoðaráætlunar sem þegar er fyrir hendi til fyrirtækis sem vinnur innan bílaiðnaðarins eins og hann er skilgreindur hér á ofan þar sem kostnaður við framkvæmdina sem aðstoða á fer fram úr 12 milljónum evrópskra mynteininga er tilkynningarskyld fyrirfram á grundvelli 3. mgr. 1 gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Að því er varðar aðstoð sem veitt er utan við samþykktu aðstoðaráætlun, er hvert slíkt verkefni, hvað sem það kostar og hversu mikil sem aðstoðin er, auðvitað tilkynningarskyld án undantekningar í samræmi við 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Í þeim tilvikum þar sem aðstoð er ekki tengd sérstöku verkefni, þá ber að tilkynna alla fyrirhugaða aðstoð, jafnvel ef hún

er greidd samkvæmt aðstoðaráætlun sem þegar hefur verið samþykkt af eftirlitsstofnun EFTA. Staðlað eyðublað til tilkynningar um aðstoð við verkefni í bílaiðnaðinum er sett fram í VI. viðauka við leiðbeiningar þessar.

23.4. REGLUR VIÐ MAT Á AÐSTOÐ

- (1) Tilgangurinn með því að krefjast fyrirframtilkynningar á allri aðstoð við bílaiðnaðinn er að leyfa eftirlitsstofnun EFTA að staðfesta beint samrýmanleika aðstoðarinnar í þessum iðnaði við samkeppnisreglur EES-samningsins.
- (2) Greining á aðstoð verður að taka almenna efnahags- og atvinnugreinaþætti með í reikninginn svo og kringumstæður viðkomandi geira og sérstakar kringumstæður viðkomandi fyrirtækis ásamt byggða- og félagslegum þáttum. Eftirlitsstofnun EFTA er hins vegar ekki að reyna að setja viðkomandi atvinnugrein atvinnuvegastefnu. Slík ákvörðun er best tekin af atvinnugreininni og markaðinum sjálfum. Tilgangur eftirlitsstofnunar EFTA í þessari grein er að tryggja að framleiðendur bifreiða vinni í framtíðinni í umhverfi heiðarlegrar samkeppni og þannig verði komið í veg fyrir viðskiptatruflanir er hljóttast af aðstoð og með því verði komið á almennu samkeppnisumhverfi er ýtir undir framleiðni og samkeppnishæfni greinarinnar.
- (3) Þær matsreglur sem eftirlitsstofnun EFTA hefur að leiðarljósi við mat sitt á einstökum aðstoðartilvikum eru breytilegar eftir því hvaða tilgang viðkomandi aðstoð hefur. Það er engu að síður nauðsynlegt í öllum tilvikum að aðstoðin sem veitt er sé í réttu hlutfalli við þau vandamál sem hún leitast við að leysa. Fyrir þann tilgang sem aðstoð er veitt vegna, eru aðalmatsreglur eftirlitsstofnunar EFTA sem hér segir:

23.4.1. Aðstoð til björgunar- og endurskipulagningar

- (1) Almenna reglan skal vera sú að aðstoð til björgunar- og endurskipulagningar skuli aðeins samþykkt í undantekningartilvikum. Aðstoðin verður að vera tengd fullnægjandi endurskipulagningaráætlun. Nauðsynlegt er að tryggja að aðstoðin verði ekki til þess að þiggjandinn auki markaðshlutdeild sína á kostnað keppnauta sinna sem ekki fá aðstoð. Í þeim tilvikum þar sem ákveðin fyrirtæki hafa enn umframframleiðslugetu getur eftirlitsstofnun EFTA krafist niðurskurðar á framleiðslugetu til þess að bæta heildarafkomu atvinnugreinarinnar.

23.4.2. Svæðaaðstoð

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA lýtur almennt velvildaraugum aðstoð við fjárfestingar í nýjum verksmiðjum og framleiðslugetu í bifreiða- framleiðslu sem veitt er til þess að yfirstíga uppbyggingarerfiðleika í erfiðum byggðum í EFTA-ríkjum. Bygðanotin sem af þessu hljóttast (t.d. framkvæmd á

varanlegri þróun byggðar með því að skapa þar lífvænlega atvinnu) ber að meta til móts við möguleg óhagstæð áhrif á atvinnugreinina í heild (s.s. sköpun á verulegri umframframleiðslugetu).

23.4.3. Fjárfestingaraðstoð við tækniuppfinningar, endurnýjun og hagræðingu

- (1) Fyrir EES-markaðinn í bifreiðum í heild verður samkeppni milli framleiðenda harðari og skekkjuáhrif aðstoðar meiri. Því mun eftirlitsstofnun EFTA halda uppi strangri afstöðu gagnvart aðstoð til endurnýjunar og uppfinningar. Þetta er starfsemi sem fyrirtæki eiga sjálf að annast og almennt fjármagna af eigin fé eða með lánum á viðskiptakjörum sem hluta af almennri starfsemi fyrirtækisins í samkeppnismarkaðsumhverfi. Aðstoð við grundvallarhagræðingu ber að skoða vandlega til að fullvissa sig um að hún valdi nauðsynlegum róttækum breytingum í uppbyggingu og skipulagningu á rekstri fyrirtækis og að hin nauðsynlega fjármögnun fari fram úr því sem búast má við að fyrirtæki fjármagni almennt af eigin fjármunum. Á sama hátt er sú aðstoð sem lögð er í nýjungar skoðuð til þess að ganga úr skugga um að hún sé í raun tengd upptöku á alvörðunýjungum í vörum eða framleiðsluáðferðum.

23.4.4. Aðstoð við rannsóknir og þróun

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA lítur á jákvæðan hátt á aðstoð til rannsóknar og þróunar sem á sér stað áður en að samkeppnisstiginu kemur. Engu að síður mun eftirlitsstofnun EFTA leitast við að tryggja í samræmi við reglur um ríkisaðstoð til rannsóknar og þróunar (sjá 14. kafla) að greinarmunur sé gerður á almennri rannsóknarstarfsemi og því að taka í notkun nýja tækni sem er beinlínis tengd framleiðslufjárfestingu (endurnýjun).

23.4.5. Aðstoð við umhverfisvernd og orkusparnað

- (1) Þróun á farartækjum er valda minni mengun og spara orku er algild kvöð á atvinnugreininni og ber því að fjármagna hana af eigin fjármagni fyrirtækisins. Aðstoð við almenna mengunartakmörkun, t.d. sem veitt er samkvæmt skilmálum umhverfisverndarreglna (sjá 15. kafla), kann enn að vera ásættanleg samkvæmt gildandi aðstoðaráætlunum. Kanna verður slík tilvik hvert fyrir sig.

23.4.6. Aðstoð við starfsmenntun tengda fjárfestingu

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA lítur almennt jákvætt á það að fé sé veitt til menntunar, endurmenntunar og starfabreytinga. Fyrirhuguð aðstoð í þessum tilgangi verður að skoðast til að koma í veg fyrir að ekki sé einfaldlega verið að létta kostnaði af fyrirtækjum sem þau mundu annars undir eðlilegum kringumstæðum þurfa að bera, einkum að þau grafi ekki undan þessum reglum.

- (2) Því mun eftirlitsstofnun EFTA innan ramma þessara reglna athuga vandlega aðstoð við starfsmenntun hjá fyrirtækjum sem tengist beint fjárfestingum. Eftirlitsstofnun EFTA leitast við að tryggja:
- að slík aðstoð fari ekki úr hófi fram þegar hún er tengd framleiðslufjárfestingu,
 - að þær starfsmenntunaraðgerðir sem tengjast verkefnum samsvari raunverulegum eðlisbreytingum í kröfum um hæfni starfslíðs og nái til verulegs hluta starfslíðsins, svo ætla megi að aðgerðir þessar séu í þeim tilgangi að tryggja atvinnu og þróa ný atvinnutækifæri fyrir starfsmenn sem eiga á hættu að verða atvinnulausir.
- (3) Starfsmenntunaraðgerðir sem eru sértækar fyrir eitt eða öll fyrirtæki og koma til af fjárfestingum en uppfylla ekki ofangreind skilyrði, skulu teljast sem hluti fjárfestingarinnar og verður að fara með þær aðgerðir eftir matsreglum þeim sem gilda um mismunandi form fjárfestingaraðstoðar samkvæmt framansögðu.
- (4) Starfsmenntunaraðgerðir fyrir starfsmenn, sem verið er að endurmennta fyrir áframhaldandi starf í fyrirtæki og ekki eru tengdar fjárfestingu og eru ætlaðar til þess að halda uppi atvinnu og þróa ný atvinnufyrirtæki fyrir starfsmenn sem eiga á hættu að verða atvinnulausir við endurskipulagningar, geta talist samrýmanlegar.

23.4.7. Rekstraraðstoð

- (1) Þar sem rekstraraðstoð hefur bein og áframhaldandi skekkjuáhrif í viðkvæmri grein, s.s. bílaframleiðslu, ber ekki að leyfa hana, jafnvel á svæðum sem minna mega sína. Engin rekstraraðstoð verður leyfð í þessari atvinnugrein og mun eftirlitsstofnun EFTA leggja til á grundvelli 1. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól að sú rekstraraðstoð sem nú er fyrir hendi hverfi smám saman í þeim EFTA-ríkjum sem nú kunna að veita slíka aðstoð.

23.5. SKÝRSLUGERÐ

- (1) EFTA-ríkin skulu láta eftirlitsstofnun EFTA í té ársskýrslu um allar aðstoðargreiðslur, í hvaða formi sem þær eru, til bílaframleiðenda og bílvélaframleiðenda fyrir viðkomandi ár. Aðstoðargreiðslur sem ekki ná upp fyrir þröskuld fyrirframtilkynninga eiga einnig að teljast með í ársskýrslunni. Skýrslan á að berast eftirlitsstofnun EFTA í lok fyrsta ársfjórðungs þess árs sem skýrslan vísar til. Upplýsingar um innihald skýrslunnar eru settar fram í VII. viðauka við leiðbeiningar þessar.

24. Aðstoð við stáliðnað utan KSE⁽⁵⁾

24.1. INNGANGUR

- (1) Meginreglur þær sem settar eru fram í kafla þessum ná til stálframleiðslu sem ekki fellur undir bókun 14 við EES-samninginn. Framleiðsla þessi nær til nokkurra geira og undirgeira sem eiga aðallega eftirfarandi sammerkt:
- geirarnir falla ekki undir KSE samninginn;
 - í þessum geirum fer stál í gegnum forvinnslu eða fyrsta stigs framleiðslu áður en kemur að síðari vinnslu í lokaframleiðsluvörðu.
- (2) Eftirfarandi eru aðalgeirar sem fást við fyrsta stig framleiðslu stáls:
- Pípur og leiðslur (saumlaust rafsoðnar, stórar, smáar og af millistærð),
 - Vír- og stangadráttur.
 - Kaldvölsun og kaldmótun.
 - Steypa (opin mótasteypa, stönsun).
 - Stálbræðsla.
 - Djúpráttur og skurður.
- (3) Með tilliti til þess hve samkeppni er viðkvæm í stálgeirum utan KSE þá er ætlunin með eftirfarandi meginreglum að halda uppi jöfnum skilyrðum samkeppni og viðskipta og koma einnig í veg fyrir að veiting aðstoðar til dótturfyrirtækja í stálfyrirtækjahópum við starfsemi utan KSE leiði að lokum til þess að starfsemi innan KSE njóti góðs af og komi þannig í veg fyrir strangan ríkisaðstoðaraga á þessu sviði.

24.2. SÉRSTÖK TILKYNNINGARSKYLDA

- (1) Þrátt fyrir hina almennu tilkynningarskyldu skulu EFTA-ríki tilkynna eftirlitsstofnun EFTA um sérhvert aðstoðartilvik er viðkemur undirgeirum í saumlausum og stórum, rafsoðnum leiðslum ($\phi > 406,4$ mm), án tillits til aðstoðarfjárhæðar, staðsetningar, byggðar eða fyrirtækis sem aðstoðina fær.
- (2) Aðstoð sem veitt er samkvæmt núverandi aðstoðaráætlunum til stálgeirans utan KSE fellur undir fyrirframtilkynningu í sérhverju aðstoðartilviki sem fer fram úr lágmarkinu sem sett er í 29. kafla.

24.3. REGLUR VIÐ MAT Á AÐSTOÐARTILVIKUM

- (1) Mat á aðstoðartilvikum er grundvallað á eftirfarandi kennistærðum:
- Stig samþættingar í hverjum geira með starfsemi sem fellur undir bókun 14 í EES-samningnum: aðeins þar

sem samþætting er veruleg er áhætta á að aðstoð verði millifærð frá einum geira til annars.

- Aðeins saumlausar leiðslur, stórar, rafsoðnar pípur (ø > 406,4 mm) og opin stórmótasteypa svo og vírdráttur telst tæknilega samtvinnuð stálframleiðsla sem fellur undir bókun 14 við EES-samninginn.
- Fjárhagsleg og efnahagsleg staða geirans: að öðru jöfnu mundu hnignandi gearar vera líklegri að til að njóta góðs af verulegri aðstoð. Framleiðsla á pípum, opin stórmótasteypa, stálvíradráttur og bræðsla eiga í erfiðleikum vegna umframframleiðslugetu og eru því í alvarlegum efnahags- og fjárhagserfiðleikum.
- Uppbygging geirans: gearar þar sem mikil samsöfnun starfsemi er fyrir hendi í fáum stórum hópum þurfa nánari athugunar við heldur en þar sem uppbyggingin er dreifð og fyrirtæki bregðast sveigjanlegar við umframframleiðslugetu. Í fyrri hópnum eru aðeins pípur og leiðslur, opin stórmótasteypa og stálvíradráttur en aðaleinkenni annarra er hversu dreifðir þeir eru.
- Umfang annarrar efnahagsstarfsemi í hlutfalli við stálframleiðslu er fellur undir bókun 14 við EES-samninginn: magn stálneyslu er eitt af kennimerkjunum sem notað er til að meta efnahagslega stærð geirans í hlutfalli við stáliðnað utan bókunar 14 við EES-samninginn í heild. Í samræmi við það kennitákn eru aðeins fyrirtæki er framleiða leiðslur, vír og stangir af einhverri stærð og umfangi.

24.4. SKÝRSLUGERÐ

- (1) EFTA-ríki skulu tvisvar á ári láta eftirlitsstofnun EFTA í té skýrslur um aðstoð sem veitt hefur verið á undanförunum sex mánuðum til undirgeirans sem vísað er til í lið 24.2.(1) og undirgeiranna í litlum og meðalstórum soðnum pípum, opinni stórmótasteypu og stálvíradrætti.
- (2) Skýrslurnar skulu lagðar fram innan tveggja mánaða frá lokum hvers sex mánaða tímabils.
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA áskilur sér rétt til að breyta lista yfir undirgeira sem vísað er til í lið 24.2.(1) og 24.4.(1) ef nauðsyn þykir með því að bæta við nýjum undirgeirum ef stofnunin telur að aðstoð sem veitt er þessum undirgeirum hafi neikvæð áhrif á viðskiptaskilyrði milli samningsaðilanna.

(¹) Þessi kafli samsvarar orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar til aðildarríkjanna um viðmiðanir bandalagsins varðandi aðstoð við textíliðnaðinn (SEC(71) 363 endanleg útgáfa júlí 1971) og bréfi frá framkvæmdastjórninni til aðildarríkjanna SG (77) D/1190 dags. 4. febrúar 1977 og viðauka. (Doc. SEC (77) 317, dags. 25.1.1977): um athugun á núverandi aðstæðum með tilliti til aðstoðar við textíl- og fataiðnað (13.- 14. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

(²) Þessi kafli samsvarar kóðanum um aðstoð við gerviefnaíðnaðinn (Stjtið. EB nr. C 346, 30.12.1992, bls. 2).

(³) Með iðnaði á eftirlitsstofnun EFTA hér við hinar fjórar tegundir gerviefna í heild og viðkomandi gerviefni þar sem viðkomandi fjárfesting á við.

(⁴) Þessi kafli samsvarar viðmiðunum bandalagsins um ríkisaðstoð við bílaiðnaðinn (Stjtið. EB nr. C 123, 18.5.1989, bls. 3 og Stjtið. EB nr. C 81, 26.3.1991, bls. 4) (16.-17. liður í XV. viðauka við EES-samninginn), að meðtöldum breytingum í tilkynningu framkvæmdastjórnarinnar, Stjtið. EB nr. C 36, 10.2.1993, bls. 4.

(⁵) Þessi kafli samsvarar viðmiðun fyrir tiltekin svið innan stáliðnaðar sem KSE-sáttmálinn tekur ekki til (Stjtið. EB nr. C 320, 13.12.1988, bls. 3) (37. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

VI. HLUTI(*)

REGLUR UM BYGGÐA- OG SVÆÐAÐSTOÐ⁽¹⁾

25. INNGANGUR

- (1) Byggða- og svæðaaðstoð er eitt af aðaltækjum byggðaþróunar ef hún er hæfileg og henni beitt á skynsamlegan hátt. Hún gerir einstökum löndum það kleift að reka byggðastefnu er hefur það að markmiði að gera vöxt hinna einstöku byggða jafnari.
- (2) Samt er það svo að aðstoð sem veitt er til að fylgja fram byggðaðróun getur skapað þá hættu að samkeppni og viðskiptum millum landa sé raskað að því marki að það sé í ósamræmi við framkvæmd EES-samningsins.
- (3) Ósamræmd beiting svæðaaðstoðar, sérstaklega í mismunandi félagslegum og efnahagslegum kringumstæðum, getur haft neikvæð áhrif á framkvæmd EES-samningsins. Því hefði það jákvæð áhrif að halda uppi þeim aga að banna byggða- og svæðaaðstoð á þróaðri svæðum og leyfa byggða- og svæðaaðstoð á síður þróuðum svæðum eftir því hversu alvarlegt byggðavandamálið er. Slíkt mundi vissulega hafa jákvæð áhrif á síðarnefndu svæðin. Það skal viðurkennt að það er tilgangur þessara leiðbeininga að komið verði í veg fyrir þá áhættu að umfang aðstoðar verði til að bjóða upp aðstoð í samkeppni.
- (4) Með því að kynna þessar leiðbeiningar gerir eftirlitsstofnun EFTA sér vel ljóst að ríkisaðstoð er ekki óbreytanlegt úrslitaatriði í ákvörðunum fyrirtækja að því er varðar staðsetningu og umfang framleiðslustarfsemi. Flókin samsetning þátta, sérstaklega félagslegra og efnahagslegra þátta, er með í myndinni sem getur útskýrt að jafnvel mikil aðstoð á ákveðnum svæðum getur verið ónóg til að tryggja áframhaldandi framleiðslu eða laða að nýja fjárfestingu. Hvað hið síðara varðar þá sýnir reynslan að fyrirtæki sem eiga vöð á staðsetningu grundvallar ákvörðun sína á fjölda af breytum, þ.e. á grundvelli staðsetningar birgja og viðskiptavina, hvaða starfsmenn bjóðast og með hvaða getu, félagsmálalöggjöf, fyrirtækjalöggjöf, vinnuafskostnaði, skattlagningu o.s.frv. í mismunandi ríkjum og allt hefur þetta áhrif á rekstur fyrirtækjanna.
- (5) Áhættan við að raska samkeppni og viðskiptum verður því að vera metin á hátt sem er í samræmi við hina ýmsu þætti sem eru hagstæðir eða óhagstæðir fyrir þróun hinna

mismunandi byggða á samningssvæði EES. Það er því enn fremur þess vegna sem eftirlitsstofnun EFTA tekur það með í reikninginn þegar hún fer með völd sín skv. 61. gr. EES-samningsins að EFTA-ríkin þekkja best innan sinna landamæra allar markverðar staðreyndir sem nauðsynlegar eru til að meta þarfir byggða sinna.

- (6) Í 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins er boðið upp á tvo aðskilda möguleika sem eftirlitsstofnun EFTA getur notað við að meta svæðaaðstoð og telja hana í samræmi við framkvæmd samningsins. Hér er um að ræða a- og c-lið 3. mgr. 61. gr. sem fjalla um mismunandi misvægi milli svæða. Aðferðirnar við að beita a- og c-lið 3. mgr. 61. gr. eru settar fram í 28. kafla þessara leiðbeininga.
- (7) Á grundvelli ofangreinds setja leiðbeiningar þessar fram meginreglur sem fara ber eftir við samhæfingu byggðastefnu er gildir fyrir öll svæði í EES-ríkjum um leið og tekið er tillit til sérstakra vandamála sérhverrar byggðar.
- (8) Samræmdar reglur fyrir svæðaaðstoð eru settar fram á grundvelli fimm aðalatriða sem mynda eina heild:
 - hámark fyrir styrkleika aðstoðar sem er mismunandi eftir því hversu alvarleg byggðavandamál eru;
 - gagnsæi;
 - sérstaða byggða;
 - áhrif á atvinnugeira;
 - eftirlitskerfi

Helstu atriði samhæfingar eru þróuð frekar í 26.-28. kafla í leiðbeiningum þessum.

- (9) Sameiginleg aðferð er sett upp til að meta mismunandi aðstoðaráætlanir og einstök tilvik Sameiginleg aðferð sem sett er fram í 27. kafla í leiðbeiningum þessum á jafnt við aðra aðstoð en þá sem skilgreind er sem svæðaaðstoð. Hins vegar eru þær sérstöku aðferðir sem settar eru fram í 12. kafla leiðbeininga þessara slíkar að þeim verði beitt þegar skilgreina ber aðstoð sem minniháttar (*de minimis*).
- (10) Hin sameiginlega aðferð sem vísað er til í 27. kafla er grundvölluð á styrkleika aðstoðar sem annaðhvort er sett fram sem:

(*) Texti neðanmálsgreina þessa hluta er á bls. 51.

- hundraðshluti hinnar upphaflegu fjárfestingar eða
- fjárhæð í evrópskum mynteiningum á hvert starf sem skapað er með hinni upphaflegu fjárfestingu.

(11) Upphafleg fjárfesting er skilgreind sem fjárfesting í fasta-fjármunum við að setja upp nýja starfsstöð, stækka starfsstöð sem fyrir er eða leggja út í starfsemi sem felur í sér grundvallarbreytingu á framleiðsluvöru eða framleiðsluáðferð í fyrirbyggjandi starfsstöð (í formi endurskipulagningar, enduruppbyggingar eða endurnýjunar). Fjárfesting í fastafjármunum með því sem felst í því að taka yfir starfsstöð sem var lokað eða hefði lokað ef slík yfirtaka hefði ekki átt sér stað, getur einnig skoðast sem upphafleg fjárfesting. Skilgreining á slíkri upphaflegri fjárfestingu í byggða-aðstoðaráætlunum EFTA-ríkjanna er skoðuð af eftirlitsstofnun EFTA í endurskoðun hennar á fyrirbyggjandi aðstoðaráætlunum skv. 1.mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól svo og við mat hennar á nýrri aðstoð skv. 2. og 3. mgr. 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.

26. Meginreglur við mat á byggða- og svæðaaðstoð

26.1. ÞAK Á AÐSTOÐARSTYRKLEIKA

- (1) Þak á aðstoðarstyrkleika er sett í formi hreins styrkjajafnvirðis (HSJ) sem annaðhvort er sett fram sem hundraðshluti af upphaflegri fjárfestingu eða í evrópskri mynteiningu (ECU) á hvert starf sem skapað er með hinni upphaflegu fjárfestingu. Þakið vísar til allrar svæðaaðstoðar, sem veitt er í hverja einstaka fjárfestingu. Þökin eru mismunandi eftir því hversu alvarlegt ástand er á þeim svæðum sem um er að ræða.
- (2) Virða ber viðeigandi hámarksviðmiðunarmörk á heildarbyggðaaðstoð sem veitt er í ákveðna upphaflega fjárfestingu eða til sköpunar á störfum.
- (3) Ef EFTA-ríki velur þann kost að setja aðstoðarstyrkleika fram í formi evrópskrar mynteiningar á hvert nýtt starf, verður einnig að virða viðbótarhámark sem sett er fram sem hundraðshluti af upphaflegu fjárfestingunni (sjá 28.2.4.). Þetta viðbótarhámark á ekki við þjónustugeirann eða tilfærslu á fyrirtæki.
- (4) Með hugtakinu þjónustugeiri í 3. mgr. er átt við starfsemi sem talin er upp í greinum G, H, I, J, K, L, M, N og O í hinni almennu atvinnugreinaflokkun Evrópubandalagsins (NACE-Rev. 1)⁽²⁾, með undantekningu á eftirfarandi starfsemi sem talin er upp í 1. hluta (flutningar, vörugeymsla og samskiptatekni); kafla 60 (Flutningar á landi), kafla 61 (Flutningar á vatni), kafla 62 (Flutningar í lofti), flokkur 63.1. (Vörufgreiðsla og geymslustarfsemi) og flokkur 63.2. (Önnur þjónusta tengd flutningum).
- (5) Í því tilviki þegar fyrirtæki flyst í aðstoðaða byggð eru hámarksviðmiðanir sem hér segir:
 - hundrað prósent af kostnaðinum við flutning á atvinnutækjum, eða
 - viðeigandi hámark sett í samræmi við mismunandi hámarksviðmiðunarmörk aðstoðarstyrkleika sem beitt er við verðmæti atvinnutækja eða við fjölda starfsmanna sem færðir eru til.
- (6) Ekki er hægt að setja aðstoðarhámark í eitt skipti fyrir öll. Því verður að gæta þess vandlega að það hámark sem valið er eigi í raun og veru við þarfir og vandamál þess svæðis sem fær aðstoð.
- (7) Hámark allrar svæðaaðstoðar verður almennt endurskoðað við lok þriggja ára tímabils, sérstaklega með tilliti til fenginnar reynslu, framvindu á byggðaaðstandi á samningssvæði EES (sérstaklega með tilliti til þróunar atvinnuleysis), fjölda þeirra starfa sem sköpuð hafa verið eða haldið hefur verið svo og með tilliti til breytinga á aðstoðaráætlunum.

Aðstoð sem er ekki skilyrt við upphaflega fjárfestingu eða atvinnusköpun

- (8) Svæðaaðstoð sem ekki er skilyrt við upphaflega fjárfestingu eða atvinnusköpun kann að hafa einkenni rekstraraðstoðar. Eftirlitsstofnun EFTA hefur almennt efasemdir um að rekstraraðstoð sé í samræmi við framkvæmd EES-samningsins.
- (9) Þær kringumstæður sem eftirlitsstofnun EFTA gæti talið að ættu við þegar rekstraraðstoð er talin samrýmanleg EES-samningnum, þrátt fyrir almennar efasemdir stofnunarinnar í þessu efni, eru settar fram í undirkafla 28.1.5.

Undanþágur

- (10) Undanþágur frá styrkleikahámarksviðmiðunum eða frá leiðbeiningum um aðstoð sem er ekki skilyrt við upphafs-fjárfestingar eða atvinnusköpun, að því er varðar aukningu eða upphaf á vissri aðstoð, geta verið veittar af eftirlitsstofnun EFTA að því tilskildu að hin nauðsynlega réttlætning sé tilkynnt fyrirfram í samræmi við málsmæðferðina í 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Eftirlitsstofnun EFTA mun reglubundið leggja EFTA-ríkjum til lista yfir allar slíkar undantekningar.

26.2. GAGNSÆI

- (1) Gagnsæi er grundvallarskilyrði fyrir samræmingu og mati á almennum kerfum vegna aðstoðar við ákveðin svæði.

- (2) Aðstoð er gagnsæ þegar hún er mælanleg með sameiginlegu aðferðinni. Hin sameiginlega aðferð er grundvölluð á stærð viðkomandi aðstoðar í hlutfalli við hina upphaflegu fjárfestingu sett fram sem hundradshluti eða fjárhæð aðstoðar í evrópskum mynteiningum (ECU) á hvert skapað starf með hinni upphaflegu fjárfestingu. Samt er hægt að meta aðstoð þegar forsendur við matið hafa að geyma mikla óvissu. Aðstoð sem ekki er mælanleg að einhverju leyti verður að líta á sem ógagnsæja.
- (3) EFTA-ríki eru skyldug til að tryggja gagnsæi svæðaaðstoðar með því að afnema ógagnsæja aðstoð og aðlaga þær aðstoðaráætlanir sem fyrir eru og nýjar áætlanir þannig að þær verði í raun gagnsæjar.

Eftirásmælikerfi

- (4) Til að tryggja gagnsæi mun eftirlitsstofnun EFTA við ákvarðanir sínar um að leyfa byggða- og svæðaaætlanir sem bæði hafa að geyma aðstoð sem hægt er og sem ekki er hægt að mæla fyrirfram, krefjast þess að tekið verði upp eftirásmælikerfi. Í þessum tilgangi skal viðkomandi EFTA-ríki taka með í viðkomandi aðstoðaráætlun reglur er miði að því að í einstökum tilvikum verði hreint styrkjafjafnvirði aðstoðar sem hægt er að reikna út fyrirfram dregið frá viðkomandi hámarki til að fá fram þá fjárhæð aðstoðar sem enn er hægt að greiða. Sú aðstoð sem ekki er hægt að mæla fyrirfram er svo greidd að því marki sem þessum mismuni nemur, settum fram sem hreint styrkjafjafnvirði. Ef greiða á út aðstoð yfir tímabil sem nær yfir meira en eitt ár, skulu eftirstöðvar í lok þess árs vera fluttar yfir á næsta ár og aukast með núvirðisreikningi við viðmiðunarárið. Þessari aðferð verður haldið áfram þar til aðstoð er hætt eftir þeim reglum sem gilda um greiðsluna eða þar til mismuninum upp að hámarkinu er náð.
- (5) Hafa ber í huga hér að hámarksviðmiðunarmörkin eru ekki endilega þau sem sett eru fram í köflum 28.1.4. og 28.2.4. heldur hámarksviðmiðunarmörk sem sett eru af EFTA-ríkinu og samþykkt eru af eftirlitsstofnun EFTA skv. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól.

Mælanleiki aðstoðar sem skilyrt er við upphaflega fjárfestingu eða atvinnusköpun

- (6) *Atvinnuaðstoð* er talin mælanleg þegar veitt aðstoð fyrir hvert skapað starf er framsætjanleg sem hreint styrkjafjafnvirði í evrópskum mynteiningum. Atvinnuaðstoð sem ekki er hægt að mæla á þennan hátt getur samt alltaf verið mæld með eftirakerfinu sem lýst er hér í 4. málsg. hér á undan.
- (7) *Aðstoð við leigu á byggingum* er talin mælanleg þegar hún er tímabundin og hundradshluti leigugjaldsins sem gefinn er í formi aðstoðar ár hvert er fastur. Leigan á byggingunni

sjálfri, fyrir utan landið, er talin vera jafngildi arðsemi af virði byggingarinnar þegar arðsemin er talin jöfn við viðmiðunarfótinn. Leigan á landhlutanum er talin vera jöfn raunarðseminni, þ.e. mismunurinn á milli viðmiðunarfótarins og verðbólguhraðans. Stofnvirði byggingarinnar og landsins eru hvorutveggja talin með í stofninum sem notaður er í þeim tilgangi að skilgreina fjárfestinguna sem aðstoðin er mæld við.

- (8) *Aðstoð í formi lánsábyrgðar* er mæld með því að líkja ábyrgðinni við vaxtaniðurgreiðslu á láni sem jafngildir ábyrgðarfjárhæðinni. Fjárhæð jafnvirðis vaxtaniðurgreiðslunnar er mælt sem mismunurinn á milli viðmiðunarfótarins sem á við í hverju EFTA-ríki fyrir sig og þess vaxtafótar sem viðkomandi EFTA-ríki getur tekið lán á, miðað við sama lánstíma og viðmiðunarfóturinn á við. Sérhvert ábyrgðargjald sem EFTA-ríkið leggur á fyrir að veita ábyrgðina verður dregið frá verðmæti ábyrgðarinnar sem reiknað er á þennan hátt. Hlutfall þeirrar heildarfjárhæðar sem innleyst er fyrir hönd þeirra er ekki standa í skilum á hverju ári miðað við heildarfjárhæð ábyrgða sem enn eru útistandandi ber að tilkynna árlega af viðkomandi EFTA-ríki til eftirlitsstofnunar EFTA. Þessar upplýsingar um greiðslufallshlutfallið geta verið notaðar til að aðlaga verðmæti ábyrgðar. Ef EFTA-ríki kys að nota ekki þessa aðferð við að meta ábyrgðir skal það tilkynna eftirlitsstofnun EFTA um öll einstök tilvik þar sem fjárfesting nemur meira en 1,5 milljónum evrópskra mynteininga þar sem ábyrgðir eru veittar.

- (9) *Skattaúvilnanir* eru mældar með eftirakerfinu sem lýst er í 4. málsg. hér á undan.

Mælanleiki aðstoðar sem ekki er skilyrt við upphaflega fjárfestingu eða atvinnusköpun

- (10) *Aðstoð í tengslum við endurnýjunarfjárfestingu* er mæld með aðferð sem sett er fram með miklum fyrirvörum þar sem hún byggist á víðtækri nálgun. Það er hins vegar talið nauðsynlegt að setja öll EFTA-ríki í sömu stöðu að því er hámarksviðmiðunarmörk varðar. Aðferð sú sem lýst er hér á eftir verður notuð til þess að tryggja að hámarksviðmiðunarmörk séu haldin að minnsta kosti þar til eftirlitsstofnun EFTA hefur tilgreint kringumstæðurnar, ef nokkrar eru, þar sem hún mundi telja að aðstoð af þessu tagi gæti verið samrýmanleg.
- (11) *Aðstoð við endurnýjunarfjárfestingu* er mæld með því að mæla fyrst veitta aðstoð sem hreint styrkjafjafnvirði á endurnýjunarfjárfestingu með því að nota hina almennu virðisbætur. Þetta hreina styrkjafjafnvirði er síðan tengt hinni upphaflegu fjárfestingu með því að nota viðeigandi forvaxtafót. Tímasetning endurnýjunarfjárfestingarinnar er grundvölluð á meðallíftíma tækjanna.

- (12) Skattaaðstoð sem hefur yfirbragð rekstraraðstoðar er mæld með eftirákerfinu sem lýst er í 4. málsg. hér á undan.
- (13) Atvinnuáðstoð sem hefur yfirbragð rekstraraðstoðar og er sett fram sem föst fjárhæð á tiltekið tímabil fyrir hvert skapað starf er mæld með tilliti til viðmiðunarfótarins sem hreint styrkjajafnvirði þeirrar nauðsynlegru fjárhæðar sem þarf til að skapa greiðsluflæði aðstoðarinnar. Notagildi þessarar aðferðar er grundvölluð á þeim skilningi að sú fjárhæð sem greidd er fyrir hvert starf getur ekki verið aukin. Í þeim tilvikum þar sem hin greidda fjárhæð er ekki föst er eftirákerfið sem lýst er í 4. mgr. hér á undan notuð.

Mælanleiki aðstoðar sem veitt er við að flytja fyrirtæki

- (14) Aðstoð sem veitt er við að flytja vélar og tæki er talin mælanleg þegar hún er annaðhvort sett fram sem hundraðshluti kostnaðar við að flytja vélar og tæki (þ.m.t. niðurrifs- og uppsetningakostnaður) eða mæld sem hundraðshluti verðmætis þeirra véla og tækja sem flutt eru. Verðmæti þeirra véla og tækja sem flutt eru með veittri aðstoð eftir annarri hvorri af ofangreindum leiðum skal ekki telja til fjárfestingarútgjalda sem falla undir frekari aðstoð og er því útilokað frá stofngrunninum.
- (15) Aðstoð sem veitt er á grundvelli fjölda starfsmanna sem fluttir eru er samræmd við viðkomandi þak í evrópskum mynteiningum á hvert skapað starf.

26.3. BYGGÐASÉRSTAÐA

- (1) Byggðasérstöðu er framfylgt í ljósi eftirfarandi meginreglna:
- byggða- og svæðaaðstoð nær ekki til alls landsins, þ.e. almenna aðstoð má ekki veita undir forskrift byggða-aðstoðar;
 - aðstoðaráætlun þarf að tiltaka greinilega, bæði landfræðilega og með magnreglum, mörk hinna aðstöðuðu svæða og innan þeirra, mörk aðstöðaðra landsvæða;
 - almennt skal ekki veita svæðaaðstoð til ákveðins staðar þar sem aðstoðin hefur svo að segja engin áhrif á þróun byggðar umhverfis hann, nema um vaxtakjarna sé að ræða;
 - á þeim stöðum þar sem vandamálin eru mismunandi að eðli, styrkleika og hversu mikið liggur á að leysa þau skal styrkleiki aðstoðar vera í samræmi við það;
 - greinilega skal skilgreina fjárhæðir og hundraðshluta aðstoðar fyrir mismunandi svæði og byggðarhluta.

26.4. ÁHRIF Á ATVINNUGREIN

- (1) Eitt almennt einkenni flestra byggðaaðstoðaráætlana er að þær taka ekki sérstaklega til ákveðinna atvinnugreina vegna þess að svæðaaðstoð er oft veitt til allra atvinnuvega án

aðgreiningar. Engu að síður koma áhrif aðstoðar á samkeppni og viðskipti fram í vöru- og þjónustugeiranum. Það er hins vegar erfitt að meta þessi áhrif án atvinnugreinasérgreiningar í byggðaaðstöð.

- (2) Aðalathyglin beinist að atvinnugreinaþáttum þeirra upplýsinga um aðstoð sem EFTA-ríkjum ber að veita eftirlitsstofnun EFTA. Geta ber þess í þessu efni að þar sem byggðaaðstoðaráætlanir hafa að geyma blandaðan tilgang, sem bæði nær til einstakra byggða og atvinnugreina, er nauðsynlegt að sjálf áætlunin sé tilkynnt eftirlitsstofnun EFTA í samræmi við 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól svo að hægt sé að meta hana bæði út frá byggðasjónarhorni og atvinnusjónarhorni.
- (3) Eftirlitsstofnun EFTA mun, að höfðu samráði við EFTA-ríkin, skoða að hvað miklu leyti setja skuli viðeigandi takmarkanir á svæðaaðstöð, þar sem slíkar takmarkanir eru réttlætanagerlegar með stöðu tiltekinnar atvinnugreinar, svo lengi sem almenn lausn á afleiðingum fyrir atvinnugreinar er ekki fundin.
- (4) Þegar fjárfesting nýtur góðs af svæðaaðstöð svo og öðrum tegundum aðstoðar á grundvelli byggðamismununar, má aðeins veita svæðaaðstöðina að því marki sem byggða-aðstöðin og byggðarhluti annarra tegunda aðstoðar eru uppsafnaðar og ekki er farið fram úr hámarksviðmiðunar-mörkum samþykktum af eftirlitsstofnun EFTA.

26.5. EFTIRLITSKERFI

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA lítur eftir framkvæmd á meginreglum samhæfingar með eftirátilykningum á markverðum tilvikum svæðaaðstoðar og viðhefur viðskiptaleynd í því efni. Fullnægjandi skýrslugerðarkröfur eru settar fram hvað varðar ákvarðanir um byggðaaðstoðaráætlanir í samræmi við 1. gr. í bókun 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól. Niðurstöður beitingar á reglum um samhæfingu verða skoðaðar reglulega með fulltrúum hverrar þjóðar er ábyrgð bera á aðstöð. Eftirlitsstofnun EFTA mun taka með aðalefni þessarar yfirferðar í reglubundnu yfirliti yfir ríkisaðstöð sem henni ber að gera skv. b-lið í bókun 27 við EES-samninginn.

27. Hin almenna aðferð við að meta aðstöð

- (1) Hin almenna aðferð við að meta aðstöð auðveldar samanburð á aðstöð sem veitt er samkvæmt sömu aðstoðaráætlun svo og samanburð milli mismunandi aðstoðaráætlana EFTA-ríkjanna þar sem hið fræðilega hámark sem leyfilegt er að veita er tekið með í reikninginn. Hið fræðilega hámark getur verið mjög frábrugðið hinni raunverulegu fjárhæð aðstoðar sem veitt er í hverju gefnu tilviki.

(2) Útreikningarnir eru byggðir á aðstoð eftir skatta sem sett er fram sem hreint niðurgreiðslujafnvirði aðstoðar sem í raun fellur móttakandanum í skaut. Forsenda fyrir þessu er sú að viðkomandi fyrirtæki skili hagnaði frá upphafi og að við lok 1. reikningsárs sé hagnaður nægur til að greiða hámarksskatta sem lagðir eru á aðstoðina.

(3) Grundvallarskilgreining og verklagsreglur eru sem hér segir:

(a) Grundvöllurinn fyrir veitingu aðstoðar felst í þremur flokkum af útgjöldum til fjárfestingar: lóð, bygging og vélar. Þessi skipting felur í sér meiri eða minni nálgun eftir því hvaða þættir falla undir hina þrjá ofangreindu flokka. Beiting á þessari aðferð felur því í sér aðlögun á grunninum eftir því hvort aðstoð er aðeins veitt fyrir hluta af þessum flokkum eða fyrir viðbótarútgjöld. Í síðara tilvikinu byggist gagnsæi aðstoðarinnar á því að þekkja stærð hennar í hlutfalli við grunninn.

(b) Greining styrkjagrunnsins er ákveðin af EFTA-ríkjunum og tilkynnt til eftirlitsstofnunar EFTA. Slík greining getur aldrei byggst á öðru en grófum meðaltölum. Í þessu tilviki felur aðferðin í sér frávík frá því að beita aðeins fræðilegu hámarki aðstoðar.

(c) Greiðsludagurinn er sá sami fyrir allar tegundir aðstoðar. Þessi einföldun felur einnig í sér nálgun en með tilhneigingu til að auka styrkleikann. Ekki er tekið tillit til mismunar á milli greiðsludags eða greiðsludaga og þess dags sem ákveðið er að veita aðstoð. Lán á vildarkjörum eða með endurgreiðslu vaxta eru aðlöguð á degi niðurgreiðslunnar með útreikningi til núvirðis.

(d) Vandann við mismunandi skattafyrirkomulag sem beitt er á aðstoð samkvæmt sömu almennu áætluninni eftir hinum mismunandi aðstoðarformum og milli mismunandi almennra byggðaaðstoðaráætlana EFTA-ríkjanna, fyrir sama aðstoðarform, ber að leysa með því að taka upp formúlu fyrir nettófjárhæð eftir skatt, sett fram sem niðurgreiðslujafnvirði sem móttakandinn fær í raun. Þetta felur í sér þá forsendu að fyrirtækið skili hagnaði frá upphafi og að við lok fyrsta fjárhagsárs sé hagnaður nægur til að greiða hámarksskatta sem lagðir eru á aðstoðina.

(e) Þættir í útreikningi eins og þeim er beitt við lán sem veitt er á lægri vöxtum eða með vaxtaendurgreiðslum eru sem hér segir:

- hlutfall: hundradshluti fjárfestingarútgjalda út frá stofngrunni, sem lánveitingin nær til,
- lánstími,
- endurgreiðslulaus tími,
- umfang vaxtaendurgreiðslu.

Lagatexti, reglur og vinnuregluákvæði sem tilkynnt eru til eftirlitsstofnunar EFTA verða að innihalda þessar upplýsingar þannig að aðstoðaráætlunin sé gagnsæ.

(f) Viðmiðunarvaxtafótur er notaður til þess að færa aðstoð til núvirðis og til að reikna út aðstoðarþátt láns. Viðmiðunarvaxtafóturinn skal endurspegla meðalvexti á viðkomandi markaði. Viðmiðunarvaxtafóturinn er settur af eftirlitsstofnun EFTA að fengnum tillögum EFTA-ríkis við upphaf hvers árs á grundvelli meðalvaxta á undangengnu ári. Ef það verður hins vegar markverð breyting á umræddum vaxtafæti, verður hann aðlagður með samkomulagi milli eftirlitsstofnunar EFTA og viðkomandi EFTA-ríkis. Slík aðlögun verður aðeins gerð ef um meiriháttar mismun er að ræða milli þáverandi vaxtafótar og meðaltals þeirra vaxta sem fram hafa komið yfir þriggja mánaða tímabil.

(g) Gagnsæ aðstoð úr ríkissjóði er sú sem uppfyllir eftirfarandi skilyrði:

- Skattur sem lagður er á samkvæmt almennum hámarksskatthundradshluta verður að vera grundvallaður á fjárfestingunni í viðkomandi byggð.
- Því til viðbótar verður aðstoðin að vera ákvarðanleg sem hlutfall af skatthundradshluta og vera veitt til tiltekins tíma.

Hins vegar er hægt að gera alla beina aðstoð úr ríkissjóði gagnsæja með því að setja hana fram sem hundradshluta fjárfestingar.

(4) Hin almenna matsmeðferð á við athugun og útreikning á aðstoðarstyrkleika í byggðaaðstoðaráætlunum. Margar af þeim forsendum og venjum sem notaðar eru við slíkar áætlanir eru ekki nauðsynlegar fyrir mat í einstökum tilvikum. Hvað þessu viðvíkur er aðferðin aðlöguð í samræmi við nánari eftirfarandi atriði:

- raunverulegur kostnaður lóða og bygginga, svo og véla og tækja, sem á að nota, frekar en ímyndaður stofngrunnur;
- viðmiðunar/forvaxtafótur verður sá vaxtafótur sem er við lýði við upphaf framkvæmdarinnar;
- þar sem aðstoðin er ekki veitt og/eða fjárfestingin á sér ekki öll stað á einu ári ber að taka raunverulega tímasetningu aðstoðarinnar og fjárfestingarinnar með í reikninginn. Þetta er gert með því að reikna bæði fjárfestinguna og aðstoðina til núvirðis á grundvelli almanaksára aftur til þess árs sem fjárfestingin hófst í upphafi;
- við útreikning á aðstoð við leigu á byggingum eða tímabil lægri leigu í byggingum í ríkiseigu, ber að nota

raunverulegan leigustyrk eða lækkan og raunverulegt virði þeirrar byggingar sem notuð er.

- (5) Hin sameiginlega virðisaðferð lýsir útreikningsaðferð sem nota ber við sérhverja tegund eða flokk aðstoðar. Hins vegar í þeim tilvikum þar sem eftirlitsstofnun EFTA telur af stjórnmálalegum eða öðrum ástæðum að aðferðin sem almennt yrði notuð væri erfið í notkun eða óviðeigandi fyrir sérstakt aðstoðartilvik, mun hún setja fram aðra jafngilda aðferð til að komast hjá þessum erfiðleikum. Eftirlitsstofnun EFTA mun leggja EFTA-ríkjum til nánari skýringu á slíkum aðferðum.

28. Aðferðir við beitingu á a- og c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins varðandi svæðaaðstoð

- (1) Í samræmi við grundvallarreglur svæðaaðstoðar eins og þær eru settar fram hér að framan hefur eftirlitsstofnun EFTA tekið upp aðferðir við beitingu a- og c-liðar 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins. Þessum matsaðferðum er lýst hér á eftir.
- (2) Athuga ber að samkvæmt sameiginlegu yfirlýsingunni varðandi c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins er hægt að meta eftir öðrum matsreglum, til dæmis vegna mjög mikils dreifbýlis, jafnvel þótt neitað sé um aðstoð til byggða skv. a-lið 3. mgr. 61. gr. og samkvæmt matsreglum 1. stigs greiningar á grundvelli c-liðar þegar neðangreindum aðferðum er beitt.

28.1. AÐFERÐ VIÐ BEITINGU A-LIÐAR 3. MGR. 61. GR. VIÐ SVÆÐAÐSTOÐ

- (1) Í a-lið 3. mgr. 61. gr. er kveðið svo á að aðstoð við að efla atvinnuþróun svæða þar sem lífskjör eru óvenjulega bágborin eða atvinnuleysi mikið sé samræmanleg framkvæmd EES-samningsins.

28.1.1. Megin Einkenni aðferðar

- (1) Við beitingu a-liðar 3. mgr. 61. gr. mun eftirlitsstofnun EFTA taka ákvarðanir á grundvelli matsaðferðar er metur hlutfallslegt þróunarstig mismunandi svæða í samanburði við meðaltal EES. Aðferðin er grundvölluð á eftirfarandi meginreglum:
- félagsleg og efnahagsleg staða svæða sem falla undir a-lið 3. mgr. 61. gr. er aðallega metin með tilliti til landsframleiðslu á mann í kaupmáttarstöðlum þar sem EES-vísitala fyrir svæðið er notuð með meðaltali fyrir tímabil ekki skemmra en 3 ár, grundvallað á síðastliðnum þrem árum eftir því sem hægt er;
 - hlutfallsleg staða byggðapróunar er borin saman við EES- meðaltalið;
 - til að meta hvort aðstoð falli undir a-lið 3. mgr. 61. gr. er tekið mið af ástandi svæða miðað við NUTS⁽²⁾ II (annars stigs) svæði í Evrópusambandinu þannig að

viðkomandi annars stigs svæði hafi vísitölu landsframleiðslu í kaupmáttarstöðlum sem er 75 eða lægri sem gefur til kynna mjög bág lífskjör og alvarlegt atvinnuleysi. Þetta þýðir að þegar tiltölulega blómleg byggð er á svæði sem að öðru leyti er tiltölulega aftur úr þá er hægt að taka það með skv. a-lið 3. mgr. 61. gr. að því tilskildu að það annars stigs svæði sem það tilheyrir standist lágmarkskröfur samkvæmt ofangreindri vísitölu. Hins vegar er svæði útilokað sem er aftur úr ef þessari kröfu er ekki fullnægt;

- á þessum grundvelli eru þriðja stigs byggðir afmörkuð svæði sambærileg við NUTS III svæði í Evrópusambandinu sem notuð eru fyrir mismunun á aðstoðarhámarkum innan annars stigs svæðis.

28.1.2. Val á vísbendum

- (1) Aðferðin notar verga landsframleiðslu á mann melda í kaupmáttarstöðlum (KMS) sem er mælikvarði er grundvallast á samanburði verða innan EES-ríkja fyrir úrtak af vörum og þjónustu. Þetta gefur aðferð til að mæla lífskjör sem gerir ráð fyrir mismun í framfærslukostnaði milli svæða hinna mismunandi EES-ríkja.
- (2) Ónóg atvinna kemur öllum við sem hafa ekki fulla atvinnu á einhvern máta. Almennt er það svo að þar sem atvinna er ónóg er skilvirk framleiðsla lág sem er sem slík því endurspegluð í tölum um verga landsframleiðslu. Hvað viðkemur svæðum - aðallega sveitabyggð með óþroskaðan iðnaðargrundvöll eða takmarkaða þjónustustarfsemi - þá eru tölur um atvinnuleysi ófullnægjandi kvarði á atvinnuskort. Hið lága tæknistig í iðnaðarumhverfi og hið lágbroada úrval þjónustustarfsemi leiðir til tiltölulegrar áherslu á vinnu í framleiðsluferlinu. Þetta getur dulið talsverðan atvinnuskort sem ekki kemur fram í tölum um atvinnuleysi.

28.1.3. Óvenjuleg svæði

- (1) Til viðbótar við svæði sem valin eru með ofangreindri aðferð kunna önnur svæði að falla undir undantekninguna í a-lið 3. mgr. 61. gr. með tilliti til sameiginlegra yfirlýsingarinnar um c-lið 3. mgr. 61. gr. við EES-samninginn svo tekið sé tillit til hinna sérstöku aðstæðna þeirra, t.d. mjög dreifðrar byggðar.

28.1.4. Hámark aðstoðar

- (1) Hæsti leyfilegi aðstoðarstyrkleikinn sem verður í gildi á svæðum er falla undir a-lið 3. mgr. 61. gr. er 75% hreint styrkjajafnvirði hinnar upphaflegu fjárfestingar. Hitt hámarkið er hreint styrkjajafnvirði 13 þúsund evrópskra mynteininga á hvert starf sem fjárfestingin skapar.^(*)
- (2) Meginreglur um samhfæingu kveða svo á um að hámark styrkleika verði að aðlaga eftir tegund og umfangi

byggðavandamála. Þótt öll svæði uppfylli matsreglur sem eiga við svæði samkvæmt a-lið 3. mgr. 61. gr. og eiga í alvarlegum byggðærfiðleikum í hlutfalli við EES-staðalinn þá getur mikill mismunur verið fyrir hendi í lífskjörum og skorti á atvinnu milli svæða innan sama lands.

- (3) Því mun eftirlitsstofnun EFTA nota vald sitt til að krefjast byggðamismununar í aðstoðarstyrkleika undir 75% af HSJ. Viðkomandi hámark aðstoðarstyrkleika fyrir byggða-aðstoðaráætlun verður það hámark sem viðkomandi EFTA-ríki tilkynnir eftirlitsstofnun EFTA í samræmi við 3. mgr. 1 gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól og samþykkt er af eftirlitsstofnun EFTA þegar hún tekur síðari ákvarðanir sínar.

28.1.5. Úrræði til að ýta undir byggðapróun á svæðum er heyra undir a-lið 3. mgr. 61. gr.

- (1) Hægt er að skipta svæðaaðstoð gróflega í tvo flokka: aðstoð sem tengd er upphaflegri fjárfestingu eða atvinnusköpun eða áframhaldandi aðstoð sem ætlað er að yfirvinna sérstaka eða varanlega ókosti (rekstraraðstoð).
- (2) Með tilliti til hinna sérstöku vandkvæða svæða er falla undir a-lið 3. mgr. 61. gr. þá er ekki alltaf gefið að aðstoð sem tengd er upphaflegri fjárfestingu sé ávallt hagkvæm eða næg til að laða að fjárfestingu til slíkra svæða eða að hjálpa heimaatvinnustarfsemi að þróast. Fyrirtæki sem eru staðsett á þessum svæðum horfast almennt í augu við viðbótar-kostnað vegna staðsetningar og þess að stjórnskipulagi og annarri opinberri þjónustu er ábótavant sem getur haft varanlega skaðleg áhrif á samkeppnisstöðu þeirra.
- (3) Við sérstök skilyrði getur rekstraraðstoð haft jákvæð áhrif á síst þróuðu hluta samningssvæðis EES.
- Í fyrsta lagi getur komið upp sú staða að sum svæði séu komin í svo alvarlega erfiðleika vegna mikils kostnaðar og lítillar opinberrar þjónustu að mjög erfitt kann að reynast að halda við þeim fjárfestingum sem fyrir eru. Á frumstigi þróunar getur það verið mjög mikilvægt að viðhalda fjárfestingu sem fyrir er, ef til vill til skamms eða meðallangs tíma, í því skyni að draga að nýja fjárfestingu sem aftur mun hjálpa því svæði að þróast. Á mörgum þeim svæðum sem falla undir a-lið 3. mgr. 61. gr. er ekki um fjölbreytt úrval af atvinnuvegum að ræða. Flest fyrirtæki eru mjög lítil, þau vinna í hefðbundnum atvinnugeirum og munu ekki stækka án þess að utanaðkomandi hvati komi til. Í slíku erfiðu umhverfi getur það verið réttlætjanlegt að veita vissar tegundir af aðstoð svo sem við markaðssetningu til þess að hjálpa fyrirtækjum á þessum svæðum til að taka á skilvirkan hátt þátt í EES-markaðinum, bæði sem framleiðendur og neytendur. Án slíks yrðu þau tækifæri sem EES býði upp á utan seilingar.

- Í öðru lagi getur það verið að sum svæði eigi það mikið undir högg að sækja meðal annars vegna mikillar fjarlægðar að slíkir ókostir séu nær því ófyrstíganlegir. Svo dæmi sé tekið geta jaðareyjabyggðir búið við slíkan varanlegan kostnaðarauka hvað viðskipti varðar vegna aukins flutningskostnaðar. Hið sama á við um annan samgöngukostnað. Rekstraraðstoð í þessu tilviki getur leitt til nánari tengsla milli síst þróaðra byggða og kjarnabyggða og þar með leitt til betri efnahagslegs samruna á samningssvæði EES.

- (4) Vegna erfiðra aðstæðna á þessum svæðum getur eftirlitsstofnun EFTA gert undantekningu og leyft vissa rekstraraðstoð til byggða er falla undir a-lið 3. mgr. 61. gr. með eftirfarandi skilmálum:

- að aðstoðin sé tímabundin og þannig úr garði gerð að hún yfirstígi grundvallarerfiðleika sem fyrirtæki búa við á svæðum sem skilgreind eru í a-lið 3. mgr. 61. gr.;
- að aðstoðin sé þannig úr garði gerð að hún hvetji til varanlegrar og jafnrar þróunar í efnahagsstarfsemi og verði ekki til þess að skapa umframframleiðslugetu í atvinnugreininni fyrir samningssvæði EES í heild þannig að vandinn á EES-svæðinu fyrir viðkomandi atvinnugrein verði alvarlegri heldur en hið upphaflega byggðavandamál var; í þessu samhengi verður að beita aðferðum sem eiga við viðkomandi atvinnugrein og nota í því skyni EES-reglur sem eiga við ákveðnar atvinnugreinar sem um þessar mundir eru gerviefni, textíl- og fataiðnaður, bílaiðnaður, stáliðnaður og flutningar;
- að slík aðstoð sé ekki í bága við sérstakar reglur um aðstoð til fyrirtækja sem eiga í erfiðleikum;
- að aðstoð til að efla útflutning til annarra EES-ríkja sé útilokuð;
- ársskýrsla um beitingu slíkrar aðstoðar sé send eftirlitsstofnun EFTA og þar komi fram heildarútgjöld (eða tap ef um skattaúvilnanir eða trygginga-gjaldalækkanir er að ræða) eftir flokki aðstoðar og vísbendingu um viðkomandi atvinnugreinar.

28.2. AÐFERÐ VIÐ BEITINGU C-LIÐAR 3.MGR. 61. GR. VIÐ SVÆÐAÐSTOÐ

- (1) Í c-lið 3. mgr. 61. gr. gert ráð fyrir aðstoð til að auðvelda þróun ákveðinna efnahagssvæða enda hafi slík aðstoð ekki svo óhagstæð áhrif á viðskiptaskilyrði að stríði gegn sameiginlegum hagsmunum. Slík aðstoð getur talist í samræmi við framkvæmd EES-samningsins.

28.2.1. Megineinkenni aðferðar

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA mun grundvalla ákvarðanir sínar, þegar hún beitir c-lið 3. mgr. 61. gr., á aðferð sem leyfir

það að félagsleg og efnahagsleg staða byggðar sé rannsökuð bæði í samhengi þess lands þar sem byggðin er svo og í samhengi við skyldur samkvæmt EES-samningnum. Þetta gerir eftirlitsstofnun EFTA kleift með tilliti til framkvæmdar EES-samningsins að sannreyna að veruleg mismunur á milli byggða sé fyrir hendi og sé svo, að leyfa viðkomandi EFTA-ríki, án tillits til þróunarstigs þess, að halda uppi stefnu í byggðamálum innan síns lands.

(2) Ákvarðanir eftirlitsstofnunar EFTA eru grundvallaðar á eftirfarandi meginreglum:

- almennt verða svæði metin á grundvelli landfræðilegra eininga sem svara til NUTS stigs III í Evrópu-bandalaginu (í réttlætunlegum undantekningartilvikum má nota minni eða stærri einingu);
- á fyrsta stigi greiningar verður félagsleg og efnahagsleg staða svæðisins metin á grundvelli tveggja matsreglna sem hægt er að velja á milli: verg landsframleiðsla á mann eða vergur virðisauki á þáttavirði og varanlegt atvinnuleysi;
- á öðru stigi greiningar eru aðrir viðkomandi vísbendar notaðir.

28.2.2. Fyrsta stig greiningar

(1) Hin félagslega og efnahagslega staða svæðis er metin í samhengi við ákveðin lágmark sem útreiknuð eru á tveim stigum. Fyrsta stigið á við lágmarksbyggðamismunur innan sama lands en á síðara stiginu er lágmarksbyggðamismunurinn aðlöguð til að taka með í reikninginn stöðuna í þeim löndum sem komin eru á herra þróunarstig innan EES.

(2) Þar eð aðeins er hægt að samþykkja aðstoð ef hún auðveldar þróun ákveðinna efnahagssvæða, krefst þetta þess að byggð innan EFTA-ríkis sé á vissan hátt á eftir í þróun sinni, þ.e.a.s. að lágmarks neikvæð byggðamismunur verður að vera fyrir hendi innan viðkomandi lands burt séð frá hlutfallslegri stöðu viðkomandi EFTA-ríkis innan EES. Talið er að þessi lágmarks byggðamismunur innan eins lands sé uppfyllt ef:

- tekjur á mann, mældar sem verg landsframleiðsla eða vergur virðisauki á þáttavirði eru í það minnsta 15 hundraðshlutum undir meðaltali viðkomandi EFTA-ríkis;

eða

- varanlegt atvinnuleysi er a.m.k. 10% meira heldur en að meðaltali í viðkomandi EFTA-ríki.

(3) Þessu er náð ef VLF/VPV-vísitalan fyrir viðkomandi svæði er ekki hærri en 85 eða ef vísitala varanlegs atvinnuleysis er ekki undir 110 miðað við vísitöluna 100 fyrir viðkomandi EFTA-ríki.

(4) Nokkuð sveigjanlegra mark fyrir kerfislegt atvinnuleysi hefur verið sett fram til að taka hina mikilvægu nauðsyn þess með í reikninginn að minnka atvinnuleysi.

(5) Um leið er aðeins hægt að samþykkja aðstoð svo fremi hún hafi ekki óhagstæð áhrif á viðskiptakjör að því marki sem andstætt er framkvæmd EES-samningsins. Þar eð það er gegn framkvæmd EES-samningsins að auka það misvægi sem fyrir er milli svæða og þar með að skilja óhagstæðari svæði eftir aftur úr, hefur eftirlitsstofnun EFTA ákveðið, hvað varðar aðstoð sem er veitt til svæða innan EFTA-ríkja þar sem vísbendar sýna hagstæðari stöðu heldur en meðaltal EES-ríkja segir, að byggðamismunur viðkomandi lands milli slíkra svæða verði að vera samsvarandi meiri.

(6) Því er það nauðsynlegt að fá fram hver er hlutfallsleg staða viðkomandi EFTA-ríkis innan EES-svæðisins. Til að mæla þessa stöðu eru tvær evrópskar vísitölur reiknaðar fyrir hvert EFTA-ríki. Þær setja fram stöðu viðkomandi EFTA-ríkis hvað varðar tekjur og varanlegt atvinnuleysi sem hundraðshluta af viðkomandi EES-meðaltali. Þessar vísitölur eru reiknaðar sem meðaltöl fimm ára tímabils og eru uppfærðar og gefnar út árlega. Í öðru skrefi er Evrópuvísitalan aðlöguð að viðkomandi grundvallar-lágmarki fyrir hvert EFTA-ríki sem betur er statt en EES-meðaltalið samkvæmt hlutfallslegri stöðu innan samningssvæðis EES og er það reiknað með eftirfarandi formúlu:

$$\text{grundvallarlágmark} + \frac{(\text{grundvallarlágmark} \times 100 : 2)}{\text{EES-vísitala}} = \text{aðlagð lágmark}$$

(7) Þar eð ástand sérhverrar byggðar er í fyrstu rannsakað innan samhengis viðkomandi lands þá þrengir formúlan áhrif EES-vísitölunnar. Því betra sem ástand EFTA-ríkis er í samanburði við EES-svæðið því mikilvægari verður mismunur svæða innan viðkomandi lands að vera til að réttlæta fjárhæð aðstoðarinnar.

(8) Til að koma í veg fyrir stöðu þar sem lágmarks langvarandi atvinnuleysis verður of ósveigjanlegt er hámarksvísitala um mismunur upp á 145 fastsett. Þetta auðveldar veitingu aðstoðar á svæðum með mjög erfiða atvinnuleysisstöðu innan viðkomandi lands jafnvel þótt að samsvarandi staða sé ekki svo óhagstæð í EES-samhengi. Með tilliti til minni breytileika í lágmarkinu fyrir VLF/VPV hefur það ekki verið nauðsynlegt að setja upp hámark á tilskilinn mismun.

28.2.3. Annað stig greiningar

(1) Fyrsta stig greiningarinnar sem lýst er hér að ofan gerir það mögulegt að kanna í grundvallaratriðum félagslega og efnahagslega stöðu svæðis í þjóðhagslegu og EES-samhengi að því er varðar atvinnuleysi og tekjur. Hins vegar

er hægt að nota marga aðra efnahagslega vísbenda til þess að fá betur fram hina félagslegu og efnahagslegu stöðu ákveðins svæðis. Því er ekki sjálfkrafa nægilegt á fyrsta stigi að fullnægja viðkomandi lágmarki til að byggð teljist hafa til að fá ríkisaðstoð.

- (2) Fyrsta grundvallarstigi greiningarinnar verður að fylgja eftir með þessu öðru stigi sem leyfir að aðrir viðkomandi vísbendar sem grundvallaðir eru á þjóðhagslegum tölum og aðrir tiltækir EES-vísbendar séu teknir með í reikninginn. Þessir aðrir vísbendar geta m.a. verið leitnin og uppbyggingin í atvinnuleysi, þróun atvinnu, búferlaflutningur til og frá svæðinu, búsetudreifing, atvinnuþátttaka, framleiðni, uppbygging atvinnugreina (sérstaklega mikilvægi hnignandi atvinnugreina), fjárfesting, landfræðileg lega og byggðarlýsing svo og stig opinberrar þjónustu.
- (3) Það er mögulegt að þessir aðrir viðkomandi vísbendar geti dregið fram fullnægjandi réttlætingu fyrir svæðaaðstoð, jafnvel á svæðum sem ekki uppfylla lágmark þau sem fram koma í fyrsta stigi greiningar, sérstaklega með tilliti til sameiginlegrar yfirlýsingarinnar um c-lið 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins.

28.2.4. Hámarksstyrkleiki aðstoðar

- (1) Mismunandi hámarksviðmiðunarmörk á styrkleika aðstoðar eru sett í samræmi við meginreglur um samræmingu, að því tilskildu að styrkleika aðstoðar verði að laga að tegund og mikilvægi byggðavandamála.
- (2) Í samræmi við þetta mun eftirlitsstofnun EFTA beita aðstoðarhámarki er nemur 30% af hreinu styrkjafjafnvirði upphaflegu fjárfestingarinnar eða 5.500 evrópskum mynteiningum á starf sem hin upphaflega fjárfesting skapar en hið síðarnefnda má ekki fara fram úr 40% af hreinu styrkjafjafnvirði upphaflegu fjárfestingarinnar.⁽⁵⁾
- (3) Í raun geta hámarkin sem eftirlitsstofnun EFTA samþykkir verið lægri og oft mun lægri heldur en ofangreind lágmark. Ef til dæmis hið samþykkt hámark sem sett er fram í hreinu styrkjafjafnvirði við upphaflega fjárfestingu er 20%, gæti hitt hámarkið numið 3.500 evrópskum mynteiningum á hvert nýtt skapað starf og mætti þá ekki fara fram úr 25% af hreinu styrkjafjafnvirði hinnar upphaflegu fjárfestingar.⁽⁶⁾

⁽¹⁾ 25. og 27. kafli samsvara ályktun ráðsins frá 20. október 1971 um almenn kerfi vegna aðstoðar við ákveðin svæði (Stjtið. EB nr. C 111, 4.11.1971, bls. 1), orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar um ályktun ráðsins frá 20. október 1971 um almenn kerfi vegna aðstoðar við ákveðin svæði (Stjtið. EB nr. C 111, 4.11.1971, bls. 1), orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar til ráðsins um almenn kerfi vegna aðstoðar við ákveðin svæði (COM (75) 77, endanleg útgáfa), orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar frá 21. desember 1978 um kerfi vegna svæðaaðstoðar (Stjtið. EB nr. C 31, 3.2.1979, bls. 9), sem breytt er með orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar um endurskoðun orðsendingarinnar frá 21. desember 1978 (Stjtið. EB nr. C 10, 16.1.1990, bls. 8) (21. og 23. liður í XV. viðauka við EES-samninginn); 28. kafli samsvarar orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar um hvernig a- og c-lið 3. mgr. 92. gr. skuli beitt um aðstoð við ákveðin svæði (Stjtið. EB nr. C 212, 12.8.1988, bls. 2), sem breytt er með orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar um hvernig c-lið 3. mgr. 92. gr. skuli beitt um aðstoð við ákveðin svæði (Stjtið. EB nr. C 114, 5.5.1992, bls. 4) og tilkynningu framkvæmdastjórnarinnar um hvernig a-lið 3. mgr. 92. gr. skuli beitt um aðstoð við ákveðin svæði (Stjtið. EB nr. C 163, 4.7.1990, bls. 6) (22. liður og 24. - 25. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

⁽²⁾ Sjá reglugerð ráðsins (EBE) nr. 3037/90 frá 9. október 1990 um atvinnuvegagreinaflokkun Evrópubandalagsins, Stjtið. EB 1990 L 293/1, sem síðar er breytt með reglugerð framkvæmdastjórnarinnar (EBE) nr. 761/93 frá 24. mars 1993, Stjtið. EB 1993 L 83/1.

⁽³⁾ Flokkun hagsýslusvæða innan Evrópubandalagsins (Nomenclature of Statistical Territorial Units in the European Communities).

⁽⁴⁾ Orðsending framkvæmdastjórnarinnar frá 21. desember 1978 um byggðabundin aðstoðarkerfi 2(i) (Stjtið. EB nr. C 31, 3.2.1979, bls. 9) (21. liður í XV. viðauka við EES-samninginn).

⁽⁵⁾ Orðsending framkvæmdastjórnarinnar 1979 um byggðaaðstoðarkerfi (Stjtið. EB nr. C 31, 3.2.1979, bls. 9) (21. liður í XV. viðauka við EES-samninginn), 2(ii).

⁽⁶⁾ Orðsending framkvæmdastjórnarinnar 1979, (21. liður í XV. viðauka við EES-samninginn), 2(iv).

VII. HLUTI

SÉRSTAKAR REGLUR

29. Almennar fjárfestingaraðstoðaráætlanir

- (1) Almennar aðstoðaráætlanir vegna fjárfestinga, þ.e. áætlanir sem ekki er beint að sérstakri atvinnugrein (atvinnugreinaaðstoð) eða svæði (byggða- og svæðaaðstoð) og eru ekki sértækar(almenn aðstoð) uppfylla ekki nein skilyrði skv. undanþáguákvæðum í 2. eða 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins.⁽¹⁾ Þær eru því í ósamræmi við framkvæmd EES-samningsins og getur eftirlitsstofnun EFTA ekki heimilað þær.
- (2) Ástæðan fyrir þessu er tvenns konar. Í fyrsta lagi telst fjárfesting til almennra útgjalda sem er fyrirtæki í hag og því ætti það ekki að þurfa á opinberri aðstoð að halda undir eðlilegum kringumstæðum. Ef starfsemi sem er svona nærri markaðnum er örvuð, á markaði sem stefnir að æ meiri samruna, mun slík aðstoð hafa tilhneigingu til að raska samkeppni og viðskiptum og leiða til þess að gæðum sé rangskipt. Í öðru lagi hefur almenn fjárfestingaraðstoð þau áhrif að vinna gegn því markmiði að yfirvinna galla í efnahagsuppbyggingu í þeim byggðum EFTA-ríkja sem minna mega sín. Þegar fjárfestingaraðstoð er fánleg á óstuddum svæðum í ríkari hlutum samningssvæðis EES þá dregur það úr gildi hennar fyrir aðstoðaða byggð, sérstaklega í minna þróuðum byggðum.
- (3) Þótt almennar fjárfestingaraðstoðaráætlanir séu ósamrýmanlegar EES-samningnum og EFTA-ríki ættu að vera búin að samræma þær EES-samningnum samkvæmt hinni almennu skyldu þeirra að gera allar viðeigandi ráðstafanir til þess að tryggja það að skyldur samkvæmt EES-samningnum séu uppfylltar (3. gr. EES-samningsins), gætu sum EFTA-ríki ennþá beitt slíkum aðstoðaráætlunum. Meðan þær áætlanir hafa ekki verið afnumdar eða aðlagðar er eftirlitsstofnun EFTA skyldug að fylgjast með beitingu þeirra. Því verður að tilkynna einstök tilvik um beitingu slíkra aðstoðaráætlana fyrirfram skv. 1.mgr. 1.gr. í bókun 3 við EES-samninginn ef þau fara fram úr eftirfarandi

þröskuldum:⁽²⁾

- aðstoð að styrkleika er samsvarar hreinu styrkja-jafnvirði er nemur meira en 15% af fjárfestingu: öll tilvik;
- aðstoð að styrkleika yfir 10% en ekki yfir 15%: tilvik þar sem fjárfesting fer fram úr 3 milljónum evrópskra mynteininga;
- aðstoð að styrkleika yfir 5% en ekki yfir 10%: tilvik þar sem fjárfesting fer fram úr 6 milljónum evrópskra mynteininga;
- aðstoð að styrkleika yfir 5% eða minna: tilvik þar sem fjárfesting fer fram úr 9 milljónum evrópskra mynteininga.

30. Staðlaðar ársskýrslur

- (1) Eftirlitsstofnun EFTA mun almennt krefjast þess að EFTA-ríki leggi fram ákveðin grundvallargögn fyrir hverja leyfða aðstoðaráætlun í formi ársskýrslu um allar aðstoðaráætlanir sem eru í gildi til að hægt sé að hafa stöðugt eftirlit með þeim. Gögnin munu gera eftirlitsstofnun EFTA það kleift að fylgjast á skilvirkari hátt með framkvæmd allra aðstoðaráætlana og hvort þær uppfylli eða uppfylli áfram nauðsynleg skilyrði fyrir beitingu einnar af undantekningar-reglunum í 2. og 3. mgr. 61. gr. EES-samningsins.
- (2) Til að koma í veg fyrir að of mikil stjórnsýsluvinnu verði lögð á EFTA-ríkin verður aðeins beðið um nákvæmar skýrslur fyrir mjög takmarkaðan fjölda af aðstoðaráætlunum en almennt verður beðið um einfaldar skýrslur fyrir ákvarðanir um að leyfa aðstoðaráætlanir og slík skýrsla þarf aðeins að innihalda takmörkuð gögn.

⁽¹⁾ Sjá 1., 2. og 20. skýrslu um stefnu í samkeppnismálum, atriði 164, 116-117 og 171.

⁽²⁾ 3. mgr. samsvarar bréfi frá framkvæmdastjórninni til aðildarríkjanna SG (79) D/10478 dags. 14. september 1979 (32. liður í XV. viðauka við EES-samninginn um eftirlitsstofnunina og dómstólinn).

- (3) Í III. viðauka við leiðbeiningar má sjá uppbyggingu á nákvæmnisskýrslu og í IV. viðauka er að finna helstu atriði í einfaldaðri skýrslu sem leggja ber fram við allar aðstoðaráætlanir þar sem nákvæmnisskýrslu er ekki þörf. Í þeim tilvikum þar sem aðstoð er tilkynnt til hraðmeðferðar og um kerfi er að ræða með árleg útgjöld undir 5 milljónum evrópskra mynteininga er aðeins beðið um mjög einfalda skýrslu.
- (4) Ársskýrslurnar eiga að ná til tveggja fjárhagsára:
- Árið sem ársskýrslan er móttækin (ár n) og þar sem áætluð útgjöld eða tekjutap vegna skattgjalda eru áætluð.
 - Fyrri ár (ár n-1), þar sem skuldbindingar hafa verið gerðar, útgjöld hafa átt sér stað og nákvæmar tölur um tekjutap eru þekktar.
- (5) Fyrir hverja aðstoðaráætlun ber að senda fyrstu skýrsluna til eftirlitsstofnunar EFTA eigi síðar en 6 mánuðum eftir lok þess fjárhagsárs sem aðstoðaráætlunin var leyfð af eftirlitsstofnun EFTA. Síðari ársskýrslur ber að senda eftirlitsstofnun EFTA eigi síðar en 6 mánuðum eftir lok ársins (n-1).
- (6) Bregðist það að sú skylda sé uppfyllt að leggja fram skýrslur innan tiltekins tíma getur eftirlitsstofnun EFTA þurft að hefja málsmeðferð samkvæmt 2. mgr. 1. gr. bókunar 3 við samninginn um eftirlitsstofnun og dómstól að því er varðar viðkomandi aðstoðarkerfi.
- (7) Til viðbótar við þær upplýsingar sem leggja ber fram í almennum skýrslum ber EFTA-ríkjum að leggja fram allar sérstakar upplýsingar sem eftirlitsstofnun EFTA biður um sem skilyrði fyrir samþykki stofnunarinnar á aðstoð.
- (8) Aðferðir við gerð ársskýrsla eiga almennt við um ríkisaðstoðaraðgerðir. Þær eiga samt ekki við aðstoð við flutninga þar sem tilkynningar og ársskýrslur falla undir aðrar reglur eða um aðstoð samkvæmt reglum um stál (KSE) og ökutæki. Né eiga þær við minniháttar aðstoð. Hins vegar á ársskýrslufyrirkomulagið almennt við skýrslur um stáliðnað utan KSE, að svo miklu leyti sem eftirlitsstofnun EFTA telur nauðsynlegt, og þá á grundvelli hvers einstaks tilviks fyrir sig.

31. Önnur sérákvæði

31.1. UMREIKNINGUR MILLI MYNTA EINSTAKRA ÞJÓÐA OG EVRÓPSKRAR MYNTEININGAR

Allar fjárhæðir sem í leiðbeiningum þessum eru settar fram í evrópskum mynteiningum ber að umreikna í myntir EFTA-ríkja fyrir hvert almanaksár á gildandi gengi fyrsta dag ársins þegar gengi fyrir evrópskrar mynteiningar yfir í allar myntir Evrópska efnahagssvæðisins er tiltækt. Hægt er að endurskoða gengin innan ársins með samþykki milli eftirlitsstofnunar EFTA og EFTA-ríkisins ef það þykir nauðsynlegt vegna verulegra breytinga.

VIÐAUKAR

I.VIÐAUKI

SKRÁ YFIR UPPLÝSINGAR SEM LEGGJA BER FRAM VEGNA RÍKISADSTOÐARTILKYNNINGA TIL EFTIRLITSSTOFNUNAR EFTA

I. HLUTI

1. EFTA-ríki.

2. Heiti á aðstoðaráætlun/aðstoðarráðstöfun:

Heiti á upphaflegu máli og/eða ensku.

3. Stjórnsýslustig sem ber ábyrgð á aðstoðaráætluninni/ aðstoðarráðstöfuninni:

- ríkið,
- héraðsstjórn
- sveitarfélag eða
- annað.

4. Ráðuneyti eða annað stjórnvald með lagalega ábyrgð á aðstoðaráætluninni og framkvæmd hennar.

(Milligöngumaður/menn til að hafa samband við.)

5. Lagalegur grundvöllur:

- t.d. lög, ráðherratilskipum o.s.frv. (afrit af frumvarps-
drögum ef þau eru fyrir hendi þegar tilkynning fer fram,
skal látið fylgja með).

Titill:

- titill á upphaflegu máli og/eða ensku.

Tilvitnanir.

6. Taka skal fram hvort um nýja aðstoðaráætlun er að ræða eða breytingu á þeirri sem fyrir er:

- ef ný áætlun kemur í stað þeirrar sem fyrir er, skal taka
fram hvaða áætlun það er.

7. Ef um breytingu á fyrirliggjandi áætlun er að ræða:

- heiti áætlunarinnar,
- tilkynningardagur og dagsetning leyfisveitingar
eftirlitsstofnunar EFTA og
- taka skal fram hvaða reglum og skilmálum er breytt og
hvers vegna.

8. Tilgangur áætlunar eða aðstoðarráðstöfunar:

Aðeins skal merkja við eina tegund; skýra skal frá öðrum tilgangi
ef einhver er.

Altækur:

- lítil og meðalstór fyrirtæki (LMF)
- rannsóknir og þróunarstarfsemi⁽¹⁾
- umhverfismál
- orkusparnaður
- bjargráð og endurskipulagning
- atvinnumál o.s.frv.

Svæðabundin:

- hvaða svæði falla þar undir?

Tengdur atvinnugreinum:

- hvaða atvinnugreinar (Atvinnugreinaflokkun Evrópu-
bandalagsins (NACE) þriggja stafa eða sambærileg
atvinnugreinaflokkun viðkomandi lands (taka fram))⁽²⁾
falla þar undir?

⁽¹⁾ Ef um rannsóknar- og þróunarstarfsemi er að ræða þá ber að leggja
fram viðbótarupplýsingar sem talðar eru upp í II. hluta þessa viðauka.

⁽²⁾ NACE er atvinnugreinaflokkun Evrópubandalagsins (Central Indus-
trial Classification of Economic Activities within the European Com-
munities); sjá reglugerð ráðsins (EEB) nr. 3037/90 frá 9. október 1990
um atvinnugreinaflokkun Evrópubandalagsins, Stjótið. EB 1990 L 293/
1, eins og henni var breytt með reglugerð framkvæmdastjórnarinnar
(EEB) nr. 761/93 frá 24. mars 1993, Stjótið. EB 1993 L 83/1.

9. Tegund aðstoðar:

- styrkur
- mjúkt lán (þar með talið upplýsingar um forgangsvexti og tryggingu láns)
- vaxtaniðurgreiðslur
- skattaávilnanir (t.d. tafir á skattgreiðslum, lægri skattstigi, undanþágur tekna frá skatti, lækkuð framlög til almannatrygginga o.s.frv.)
- hlutafjáraðild
- ábyrgð (þar með talið upplýsingar um það hvernig ábyrgðin er tryggð og hvaða gjöld eru greidd fyrir ábyrgðina)
- aðstoð sem bundin er rannsóknar- og þróunarsamningi við iðnfyrirtæki (taka fram hver)
- annað (taka fram hvað)

Taka skal fram eftirfarandi um hverja tegund aðstoðar:

- nákvæma lýsingu á reglum og skilmálum beitingar (sérstaklega um styrkleika) og
- skattalega meðferð.

10. Tilgreina þann kostnað sem reiknanlegur er og hægt er að nota sem stofn fyrir útreikning aðstoðar fyrir sérhvert form aðstoðar (t.d. land, byggingar, búnaður, starfslið, endurmenntun, ráðgjafarþjónusta, o.s.frv.).

11. Útskýra skal önnur aðstoðarmörk eða matsreglur fyrir sérhverja tegund aðstoðar:

- taka skal fram (fjöldi starfsmanna, veltu, niðurstöður efnahagsreiknings, hlut eiginfjár í eigu stærri fyrirtækja en LMF⁽¹⁾), annað að því er varðar þiggjendur aðstoðar eða öll önnur jákvæð skilyrði sem notuð eru til að ákveða hverjir skulu njóta aðstoðar;
- skýra skal frá hvort aðstoð sé veitt sjálfvirktt einu sinni þegar ákveðin hlutlæg skilyrði eru uppfyllt eða hvort um er að ræða svigrúm af hálfu þeirra yfirvalda er veita aðstoðina.

12. Endurgreiðslur og refsifyrirkomulag:

- endurgreiðslufyrirkomulag ef það er fyrir hendi þegar framkvæmd hefur náð árangri;
- refsifyrirkomulag ef það er fyrir hendi þar sem framkvæmdir ná ekki að uppfylla þau skilyrði sem aðstoðin er veitt á.

13. Uppsöfnun aðstoðar:

- í þeim tilvikum þar sem til er meira en ein tegund aðstoðar, skal tilgreina að hvaða leyti móttakandi getur sett saman fleiri en eitt form aðstoðar;
- skýra skal að hvaða leyti má setja viðkomandi aðstoð saman við aðrar aðstoðaráætlanir sem eru í rekstri.

14. Gildistími aðstoðaráætlunar/aðstoðarráðstöfunar:

- dagsetning aðstoðarráðstöfunar/áætlunar við upphaf og hversu lengi það verður í gildi;
- ef um er að ræða áætlun sem þegar er í notkun greinið frá hversu lengi hún verður enn í gildi.

15. Fjárhagsáætlun/útgjöld:

Skýra skal fjárveitingu/útgjöld í gjaldmálmi viðkomandi lands.

- heildarfjárveiting fyrir viðkomandi aðstoðaráætlun eða ráðstöfun fyrir allt gildistímabil hennar;
- ef breyta á aðstoðaráætlun sem þegar er fyrir hendi, skal greina frá fyrir a.m.k. þrjú ár, útgjöldum í formi skuldbindinga (þ.m.t. tekjutap í tilviki skattaúgjalda),
- sundurliðun fjárhagsáætlunar á ársgrundvelli.

16. Hvað varðar áætlanir sem ekki hafa sérstök atvinnuvega- eða svæðamarkmið, skal skýra frá aðstoð skipta á atvinnuvegi og svæði.

17. Áætlaður fjöldi þiggjenda.

18. Upplýsingar/eftirlitsaðgerðir sem búist er við að tryggi að verkefni sem njóta aðstoðar séu í samræmi við lagaleg markmið.

19. Rökstuðningur fyrir því að aðstoðaráætlunin/ aðstoðarráðstöfunin sé samrýmanleg og sé það stutt með nauðsynlegum talmögnum.

20. Aðrar upplýsingar sem skipta máli (t.d. áætlaður fjöldi starfa sem skapaður er eða haldið hefur verið).

⁽¹⁾ Lítil og meðalstór fyrirtæki eins og þau eru skilgreind í reglunum um LMF.

II. HLUTI

VIÐBÓTARUPPLÝSINGAR SEM LEGGJA ÞARF FRAM MEÐ TILKYNNINGU UM RÍKISADSTOÐ TIL RANNSÓKNAR- OG ÞRÓUNARSTARFS

1. Tilgangur:

Gefa skal nákvæma lýsingu á tilgangi ráðstöfunarinnar og tegund og eðli þeirrar rannsóknar- og þróunarstarfsemi sem veita á aðstoð til.

2. Lýsing á stigum rannsóknar- og þróunarstarfsemi sem aðstoð á að ganga til:

- skilgreiningarþáttur eða upphafskannanir
- grunnrannsóknir
- grundvallariðnaðarrannsóknir
- hagnýtar rannsóknir
- þróun
- tilraunaverkefni

3. Útskýringar á kostnaðarþáttum sem styðja má með aðstoð:

- útgjöld vegna starfsmanna
- rekstrarvörur, hráefni (hlaupandi kostnaður), o.s.frv.
- tæki og búnaður
- lóðir og byggingar
- ráðgjafarþjónusta og hliðstæð þjónusta, þ.m.t. kaup á rannsóknarniðurstöðum, einkaleyfi og þekking, leyfis-kaup o.s.frv.
- skráning og viðhald einkaleyfa og/eða höfundarréttar
- fastakostnaður beintengdur rannsóknar- og þróunarstarfsemi
- ef um er að ræða rannsóknarsamninga við iðnfyrirtæki þá skal taka fram leyfilega hagnaðarálagningu.

Taka skal fram styrkleikamörk þar sem þau eru breytileg eftir kostnaðareiningu.

4. Samvinnurannsóknir:

- eru viðkomandi verkefni framkvæmd í samvinnu við fleiri en eitt fyrirtæki er getur notið aðstoðar? á sérstökum kjörum?
- ef svo er, hvaða kjörum?
- býður aðstoðaráætlunin upp á samvinnu milli fyrirtækja og annarra aðila svo sem rannsóknarstofnana eða háskóla? á sérstökum kjörum?
- ef svo er skal lýsa skilmálum.

5. Fjölpjódátriði:

- er áætlunin eða verkefnið fjölpjóðlegt (t.d. ESPRIT, EU REKA verkefni)? ef svo er:
- gerir kerfið ráð fyrir samvinnu við samstarfsaðila í öðrum löndum? ef svo er, skýrið út hvað:
 - (a) önnur EFTA-ríki
 - (b) ríki Evrópubandalagsins
 - (c) ríki utan EES
 - (d) verkefni í öðrum löndum
- heildarkostnaður kerfisins/verkefnisins
- upptalning á kostnaði í smáatriðum eftir aðila.

6. Beiting á niðurstöðum:

- hver eignast afrakstur rannsóknar- og þróunarstarfsins?
- eru skilyrði sett fyrir leyfissölu á afrakstrinum?
- eru ákvæði fyrir hendi um almenna útgáfu/dreifingu á árangri rannsóknar- og þróunarstarfsins?
- hvað er áformað að gera til að tryggja að árangur rannsóknanna verði notaður/próaður frekar?

II. VIÐAUKI

TILKYNNINGAREYÐUBLAÐ TIL NOTKUNAR FYRIR HRAÐMEÐFERÐ

1. EFTA-ríki:
2. Heiti áætlunar:
3. Er um nýja áætlun að ræða:
 - 3.1. Stjórnsýslustig sem ber ábyrgð á áætluninni:
 - ríkið:
 - héraðsstjórn:
 - sveitarfélag:
 - annað:
 - 3.2. Er um að ræða:
 - altæka áætlun?

Í hvaða tilgangi? (t.d. LMF, rannsóknar- og þróunarstarf, umhverfisvernd, orkusparnaður, bjargráð og endurskipulagning, atvinna o.s.frv.):

.....

.....

 - svæðaáætlun?

fyrir hvaða svæði?

.....

 - atvinnugreinaáætlun;

fyrir hvaða atvinnugrein/ar?

.....
 - 3.3. Form aðstoðar (skilgreinið skilmála):
 - styrkur:
 - mjúkt lán:
 - vaxtaniðurgreiðsla:
 - skattaívilnun:
 - hlutafjáraðild:
 - ábyrgð:
 - annað:

3.4. Fjárhagsáætlun:

3.5. Gildistími:

3.6. Þiggjendur aðstoðar:

- fyrirtæki með starfsmenn (hámark 250) og með árlega veltu allt að (hámark 20 milljónir evrópskra mynteininga) eða niðurstöðu efnahagsreiknings allt að (hámark 10 milljónir evrópskra mynteininga) og ekki meira en (hámark 25%) í eigu eins eða fleiri fyrirtækja sem ekki falla undir þessa skilgreiningu, nema opinber fjárfestingarfyrirtæki, áhættufjárfestingarfyrirtæki eða að svo miklu leyti sem engin yfirráð fylgja með, fjárfestingastofnanir í meginmáli.

3.7. Styrkleiki aðstoðar:

3.7.1. ef aðstoðaráætlunin er til fjárfestingar, hver er styrkleiki aðstoðarinnar?
(hámark 7,5% af fjárfestingarkostnaði:

.....

3.7.2. ef áætlunin er ætluð til að hvetja til atvinnu hver er hámarksfjárhæð aðstoðar á hvert skapað starf? (hámark 3.000 evrópskar mynteiningar):

.....

3.7.3. í öðrum tilvikum hvað er hámarksaðstoð á fyrirtæki? (hámark 200.000 evrópskar mynteiningar):

.....

4. Þegar fyrirbyggjandi áætlun er breytt:

- hvenær var áætlunin tilkynnt til eftirlitsstofnunar EFTA?

.....

- hvenær var hún samþykkt af eftirlitsstofnun EFTA? (dagsetning og bréftilvísun, nr. á máli),

.....

- hvernig er ætlað að breyta áætluninni? (tímabil, fjárveiting, skilyrði o.s.frv.):

.....

.....

5. Athugasemdir:

.....

6. Aðgerð sem lögð er til af ríkisaðstoðar- og einokunardeild eftirlitsstofnunar EFTA (skilja eftir autt):

.....

III. VIÐAUKI

FORM Á ÁRSSKÝRSLUM

1. Heiti áætlunar:

2. Síðasta dagsetning á samþykkt eftirlitsstofnunar EFTA:

3. Útgjöld vegna áætlunarinnar:

Leggja ber fram sundurliðaðar tölur fyrir sérhverja tegund aðstoðar í áætluninni (t.d. styrkur/lán á hagstæðum kjörum, ábyrgðir). Einnig tölur um útgjöld og útgjaldaloforð, tekjutap og aðra fjárhagslega þætti sem viðkoma veitingu aðstoðar (t.d. lánstími, vaxtaniðurgreiðslur, greiðslufall á lánum að frádregnum sundurliðuðum fjárhæðum, greiðslur vegna greiðslufalls á ábyrgðum að frádregnum iðgjalda-greiðslum og sundurliðuðum fjárhæðum).

Leggja ber fram þessar útgjaldatölur á eftirfarandi grundvelli:

3.1. Á ári n ber að leggja fram útgjaldaáætlunir eða áætlað tekjutap vegna skattaútgjalda.

3.2. Fyrir ár n-1 ber að tilgreina:

3.2.1. Útgjaldaskuldbindingar eða áætlað tekjutap vegna skattaútgjalda hvað varðar verkefni sem njóta aðstoðar og raunverulegar greiðslur fyrir ný verkefni og þau sem eru í gangi.⁽¹⁾

3.2.2. Fjöldi nýrra viðtakenda og fjöldi nýrra aðstoðaðra verkefna ásamt heildarfjárhæð þeirra fjárfestinga sem eiga rétt á aðstoð og ennfreður áætlaður fjöldi starfa sem skapaður er eða haldið við.

3.2.3. Sundurliðun eftir svæðum á fjárhæðum samkvæmt lið 3.2.1 (hagsýslusvæða flokkunin (NUTS), 2. stig eða neðar).⁽²⁾

3.2.4. Fjárhæð fjárfestingar og tillaga um aðstoð svo og fjöldi skapaðra starfa fyrir hvert meiriháttar verkefni (áætluð fjárfesting umfram 3 milljónir evrópskra mynteininga) sem loforð hefur verið gefið fyrir en hefur síðan verið lagt á hilluna.

3.2.5.1. Sundurliðun eftir atvinnugreinum á heildarútgjöldum samkvæmt atvinnugreinum viðtakanda (samkvæmt tveggja stafa flokkun atvinnugreinaflokkunarinnar (NACE) eða sambærilegri flokkun viðkomandi lands, verður að tilgreina).

3.2.5.2. Þennan lið skal aðeins fylla út ef aðstoðaráætlun fellur undir reglur um ríkis-

aðstoð til rannsóknar- og þróunarstarfsemi:

- Sundurliðun á heildarútgjöldum eftir stigi rannsóknar- og þróunarstarfsemi (grunnrannsókn, grunniðnaðarrannsókn, hagnýt, o.s.frv.)
- Taka skal fram fjölda verkefna sem fela í sér samvinnu innan EES eða á alþjóðlegum grundvelli.
- Sýna skal sundurliðun útgjalda eftir fyrirtæki, rannsóknarmiðstöð eða háskóla.

3.2.6. Þetta ber aðeins að fylla út fyrir aðstoðaráætlun sem:

- ekki eru aðeins fyrir LMF;
- ekki eru fyrir sjálfvirka veitingu aðstoðar. Aðstoð er veitt sjálfvirk þar sem aðeins er nauðsynlegt að uppfylla öll skilyrði til þess að auðnast rétt til aðstoðar eða þar sem sýnt er fram á að opinber aðili notar ekki vald sitt til þess að velja viðtakendur.

Leggja skal fram eftirfarandi upplýsingar um sérhvern af viðtakendum og byrja á þeim sem fær mestu aðstoðina sem nemur 30% af heildarskuldbindingunum á ári n-1 (að undanskildum fjárveitingum sem sérstaklega eru ætlaðar fyrir grunnrannsóknir háskóla eða aðrar vísindastofnanir og falla ekki undir 61. gr. EES-samningsins að því tilskildu að slíkar rannsóknir fari ekki fram samkvæmt samningi eða í samvinnu við einkageirann):

- nafn
- heimilisfang
- atvinnugrein viðtakanda (samkvæmt skilgreiningu í lið 3.2.5.1. hér að framan)
- fjárhæð aðstoðar sem skuldbundin hefur verið (eða leyfð þar sem um skatt er að ræða)
- kostnaður við verkefnið sem leyfilegur er
- heildarkostnaður verkefnisins.

Skráin verður að innihalda a.m.k. 10 viðtakendur en ekki fleiri en 50. Þessi regla hefur forgang umfram 30% regluna. Ef um færri en 10 viðtakendur er að ræða á því ári sem skýrslan nær til verður að taka þá alla fram. Ef viðtakandi fær aðstoð við fleiri en eitt verkefni ber að sundurliða upplýsingarnar eftir verkefnum. Ekki er þörf á upplýsingunum í tilviki þar sem aðstoðin fellur undir hámark þar sem fleiri en 50 viðtakendur aðstoðar ná hámarkinu. Þá ber aðeins að taka fram hámarkið og fjölda viðtakenda sem ná því.

3.2.7. Breytingar (stjórnsýslulegar eða aðrar) sem gerðar eru á árinu.

⁽¹⁾ Ef tölur um rauneruleg skattaútgjöld liggja ekki fyrir ber að leggja fram áætlun og endanlegar tölur koma þá í næstu skýrslu.

⁽²⁾ Eftirlitsstofnun EFTA áskilur sér rétt til að biðja um meiri upplýsingar við nánari sundurliðun.

IV. VIÐAUKI

UPPSETNING Á EINFALDAÐRI ÁRSSKÝRSLU

Hvað varðar nýja aðstoðaráætlun er fær flýtimeðferð eða aðstoðaráætlun með árlega fjárveitingu undir 5 milljónum evrópskra mynteininga þá ber aðeins að leggja fram upplýsingar sem beðið er um samkvæmt tölulíðum 1, 2.1, 2.2.1 og 2.2.2 (mjög einfölduð skýrsla).

1. Heiti aðstoðaráætlunar:

2. Útgjöld vegna áætlunarinnar:

Leggja ber fram sundurliðaðar tölur fyrir sérhverja tegund aðstoðar í áætlunum (t.d. styrkur, lán á hagstæðum kjörum, ábyrgðir). Einnig tölur um útgjöld og útgjaldaloforð, tekjutap og aðra fjárhagslega þætti sem viðkoma veitingu aðstoðar (t.d. lánstími, vaxtaniðurgreiðslur, greiðslufall á lánum að frádregnum endurfengnum fjárhæðum, greiðslur vegna greiðslufalls á ábyrgðum að frádregnum iðgjalda-greiðslum og endurfengnum fjárhæðum).

Leggja ber fram þessar útgjaldatölur á eftirtöldum grundvelli:

2.1 Á ári n ber að leggja fram útgjaldaáætlanir eða áætlað tekjutap vegna skattaútgjalda.

2.2 Fyrir ár n-1, ber að tilgreina:

2.2.1 Útgjaldaskuldbindingar eða áætlað tekjutap hvað varðar verkefni sem njóta aðstoðar og raunverulegar greiðslur fyrir ný verkefni og þau sem eru í gangi.⁽¹⁾

2.2.2 Fjöldi nýrra viðtakenda og fjöldi nýrra verkefna sem njóta aðstoðar ásamt áætluðum fjölda starfa sem sköpuð eru eða haldið við.

2.2.3 Þennan lið skal aðeins fylla út ef aðstoðaráætlun fellur undir reglur um ríkisaðstoð við rannsóknar- og þróunarstarfsemi:

- Sundurliðun á heildarútgjöldum eftir stigi rannsóknar- og þróunarstigi (grunn-rannsóknir, grunniðnaðarrannsóknir, hagnýtar rannsóknir o.s.frv.);

- Taka skal fram fjölda verkefna er fela í sér samvinnu innan EES eða á alþjóðlegum grundvelli;
- Setja skal sundurliðun á útgjöldum eftir fyrirtæki, rannsóknarmiðstöð eða háskóla.

2.2.4 Eftirfarandi ber aðeins að fylla út fyrir eftirfarandi aðstoðaráætlun sem:

- ekki eru aðeins fyrir LMF;
- ekki eru fyrir sjálfvirka veitingu aðstoðar. Aðstoð er veitt sjálfvirk þar sem aðeins er nauðsynlegt að uppfylla öll skilyrði til þess að auðnast rétt á aðstoð eða þar sem sýnt er fram á að opinber aðili notar ekki vald sitt til þess að velja viðtakendur.

Leggja skal fram eftirfarandi upplýsingar um þá fimm viðtakendur, sem hafa hlotið stærstu skerfi aðstoðarinnar:

- nafn
- heimilisfang
- atvinnugrein viðtakanda (samkvæmt skilgreiningu í lið 3.2.5.1)
- fjárhæð aðstoðar sem skuldbundin hefur verið (eða leyfð þar sem um skatt er að ræða)
- kostnaður við verkefnið sem leyfilegur er
- heildarkostnaður verkefnisins.

Ef um færri en fimm viðtakendur er að ræða á því ári sem skýrslan nær til verður að taka þá alla fram. Ef um færri en 10 viðtakendur er að ræða á því ári sem skýrslan nær til verður að taka þá alla fram. Ef viðtakandi fær aðstoð við fleiri en eitt verkefni ber að sundurliða upplýsingarnar eftir verkefnum. Ekki er þörf á upplýsingunum í tilvikum þar sem aðstoðin fellur undir hámark þar sem fleiri en 5 viðtakendur aðstoðar ná hámarkinu. Þá ber aðeins að taka fram hámarkið og fjölda viðtakenda sem ná því.

2.2.5 Breytingar (stjórnsýslulegar eða aðrar) sem gerðar eru á árinu.

⁽¹⁾ Ef tölur um raunveruleg skattaútgjöld liggja ekki fyrir ber að leggja fram áætlun og endanlegar tölur koma þá í næstu skýrslu.

V. VIÐAUKI

LEYFILEGT ÚRVAL AÐSTOÐAR FYRIR LMF EFTIR STÆRÐ FYRIRTÆKIS OG AÐSETRI

(á ekki við um atvinnugreinar er falla undir sérstakar reglur við ríkisaðstoð)

FLOKKUR/TILGANGUR AÐSTOÐAR		STÆRÐ FYRIRTÆKIS			LEYFILEG AÐSTOÐ	TILKYNNINGAR-SKYLDA
		Fjöldi starfsmanna	Niðurstöður efnahagsreiknings (milljónir ECU)	Velta (milljónir ECU)		
'AÐ LÁGMARKI' (sjá 12. kafla)		Ekkert hámark	Ekkert hámark	Ekkert hámark	50.000 ECU í heild yfir þriggja ára tímabil	Engin tilkynningaskylda
FLÝTIMEDFERÐ (sjá 11. kafla)		≤250	≤20	≤10	7,5% brúttó fjárfestingaraðstoð eða 3.000 ECU á starf eða 200.000 ECU í heild	Tilkynningaskylda samkvæmt II. viðauka
		≤50	≤5	≤2	15% brúttó	
A L M E N N M E D F E R Ð	FJÁRFESTINGAR-AÐSTOÐ VIÐ AÐSTOÐUD SVÆÐI OG UMHVERFISAÐSTOÐ (sjá 10. kafla)	≤250	≤20	≤10	Leyfilegt svæðahámark aðstoðar + 10% brúttó (c-liður 3. mgr. 61. gr. (algjört hámark 30% nettó) + 15% brúttó (a-liður 3. mgr. 61. gr. (algjört hámark 75% nettó)	Tilkynningarskylda samkvæmt I. viðauka
	AÐSTOÐ VIÐ RANNSÓKNIR OG ÞRÓUNARSTARF (sjá 14. kafla)	≤250	≤20	≤10	+ 10% brúttó fyrir ofan þak sem leyft er undir eðlilegum kringumstæðum	
	AÐSTOÐ VIÐ RÁÐGJAFARÞJÓNUSTU, ENDURHÆFINGU STARFSMANNA O.S.FR.V. ("mjúk aðstoð") (sjá 10. kafla)	≤250	≤20	≤10	50% af kostnaði ráðgjafarþjónustu, o.s.frv.	

VI. VIÐAUKI

EYÐUBLAÐ FYRIR TILKYNNINGAR TIL
EFTIRLITSSTOFNUNAR EFTA UM
RÍKISADSTOÐ VIÐ BÍLAÐNADINN

1. EFTA-ríki

2. Viðtakandi

Nafn fyrirtækis:

Staðsetning:

Eignarhaldsform:⁽¹⁾Aðalstarfssvið:⁽²⁾Mannafli:⁽³⁾

Helstu fjárhagsniðurstöður: velta hagnaður (brúttóhagnaður)

í fyrra:

árið á undan:

Sundurliðun á sölu eftir mörkuðum:	heima %
	önnur EES %
	utan EES %

⁽¹⁾ Nafn og hlutur helstu hluthafa.

⁽²⁾ Taka skal fram aðalframleiðsluvörur og fjölda eininga sem framleiddar á síðasta ári.

⁽³⁾ Ef viðkomandi fyrirtæki starfar í fleiri en einu EES-ríki ber að taka fram fjölda starfsmanna í hverju landi.

3. Ríkisaðstoð

Heiti áætlunar:

Lagalegur grundvöllur:

Stjórnsýslustig:

- ríkið
- héraðsstjórn
- sveitarstjórn
- annað:

(a) *Form og fjárhæð fyrirhugaðra(r) aðstoðaraðgerða(r):⁽¹⁾*

<i>fjárhæð</i>	<i>fjárhæð</i>
styrkur	mjúkt lán
vaxtaniðurgreiðsla	þátttökulán
skattaendurgreiðslur og ívilanir	endurgreiðanleg fyrirframgreiðsla
lækkun almannatryggingaiðgjalda	frestun skattskyldu
framlög	fjárhæðir sem falla undir ábyrgðakerfi
hlutafjáraðild	töp vegna ábyrgðakerfis
skuldbreyting eða skuldaafskrift	annað:

skilyrði fyrir aðstoðaraðgerðum:

áætlað styrkjafnvirði:⁽²⁾

fyrir skatt:

eftir skatt:

(b) *Tilgangur aðstoðaraðgerða:*

endurskipulagning eða björgun
almennar fjárfestingar
svæðapróun
tækni framfarir
rannsóknir og þróun
viðskipti/útflutningur

umhverfisvernd

orkusparnaður

sérhönnuð endurmenntun fyrir fyrirtækið

aðstoð

annað:

(c) *Réttlætning aðstoðar:*

(d) *Uppsöfnun ásamt öðrum aðstoðaraðgerðum:⁽³⁾*

⁽¹⁾ Hinir 13 flokkar eru þeir sömu og í ársskýrslunni.

⁽²⁾ Taka skal fram hvort um er að ræða vergt eða hreint styrkjafnvirði og af svo ber undir ástæðuna fyrir því að ekki er hægt að áætla.

⁽³⁾ Taka skal fram dagsetningu og númer á öðrum tilkynningum ef svo ber undir.

4. Verkefni er nýttur aðstoðar

Staðsetning:

Framkvæmdatími:

Verkefniskostnaður:

Þátttaka annarra fyrirtækja:⁽¹⁾

(a) Tegund verkefnis:

ný framkvæmd

aukning framleiðslugetu

grundvallarendurskipulagning

ný tækni tekin í notkun

endurskipulagning á starfsemi (sérstaklega fyrir fyrirtækið)

tilfærsla á starfsemi

björgunaraðgerð

rannsóknir og þróun

umhverfisvernd

orkusparnaður

þjálfun starfsfólks

lokun verksmiðju

annað:

(b) Lýsing verkefnis:

(c) Sundurliðun á verkefniskostnaði:⁽²⁾

tegund

ffjárhæð

(d) Fjármögnun verkefnis:

eigið fé

stofnframlög

utanaðkomandi lántökur

opinber aðstoð

(e) Áhrif verkefnis:

á framleiðslugetu:⁽³⁾

á framleiðslu:⁽³⁾

á starfsmannafjölda

á söludreifingu:

heima í %:

önnur EES-ríki í %:

svæði utan EES í %:

á gæðastig:

á utanaðkomandi innkaup:

á kostnaðaruppbyggingu (einingakostnaður):

(¹) Ef verkefnið er tengt öðrum fyrirtækjum innan ramma sameiginlegs verkefnis, samruni, yfirtaka, kaup á hlutabréfum eða eignum, takið þá fram hvaða fyrirtæki það eru.

(²) Ef um fjárfestingarverkefni er að ræða skal gefa nákvæma sundurliðun sem tekur fram alla eignaliði.

Ef um endurskipulagningarverkefni er að ræða skal sundurliða nákvæmlega útgjöld fyrirtækisins eins og fram er tekið í ársskýrslunni (uppruni og notkun), og taka skal sérstaklega fram félagslegan kostnað og annan sérstakan endurskipulagningarkostnað.

(³) Taka skal fram framleiðslugetu og framleiðslu í einingum fyrir hverja sérhverja framleiðslutegund sem afleiðingar verkefnisins ná til.

5. Aðrar athugasemdir

6. Auðkenni verkefnis

Dagsetning tilkynningar:

Númer tilkynningar:⁽¹⁾ /19

7. Samhæfing aðstoðarinnar

Stjórnvald sem fer með málið:

Starfsmaður er veittir frekari fyrirspurnum:

⁽¹⁾ Í tímaröð.

VII. VIÐAUKI

ÁRSSKÝSLA Í BÍLAÐNGREINUM

Ársskýrslan ætti að taka fram alla aðstoð til fyrirtækja sem vinna í þessari atvinnugrein og veitt er af opinberum aðilum (ríki, svæðisstjórnnum og sveitarstjórnnum) fyrir ársskýrsluárið.

1. Viðtakandi

Nafn fyrirtækis sem fær aðstoð. Ef fyrirtækið er dótturfyrirtæki, skal greina frá nafni móðurfyrirtækis.

2. Tegundir aðstoðar

Alla opinbera aðstoð á árinu til sérhvers viðtakanda á að sundurliða eftir eftirfarandi flokkum:

- (1) styrkir
- (2) vaxtaniðurgreiðslur
- (3) skattaendurgreiðslur, ívilnanir, undanþágur og lægri skattstigar
- (4) lækun almannatryggingagjalda
- (5) hlutafjáraðild
- (6) skuldbreyting eða afskriftir
- (7) mjúk lán
- (8) þátttökulán
- (9) endurgreiðanlegar fyrirframgreiðslur tengdar árangri
- (10) skattfrestanir (varasjóðir, full eða flýtifyrning)
- (11) fjárhæðir sem falla undir ábyrgðarkerfi
- (12) tap sem stafar af ábyrgðakerfum
- (13) annað

3. Skýringar um skilmála aðstoðar

Að því er varðar aðstoð undir liðum 7 11 og 13 ber að skýra nánar skilmála hvernar aðstoðar til þess að leyfa útreikninginn á aðstoðarþættinum í formi hreins styrkjajafnvirðis (t.d. tímalengd, vaxtaeftirgjöf, skattaáhrif á hreina styrkjajafnvirðið o.s.frv.).

[illegible]